

Brabant in Ontwikkeling

Ontwerp-Paraplunota ruimtelijke ordening

Colofon

Ontwerp-Paraplunota ruimtelijke ordening
Brabant in Ontwikkeling

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant, 11 september 2007
(definitieve versie: Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant, .. mei 2008)

Uitgave

Provincie Noord-Brabant
Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefoon: (073) 681 28 12
E-mail: nwro@brabant.nl
www.brabant.nl/structuurvisie

Redactie

Provincie Noord-Brabant, Kernteam Sturingsfilosofie

Cartografie

Provincie Noord-Brabant, directie Middelen, bureau Beleidsinformatie en Cartografie

Vormgeving

Studio Van Elten, 's-Hertogenbosch

Drukwerk

OBT, Leiden/Den Haag

Oplage

750

Digitale raadpleegomgeving (www.brabant.nl)

Total Identity, Amsterdam
B-Lex, Enschede
Provincie Noord-Brabant, directie Middelen, bureau IIV

Voorwoord

Voor u ligt de Paraplunota ruimtelijke ordening. Aanleiding voor het opstellen van deze nota is de inwerkingtreding van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening per 1 juli 2008. Deze nota hangt nauw samen met de *Brabant in Ontwikkeling. Interimstructuurvisie Noord-Brabant* waarin de ruimtelijke belangen van de Provincie Noord-Brabant door Provinciale Staten zijn aangegeven en op hoofdlijnen in beleid zijn uitgewerkt.

De nieuwe Wet ruimtelijke ordening geeft ons (Gedeputeerde Staten) diverse eigen bevoegdheden: het geven van een (pro-actieve) aanwijzing, het naar voren brengen van een zienswijze omtrent een ontwerpbestemmingsplan en het geven van een reactieve aanwijzing. Daarnaast zijn wij uiteraard bevoegd overleg te voeren en bestuurlijke afspraken te maken met gemeenten over ruimtelijke planvorming en ruimtelijke ontwikkelingen.

In de Interimstructuurvisie Noord-Brabant benoemen Provinciale Staten de algemene uitgangspunten die zij van belang achten voor de ruimtelijke ontwikkeling van Noord-Brabant. Wij hanteren de Interimstructuurvisie als kaderstellend uitgangspunt voor de uitoefening van onze bevoegdheden. Indien wij dat nodig vinden kunnen wij overgaan tot nadere uitwerking of concretisering van de algemene kaders uit de Interimstructuurvisie. Voor een aantal onderwerpen geeft de Interimstructuurvisie zelf al aan dat een concretisering gewenst is.

Wij hebben de concretisering vormgegeven door de vaststelling van onderhavige Paraplunota ruimtelijke ordening. Deze Paraplunota heeft de status van beleidsregel als bedoeld in de Algemene wet bestuursrecht (art. 4:81, lid 1, Awb). Een dergelijk beleidsregel heeft betrekking op de afweging van belangen, de vaststelling van feiten en/of de uitleg van wettelijke voorschriften bij de uitoefening van bevoegdheden die het bestuursorgaan heeft. In verband met de eis om in beginsel te handelen overeenkomstig de beleidsregel, geven wij door middel van de Paraplunota duidelijkheid naar Brabantse gemeenten en derden over de wijze waarop wij onze bevoegdheden inzake de ruimtelijke ordening wensen te hanteren.

Deel I van de Paraplunota bevat de beleidslijnen zoals vastgelegd in hoofdstuk 3 van *Brabant in Balans. Streekplan Noord-Brabant 2002*. Wijzigingen ten opzichte van dit streekplan betreffen noodzakelijke aanpassingen in verband met nieuwe wetgeving, nieuw rijksbeleid en onderwerpen waarover al provinciale besluitvorming heeft plaatsgevonden. Aan Deel I is de kaart Zonering van het buitengebied gekoppeld.

Met Deel II van de Paraplunota bevestigen wij dat diverse bestaande provinciale beleidsnota's ook onder de nieuwe Wet ruimtelijke ordening uitgangspunt van ons beleid en handelen vormen. Deze bestaande beleidsnota's betreffen onder meer de uitwerkingsplannen voor de stedelijke en landelijke regio's (2004), de gebieds- en reconstructieplannen (2005) en diverse thematische beleidsnota's als de *Ecologische bouwstenennota* (2006), de *Cultuurhistorische waardenkaart* (2006) en de beleidsbrief *Bevolkings- en woningbehoefteprognose Noord-Brabant – actualisering 2005* (2005).

De Paraplunota ruimtelijke ordening gaat vergezeld van een toelichting waarin wij de doelstelling en werking van de Paraplunota beschrijven.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant
Mei 2008

Wetstechnische informatie

Gegevens van de regeling

Overheidsorganisatie	Provincie Noord Brabant
Officiële naam regeling	Paraplunota ruimtelijke ordening
Citeertitel	Paraplunota ruimtelijke ordening
Besloten door	Gedeputeerde Staten
Functie van de regeling	Beleidsregel in verband met toepassing van bevoegdheden op grond van de Wet ruimtelijke ordening c.q. algemene bestuursbevoegdheden ten behoeve van een goede provinciale ruimtelijke ordening
Onderwerp	Ruimtelijke Ordening
Financieel kader	Nee

Grondslag

Wet ruimtelijke ordening, art. 3.8, leden 1 en 6, art. 3.11, lid 2 en art. 4.2;
Provinciewet, art. 158, lid 1;
Algemene wet bestuursrecht, art. 4:81.

Regelgeving die op deze regeling is gebaseerd (gedelegeerde regelgeving)

Geen

Opmerkingen m.b.t. de regeling

Geen

Overzicht van in de tekst verwerkte wijzigingen

Datum inwerking-treding	Terug-werkende kracht	Betreft	Ontstaansbron: datum ondertekening; bron bekendmaking	Inwerkingtreding: datum ondertekening; bron bekendmaking	Voorstel Provinciale Staten
2008-07-01	n.v.t.	Nieuwe regeling Bron: Provinciaal Blad Bron: Provinciaal Blad	n.v.t.

Beschikbaarstelling

Onverminderd het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht c.q. de Provinciewet en voorzover mogelijk onder toepassing van artikel 1.2.2 van het Besluit ruimtelijke ordening is de Paraplunota ruimtelijke ordening met inbegrip van de in de bijlagen genoemde documenten langs elektronische weg beschikbaar op het webadres van de Provincie Noord-Brabant (www.brabant.nl).

Inhoud

Voorwoord	3
Deel I Algemene beleidslijnen ruimtelijke ordening	9
1 Meer aandacht voor de onderste lagen	11
1.1 De lagenbenadering als methode	11
1.2 Water en bodem	11
1.3 Natuur	17
1.4 Landschap, cultuurhistorie en beeldkwaliteit	17
1.5 Stiltegebieden, veiligheidszones en andere milieuzones	22
1.6 Infrastructuur	25
2 Zuinig ruimtegebruik	27
3 Concentratie van verstedelijking	29
3.1 Wonen en werken verdeeld over stedelijke en landelijke regio's	29
3.2 Regionale ontwikkelingsstrategieën voor wonen en werken	31
3.3 Specifieke innovatieve clusters van bedrijvigheid	32
3.4 Voorzieningen en kantoorlocaties	32
4 Zonering van het buitengebied	35
4.1 Revitalisering van het landelijk gebied	35
4.2 Groene hoofdstructuur, agrarische hoofdstructuur en RNLE'n	35
4.3 De opbouw van de groene en de agrarische hoofdstructuur	36
4.4 Groene hoofdstructuur, ecologische hoofdstructuur, gebieds- en soortenbescherming	41
4.5 De planologische bescherming van natuur- en landschapswaarden	44
4.6 Intensieve veehouderij	49
4.7 Landbouw, anders dan intensieve veehouderij	49
4.8 Verblijfs- en dagrecreatie in de GHS, de AHS-landschap en de RNLE'n	53
4.9 Verblijfs- en dagrecreatie in de AHS-landbouw	57
4.10 Enkele bijzondere recreatievormen in het buitengebied	57
4.11 Voormalige agrarische bedrijfslocaties	61
4.12 Burgerwoningen in het buitengebied	62
4.13 Overige in het buitengebied voorkomende bedrijvigheid	64
5 Grensoverschrijdend denken en handelen	65
6 Bijzondere onderwerpen	67
6.1 Duurzame inrichting van bedrijventerreinen	67
6.2 Ruimte-voor-ruimte en rood-voor-groen	68
6.3 Biomassavergisting, mestbewerking en -verwerking	70
6.4 Duurzame energiehuishouding	72
6.5 Ontgrondingen	72

6.6	Militaire terreinen	73
	Deel II Uitwerking beleidslijnen ruimtelijke ordening	75
7	Aangewezen plannen, beleidsnota's, beleidsbrieven e.d.	77
	Deel III Toelichting op de Paraplunota ruimtelijke ordening	79
8	Algemene toelichting	81
8.1	Doelstelling en werking van de Paraplunota ruimtelijke ordening	81
8.2	Artikelgewijze toelichting	82
9	Toelichting bij Deel I	85
9.1	Inhoud Algemene beleidslijnen ruimtelijke ordening	85
9.2	Overzicht van de aanpassingen	86
9.3	Toelichting op de bijbehorende kaarten	88
10	Toelichting bij Deel II	93
10.1	Uitwerkingsplannen voor de stedelijke en landelijke regio's	93
10.2	Reconstructieplannen	94
10.3	Gebiedsplannen West-Brabant	96
10.4	Beleidsbrief Rood-met-groen-koppeling	96
10.5	Beleidsnota Aardkundig waardevolle gebiedenkaart Noord-Brabant	97
10.6	Beleidsnota Ecologische bouwstenennota	97
10.7	Beleidsregel natuurcompensatie	98
10.8	Beleidsnotitie Rood voor groen; nieuwe landgoederen in Brabant	98
10.9	Beleidsnota Cultuurhistorische waardenkaart	98
10.10	Beleidsbrief De bevolkings- en woningbehoefteprognose Noord-Brabant – actualisering 2005	99
10.11	Beleidsbrief Handleiding Ruimtelijke Plannen. Bedrijventerreinen, kantoren, detailhandel en voorzieningen	99
10.12	Beleidsregel Ruimte voor Ruimte 2006	100
10.13	Beleidsnota Verbrede inzet van de aanpak Ruimte voor Ruimte	100
10.14	Beleidsnota Buitengebied in Ontwikkeling	100
10.15	Beleidsnota Glastuinbouw	100
10.16	Beleidsnota Teeltondersteunende voorzieningen	101
	Begripsbepalingen	103
	Lijst van kaartbeelden en gebruikte afkortingen	113
	Trefwoordenlijst	115
	Literatuurlijst	121

Vanwege de directe samenhang tussen de Interimstructuurvisie en Paraplunota is er voor gekozen om voor de begripsbepalingen, algemene kaarttoelichting, afkortingenlijst en literatuurlijst dezelfde gegevens in de beide stukken op te nemen. Het kan derhalve voorkomen dat er in die delen informatie is opgenomen die geen betrekking heeft op de Paraplunota, maar op de Interimstructuurvisie.

Beleidsregeling Paraplunota ruimtelijke ordening

GEDEPUTEERDE STATEN van Noord-Brabant

Gelet op:

- Wet ruimtelijke ordening, art. 3.8, leden 1 en 6, art. 3.11, lid 2 en art. 4.2;
- Provinciewet, art. 158, lid 1 en
- Algemene wet bestuursrecht, art. 4:81,

Gelezen:

- *Brabant in Ontwikkeling. Interimstructuurvisie Noord-Brabant*

Besluiten:

1. de Paraplunota ruimtelijke ordening als beleidsregel vast te stellen;
2. deze met ingang van 1 juli 2008 in werking te doen treden;
3. deze met inbegrip van de in de delen I en II genoemde documenten langs elektronische weg beschikbaar te stellen op het provinciale webadres.

s-Hertogenbosch, ... mei 2008

Gedeputeerde Staten voornoemd,

de voorzitter
J.R.H. Maij-Weggen

de secretaris
drs. W.G.H.M. Rutten

Nummer:

Uitgegeven, ... mei 2008

De secretaris van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,
drs. W.G.H.M. Rutten.

Geconsolideerde tekst van de beleidsregeling

Artikel 1 Bedoeling van de beleidsregel

Deze beleidsregel heeft betrekking op de toepassing van onze bevoegdheden op grond van de Wet ruimtelijke ordening c.q. algemene bestuursbevoegdheden ten behoeve van een goede provinciale ruimtelijke ordening.

Artikel 2 Inhoud van de beleidsregel

1. Wij nemen *Brabant in Ontwikkeling. Interimstructuurvisie Noord-Brabant*, zoals vastgesteld door Provinciale Staten d.d., aan als kaderstellend uitgangspunt voor de inhoud van de beleidsregel.
2. De inhoud van de beleidsregel wordt in beginsel bepaald door onze uitwerking van het provinciaal beleid in:
 - a) de Algemene beleidslijnen ruimtelijke ordening, zoals opgenomen in Deel I bij deze beleidsregel;
 - b) de Uitwerking beleidslijnen ruimtelijke ordening, zoals opgenomen in Deel II bij deze beleidsregel.
3. Met inachtneming van het bepaalde in lid 1 zijn wij in voorkomende gevallen bevoegd om onze uitwerking van het provinciaal beleid aan te vullen c.q. daarvan af te wijken.

Artikel 3 Algemene interpretatieregels

1. De in Deel I opgenomen tekst en de in Deel II genoemde documenten dienen voor zover nodig gelezen te worden naar de bedoeling en de werking van de Wet ruimtelijke ordening;
2. De in Deel I opgenomen tekst en de in Deel II genoemde documenten dienen gelezen te worden als een uitwerking van de in de *Interimstructuurvisie Noord-Brabant* opgenomen hoofdzaken van het provinciaal beleid, in het bijzonder wat betreft de in daarin opgenomen provinciale belangen, doelen en principes;
3. Waar in de in Deel II genoemde documenten verwezen wordt naar het Streekplan 2002, hoofdstuk 3, wordt geacht te zijn verwezen naar de vergelijkbare tekst zoals opgenomen in Deel I c.q. in de *Interimstructuurvisie Noord-Brabant*.

Artikel 4 Citeertitel

Deze beleidsregel wordt aangehaald als: Paraplunota ruimtelijke ordening

Deel I Algemene beleidslijnen ruimtelijke ordening

1 Meer aandacht voor onderste lagen

1.1 De lagenbenadering als methode

Wij verwachten van gemeenten en andere initiatiefnemers dat zij bij de opstelling van ruimtelijke plannen en projecten evenals de provincie de lagenbenadering toepassen. Dit betekent dat zij in ieder geval rekening houden met de hierna te beschrijven kwaliteiten van de onderste twee lagen en hiervan ook blijk geven in hun motivering. De vereiste diepgang van de motivering is hierbij afhankelijk van de aard en de ingrijpendheid van het plan of het project.

1.2 Water en bodem

Uitgangspunt: robuust water- en bodemsysteem

We streven naar een robuust water- en bodemsysteem; door toepassing van de lagenbenadering zijn het bodem- en watersysteem mede structurerend bij ruimtelijke keuzen.

Het miljoenen jaren oude bodemsysteem is kwetsbaar en beperkt maakbaar. Het is belangrijk dat er bij ruimtelijke ontwikkelingen rekening wordt gehouden met de natuurlijke condities van de bodem en dat bodemkwaliteiten in sterkere mate het ruimtegebruik bepalen. Dit sluit aan op het door het Rijk ingezette bodembeleid zoals verwoord in de *Beleidsbrief Bodem* (2003). Daarmee sluit het Rijk aan op de aankomende Europese bodemstrategie. Deze strategie richt zich op een betere bescherming van de bodem. Dat is volgens de Europese Commissie nodig omdat cruciale bodemkwaliteiten door menselijke activiteiten onder druk staan.

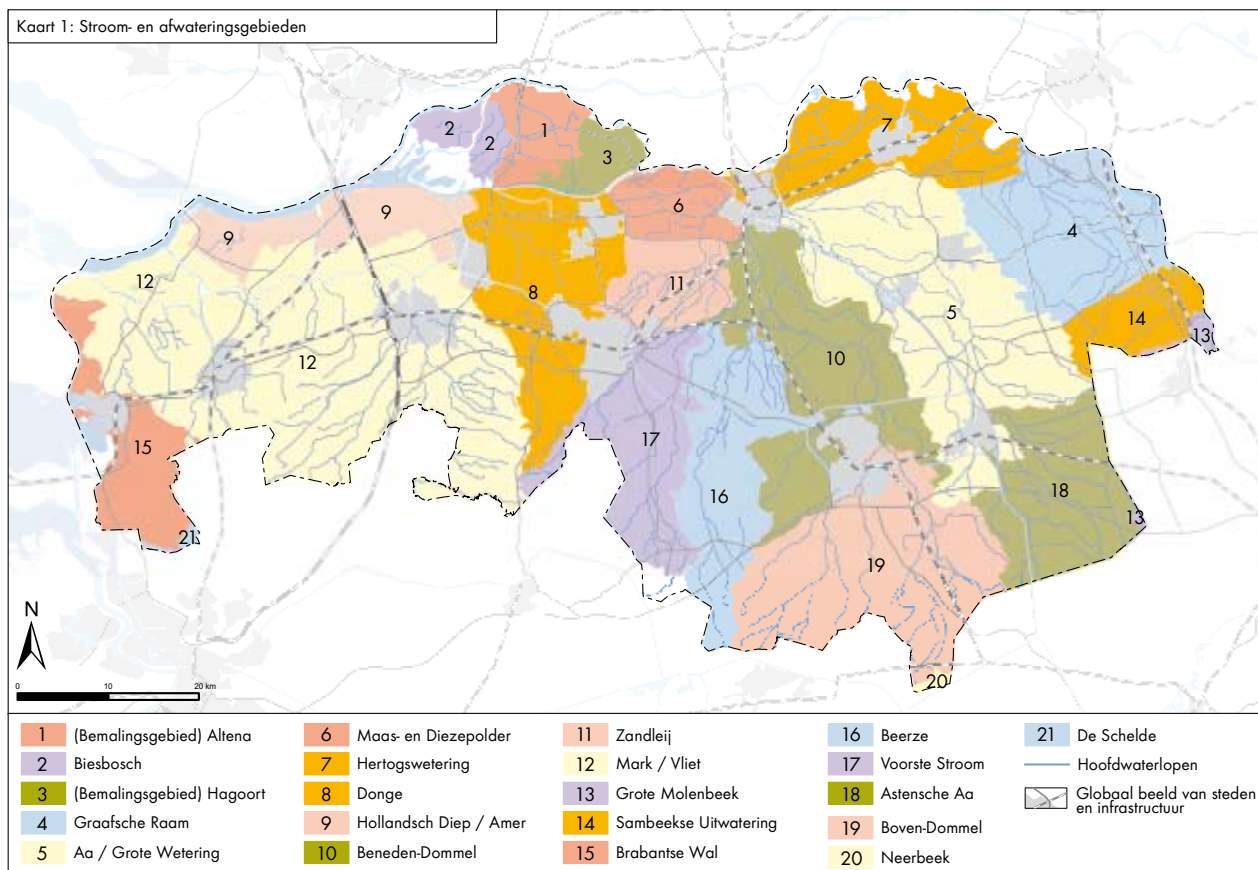
Wat het grondwater betreft betekent het streven naar een robuuste structuur dat aansluiting wordt gezocht bij het systeem van kwel en infiltratie. Dit systeem vereist dat op de hogere gronden zoveel mogelijk water wordt vastgehouden voor infiltratie, dat in de intermediaire gebieden zo min mogelijk wateronttrekking plaatsvindt en dat er in laaggelegen (kwel)gebieden – zeker in de winter en het voorjaar – hoge (grond)waterpeilen zijn, waardoor het water kansen biedt voor natte natuurontwikkeling. Diep grondwater wordt beschermd als strategische voorraad waaruit alleen water onttrokken wordt dat is bestemd voor menselijke consumptie. Voor de overige toepassingen wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van alternatieve bronnen. Voor het oppervlaktewater gaan we uit van stroom- en afwateringsgebieden. In geval van een robuust watersysteem zijn afvoerpieken afgevlakt. Om te beginnen wordt daarom zoveel mogelijk water vastgehouden in de haarvaten van de stroomgebieden. Daarnaast is ruimte nodig voor waterberging in laaggelegen delen als oude vennen, polders en laagten, voor het laten meanderen van beken en voor het overstromen van beken in de beekdalen. Voor een robuust watersysteem wordt over staatkundige en bestuurlijke grenzen heen samengewerkt.

Bestaande en nieuwe ruimtelijke functies kunnen bijdragen aan herstel en behoud van een dergelijk robuust water- en bodemsysteem. Ruimtelijke plannen moeten daarom zowel

Grondwatersysteem

Het grondwatersysteem is het geheel van infiltratie-, intermediaire- en kwelgebieden. Op de hoge, droge zandgronden zakt het water in de grond en wordt het diepere grondwater gevoed (infiltratie). In de lage, natte gebieden kwelt het grondwater weer op. In de intermediaire gebieden wordt een groot deel van het grondwater snel door waterlopen afgevoerd, waardoor ze afhankelijk van het seizoen afwisselend droog en nat zijn.

Kaart 1: Stroom- en afwateringsgebieden

ten aanzien van locatiekeuze en inrichting, als beheer zoveel mogelijk aansluiten op dit natuurlijke systeem. Hiermee wordt tegelijkertijd voorkomen dat problemen afgewenteld worden naar gronden buiten het betreffende plangebied.

Inzicht in de gevolgen van ruimtelijke plannen op waterhuishoudkundige aspecten geschiedt in een vroegtijdig stadium van de planvorming in het kader van de watertoets.

Locatiekeuze grootschalige kapitaalintensieve functies in relatie tot potentieel natte gebieden

Op kaart 2 hebben wij de potentieel natte gebieden globaal aangegeven.

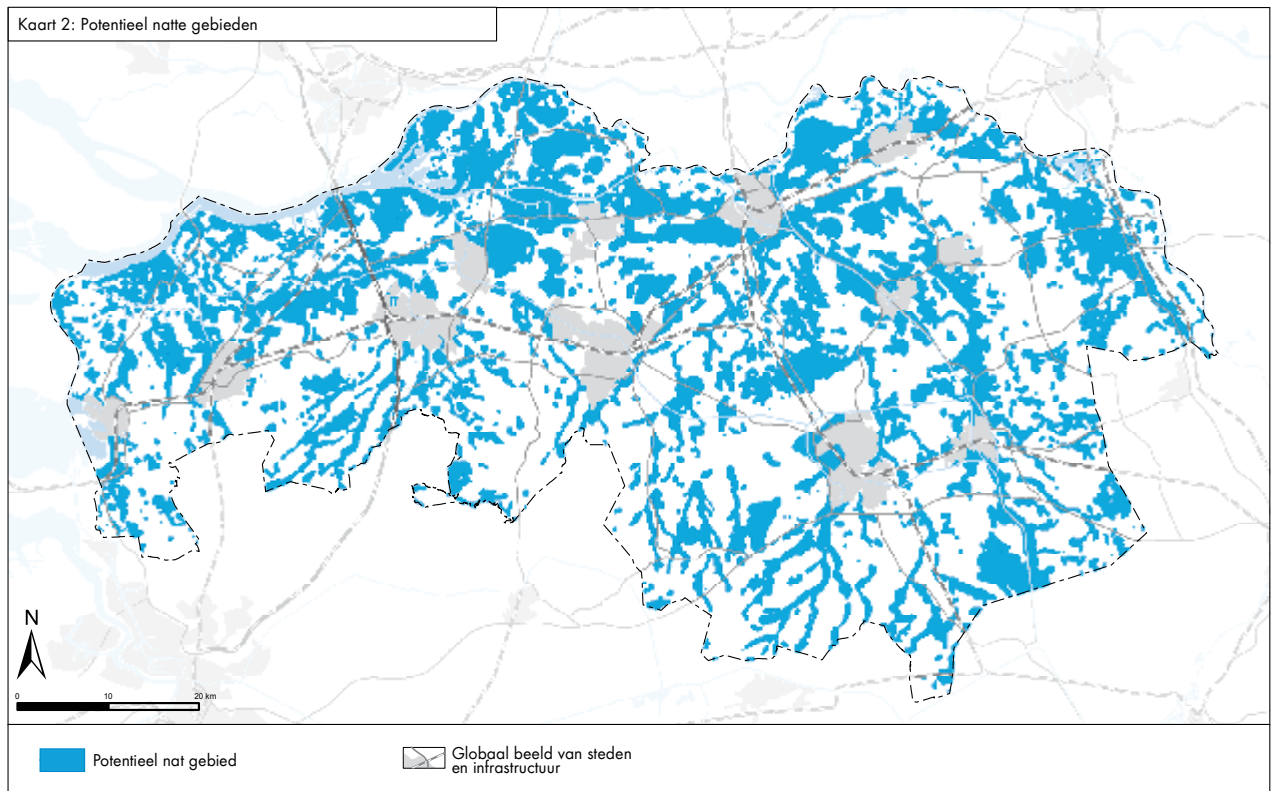
In de stedelijke regio's zijn in potentieel natte gebieden grootschalige, kapitaalintensieve functies toegestaan, als op basis van een watertoets is gebleken, dat bij de inrichting, de bebouwing en het beheer afdoende rekening wordt gehouden met de redelijkerwijs te verwachten opgaven vanuit het waterbeheer. De schaderisicos en het gebruik van ophoogzand moeten hierbij binnen aanvaardbare grenzen blijven.

In de landelijke regio's zijn grootschalige, kapitaalintensieve functies in beginsel uitgesloten in de potentieel natte gebieden. In de uitwerkingsplannen voor de landelijke regio's is dit nader uitgewerkt en zijn de potentieel natte gebieden veelal opgenomen in het landschappelijk raamwerk, waardoor verstedelijking niet mogelijk is. Voor zover deze gebieden buiten het landschappelijk raamwerk liggen is in de uitwerkingsplannen per ontwikkelingslocatie specifiek aandacht gevraagd voor de speciale opgave die er ligt vanuit de ligging in of nabij een potentieel nat gebied. Hierbij is speciale aandacht gevraagd dat afdoende rekening wordt gehouden met de redelijkerwijs

Oppervlaktewatersysteem: stroom- en afwateringsgebieden

Een stroomgebied is de eenheid waarin al het oppervlakkig afstromende regenwater uiteindelijk naar een beek stroomt. Een afwateringsgebied is vergelijkbaar met een stroomgebied. Verschil is dat het wordt gevormd door een polder die via een of meerdere gemalen afwatert op een oppervlaktewater. In een systeembenadering wordt het stroom- of afwateringsgebied als een geheel bekeken.

te verwachten opgaven vanuit het waterbeheer. De schaderisicos en het gebruik van ophoogzand moeten hierbij binnen aanvaardbare grenzen blijven.

Inrichting stedelijk gebied in relatie tot water- en bodemsysteem

Stedelijke functies worden steeds schoner ontwikkeld. Duurzaam omgaan met water en bodem in bebouwde en nieuw te bebouwen gebieden is goed mogelijk als de waterhuishouding integraal en systeemgericht benaderd wordt en water als ontwerp- en inrichtingsopgave meegenomen wordt in ruimtelijke plannen. Het toepassen van duurzaam bouwen in de brede betekenis van het woord is een belangrijk onderdeel van deze systeembenadering. Voor bestaande stedelijke functies kan een verbetering van de huidige situatie worden bereikt door bijvoorbeeld bij herstructurering en renovatie de kansen te benutten voor een betere aansluiting op het bodem- en grondwatersysteem. Wij willen het afkoppelen van neerslag van het rioleringsstelsel en een nuttige toepassing van het neerslagoverschot bevorderen.

Meer water vasthouden en bergen bij de regionale wateren

Binnen aangewezen gebieden regionale waterberging zoals opgenomen in de gebieds- en reconstructieplannen, wordt het planologische regiem afgestemd op de waterbergende functie. Binnen de zoekgebieden voor regionale waterberging, die eveneens in de gebieds- en reconstructieplannen zijn opgenomen, mag de geschiktheid van het zoekgebied voor waterberging niet verloren gaan. Binnen een zoekgebied regionale waterberging is de ontwikkeling van grootschalige, kapitaalintensieve functies, zoals woonwijken, bedrijventerreinen, vestigingsgebieden voor de glastuinbouw, landbouwontwikkelingsgebieden, projectlocaties voor de intensieve veehouderij en grote recreatiecomplexen alleen mogelijk, als uit een watertoets is gebleken, dat hierdoor de geschiktheid van het zoekgebied voor waterberging niet verloren gaat.

In regionale waterbergingsgebieden streven we naar meervoudig ruimtegebruik. Landschappelijk inpasbare kunstmatige verhogingen, bijvoorbeeld terpen, en creatieve bouwwijzen als woningen op palen zijn in de definitief begrensde gebieden wel toelaatbaar, mits de capaciteit van waterberging of -afvoer hierdoor niet of nauwelijks beperkt wordt.

Ruimte voor de rivieren

De vermindering van hoogwaterpieken op de grote rivieren vraagt om een samenhangende aanpak. De afvoer van hoogwaterpieken verloopt alleen goed als het winterbed, bestaande uit de rivier en zijn uiterwaarden, primair ingericht is voor de afvoerfunctie.

Naast het winterbed zijn in de Interimstructuurvisie Noord-Brabant tevens de aanduidingen toekomstig winterbed en langetermijn-reservering winterbed opgenomen. Deze zijn overgenomen uit de PKB *Ruimte voor de Rivier*.

Schoon grond- en oppervlaktewater

Schoon water en een schone bodem zijn onvervangbaar en belangrijk voor natuur, economie en drinkwater en van groot belang voor de toekomst van Brabant. Ook de Europese Kaderrichtlijn Water stelt eisen hieraan. Het provinciaal ruimtelijk beleid levert een bijdrage aan de kwaliteit van bodem en water door:

- het weren van potentieel vervuilende functies uit infiltratiegebieden die belangrijk zijn voor de voeding van grondwatervoorraden, uit boven- en middenstroomse gebieden van beken en uit stroomgebieden van natuurbeken;
- het formuleren van specifiek beleid voor grondwaterbescherming;
- het weren van hydrologisch schadelijke activiteiten rondom hydrologisch gevoelige delen van de GHS-natuur (natte natuurparels).

Op deze punten gaan wij hierna nader in.

Infiltratiegebieden, boven- en middenstroomse gebieden van beken en stroomgebieden van natuurbeken

Onbeheersbare verontreiniging van grond- en oppervlaktewater bij calamiteiten moet worden voorkomen. Daarom wordt bedrijvigheid met grootschalige productie of grootschalige opslag van (potentieel) vervuilende stoffen, die zich via het grond- en oppervlaktewater kunnen verspreiden en waarvan de risico's niet of onvoldoende kunnen worden ingedamd, geweerd uit infiltratiegebieden die belangrijk zijn voor de voeding van grondwatervoorraden en uit boven- en middenstroomse gebieden van beken.

In stroomgebieden van natuurbeken (zie kaart 3) stimuleren wij extensieve vormen van grondgebonden landbouw. Milieubelastende teelten, die relatief veel bestrijdingsmiddelen en meststoffen gebruiken of veel drainage behoeven, weren wij zoveel mogelijk. Hiervoor biedt het instrumentarium op grond van de Wet ruimtelijke ordening slechts beperkte mogelijkheden.

Gebruikelijk grondgebruik en gebruikelijke bebouwing in zoekgebieden regionale waterberging

De aanduiding zoekgebied regionale waterberging zoals aangegeven op de kaarten van de gebieds- en reconstructieplannen houdt geen beperking in voor in het buitengebied aanwezig en gebruikelijk grondgebruik en/of bebouwing. De ontwikkeling van grootschalige kapitaalintensieve functies kan op belemmeringen stuiten.

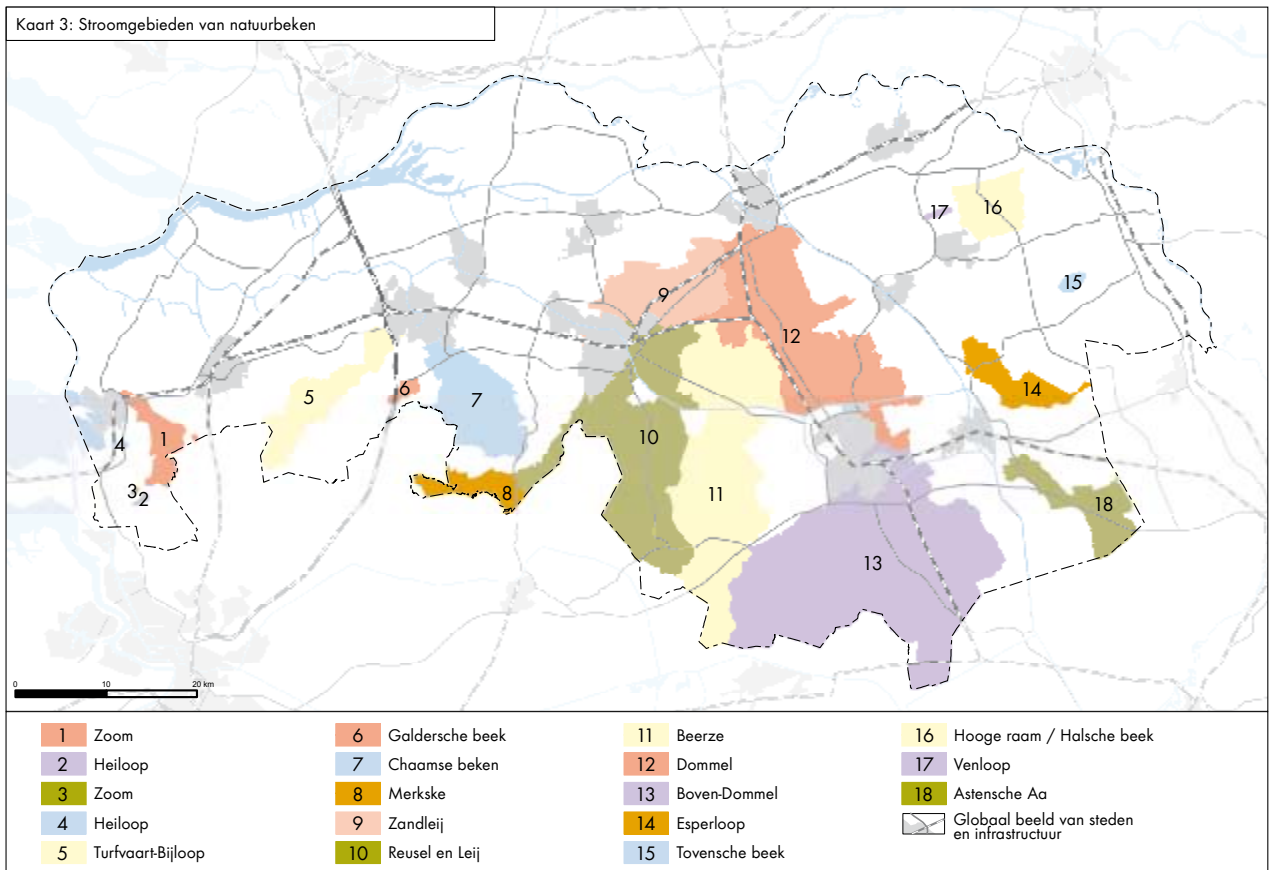
Gebruikelijk grondgebruik en gebruikelijke bebouwing in (toekomstig) winterbed/ langetermijnreservering winterbed

Deze aanduidingen op de kaart Ruimtelijke Hoofdstructuur, van de Interimstructuurvisie Noord-Brabant, houden geen beperking in voor in het buitengebied aanwezig en gebruikelijk grondgebruik en/of bebouwing. De ontwikkeling van grootschalige kapitaalintensieve functies kan op belemmeringen stuiten.

Noodoverloopgebieden

Voor zogenoemde noodoverloopgebieden, met een zeer lage overstromingskans (bijvoorbeeld één keer per 1250 jaar), worden geen ruimtelijke reserveringen gedaan. Hoewel in de Nota Ruimte (2006) het gebied ten oosten van de A50 (van Ravenstein tot aan Cuijk) als noodoverloopgebied is gereserveerd, is de haalbaarheid hiervan dermate twijfelachtig dat deze reservering niet wordt overgenomen. Het Rijk streeft er naar om eind 2008 een nieuwe visie te hebben op de manier waarop ons land moet worden beschermd tegen overstromingen. Hiertoe behoort ook de afweging inzake noodoverloopgebieden.

Kaart 3: Stroomgebieden van natuurbeken

Grondwaterbeschermingsgebieden

Grondwater vormt de belangrijkste bron voor ons drinkwater. Om de grondwaterwinningen in stand te kunnen houden wil de provincie een zodanige kwaliteit van het grondwater garanderen dat zuivering tot een minimum beperkt kan blijven. Hiertoe zijn in de Provinciale milieuvordering (2006 e.v.) beschermingszones en boringsvrije zones aangewezen rond waterwingebieden, en regels gesteld voor activiteiten in deze zones die de kwaliteit van het grondwater kunnen bedreigen. Op dit moment zijn zowel rond kwetsbare als rond zeer kwetsbare winningen zogeheten 25-jaarszones aangewezen als beschermingszones. Rond de zeer kwetsbare winningen zullen in een aantal gevallen in aanvulling op deze 25-jaarzones zogeheten 100-jaarszones worden aangewezen. De waterwingebieden, de beschermingszones en de boringsvrije zones zijn globaal aangegeven op de kaart Zonering van het buitengebied.

De Kaderrichtlijn Water vraagt om bescherming van alle onttrekkingen van grondwater dat bestemd is voor de menselijke consumptie. Naast de al bestaande bescherming voor onttrekkingen ten behoeve van de openbare watervoorziening, zoals hierboven beschreven, zal de provincie voor deze onttrekkingen ook beschermingsbeleid formuleren in het op te stellen regionale waterplan en de consequenties hiervan vastleggen in de *Provinciale milieuvordering* (2006 e.v.).

In de beschermingszones bieden wij ook door middel van ons ruimtelijk beleid bescherming voor de waterwinning, en wel als volgt.

In de beschermingszones hanteren wij als algemeen uitgangspunt dat bij nieuwbouw, vervangende nieuwbouw en uitbreiding van bestaande bebouwing, zowel op stedelijke inbreidings- en uitbreidingslocaties als in het buitengebied, de risico's voor de kwaliteit van het grondwater zo klein mogelijk dienen te blijven. Indien nodig vragen wij aanvullende, beschermende maatregelen te treffen, die redelijkerwijs nodig zijn om grondwatervervuiling te voorkomen. Eén en ander moet blijken uit een watertoets, waarbij het waterwinbedrijf wordt betrokken.

Aanvullend hierop zijn woonwijken en bedrijventerreinen op stedelijke uitbreidingslocaties niet toegestaan in de 25-jaarszone rond de zeer kwetsbare winningen in de stedelijke regio's en in de 25- en 100-jaarszone rond de zeer kwetsbare winningen in de landelijke regio's. Op een stedelijke uitbreidingslocatie in de 100-jaarszone rond de zeer kwetsbare winningen in de stedelijke regio's zijn woonwijken en bedrijventerreinen alleen toegestaan als er sprake is van duidelijke ruimtelijke voordelen en nadat er een zorgvuldige afweging van deze locatie ten opzichte van alternatieve locaties buiten deze zone heeft plaatsgevonden. Bij de beoordeling van alternatieve locaties moeten aangrenzende gemeenten in de betreffende stedelijke regio worden betrokken en moeten alle kosten van de planmaatregelen in beschouwing worden genomen, inclusief de milieumaatregelen voor de grondwaterbescherming die moeten worden getroffen op de voorgenomen locatie. Bij de ontwikkeling van een woonwijk of een bedrijventerrein op een locatie in de 100-jaarszone, moeten zodanige maatregelen worden getroffen dat het totale vervuilingrisico in deze zone niet toeneemt. Als voldoende vaststaat dat een zeer kwetsbare grondwaterwinning binnen afzienbare termijn zal worden opgeheven, zijn woonwijken en bedrijventerreinen op stedelijke uitbreidingslocaties toelaatbaar in de betreffende beschermingszones.

Voorts is in alle beschermingszones nieuwvestiging van agrarische bedrijven uitgesloten en zijn nieuwe locaties voor dag- of verblijfsrecreatie in deze zones alleen toegestaan, als uit een watertoets is gebleken dat de risico's voor de kwaliteit van het grondwater verwaarloosbaar zijn.

Wij streven er ten slotte naar nieuwe infrastructuur buiten de beschermingszones te plannen. De *Provinciale milieuerordering* (2006 e.v.) stelt regels als in de beschermingszones toch wegen of spoorwegen aangelegd moeten worden.

In de boringsvrije zones willen wij fysieke aantastingen van de bodem vermijden, met name om de afdichtende kleilagen heel te houden. De *Provinciale milieuerordering* (2006 e.v.) bevat enkele daarop gerichte verbodsbepalingen, met een onthefingsmogelijkheid. In bijzondere situaties kan het nodig zijn om ook door middel van het ruimtelijk beleid bepaalde bouwwerken of werkzaamheden geheel te weren in een boringsvrije zone.

Natte natuurparels

Natuurgebieden die bijzonder gevoelig zijn voor de waterkwantiteit en de waterkwaliteit, worden sterk beïnvloed door de inrichting en het beheer van de omgeving. De doelstellingen voor deze kwetsbare natuurgebieden (natte natuurparels, zoals aangegeven op de kaarten behorende bij de *reconstructie- en gebiedsplannen*) zijn alleen te realiseren door in de omgeving ruimtelijke keuzes te maken. Dit betekent vooral dat in en rondom deze hydrologisch gevoelige delen van

25- en 100-jaarszones

Voor de berekening van de grootte van de grondwaterbeschermingszones hanteert de provincie een 25-jaarszone: (mogelijk vervuild) grondwater binnen deze zone doet er ten hoogste 25 jaar over om zich te verplaatsen naar de waterwinputten. De beschermingszones liggen als schillen rond de waterwingebieden. Voor de meeste onttrekkingen is de 25-jaarszone groot genoeg, omdat het grondwater uit diepe, geïsoleerde grondwaterlagen komt. Deze onttrekkingen worden kwetsbare winningen genoemd.

Acht onttrekkingen voor drinkwater liggen in gebieden waar de grondwatervoorraden in de ondergrond niet beschermd worden door afdichtende kleilagen. Vervuilingen van de bodem in deze gebieden kunnen hierdoor in relatief korte tijd in het diepere grondwater komen. Voor de bescherming van deze onttrekkingen is het beter om een grotere zone te hanteren. Daarom zijn voor deze onttrekkingen 100-jaarszones aangewezen. Het gaat hier om de zeer kwetsbare winningen, die te vinden zijn te Boxmeer, Budel, Helvoirt, Marcharen, Nuland, Vessem, Vierlingsbeek en Waalwijk.

Overdiepse Polder

Grondwaterbeschermingsgebieden en glastuinbouwgebieden
De vestigingsgebieden voor de glastuinbouw liggen buiten de beschermingszones voor het grondwater. Op deze wijze is de ontwikkeling van grote complexen voor de glastuinbouw uitgesloten in deze gebieden.

de GHS-natuur intensieve, wateronttrekkende landbouwfuncties moeten worden geweerd en extensieve landbouwfuncties moeten worden gestimuleerd. Om onze doelstellingen voor deze gebieden te halen, is in de gebieds- en reconstructieplannen en de *Verordening waterhuishouding Noord-Brabant* (2005) een beschermingszone van circa 500 meter gelegd rondom de natte natuurparels. In deze beschermingszones zijn activiteiten die een nadelig effect hebben op het grondwatersysteem in de natte natuurparels niet toegestaan. Dit beleid is verder uitgewerkt in de revitaliseringsplannen.

In de *reconstructie- en gebiedsplannen* is via de methodiek waterdoelen bekeken welke maatregelen nodig zijn om de gewenste doelstellingen voor de natuurwaarden te realiseren. Daarmee is ook duidelijk welke bestemming, inrichting en beheer nodig zijn in en rondom deze kwetsbare gebieden. Het planologisch regime zal zich mede moeten richten op bescherming en herstel (verdrogingsbestrijding) van de waterafhankelijke natuur. Te denken valt bijvoorbeeld aan een aanlegvergunningenregime voor nieuwe ontwateringsmiddelen als drainages. In de tussentijd moet op basis van een watertoets bekeken worden of ruimtelijke plannen en projecten aanvaardbaar zijn vanuit dit oogpunt.

1.3 Natuur

Het natuurbeleid van de provincie richt zich op verbetering van de ruimtelijke samenhang (vergroten, verbinden en ontsnipperen), de verbetering van de ecologische kwaliteit en verhoging van de belevingswaarde van de natuur. Voor de verbetering van de ecologische kwaliteit is het nodig dat de natuur voldoende ruimte wordt gegund. Het centrale instrument dat de provincie hiervoor in haar ruimtelijk beleid heeft ontwikkeld, is de groene hoofdstructuur. In paragraaf 4.2 (en verder) gaan we daar nader op in. Voor een goede ecologische kwaliteit is verder nodig dat de milieu- en wateromstandigheden worden verbeterd. In paragraaf 1.2 en 1.5 hebben wij beschreven welke ruimtelijke consequenties wij hieraan verbinden. Ook een goed beheer van natuurwaarden is van groot belang, maar dat valt buiten het bestek van het ruimtelijk beleid. Verhoging van de belevingswaarde van de natuur willen wij bereiken door ontwikkeling van natuur in en om de grotere steden en vergroting van de recreatiemogelijkheden in de natuur. Aan deze onderwerpen besteden wij aandacht in de uitwerkingsplannen en paragraaf 4.8.

Natte natuurparels en natuurparels

Natte natuurparels zijn een onderdeel van de natuurparels die in paragraaf 4.4 aan de orde komen.

1.4 Landschap, cultuurhistorie en beeldkwaliteit

Landschapsvisies

Om de diversiteit in landschappen te waarborgen en te ontwikkelen spelen landschapsvisies een belangrijke rol. Wij zullen een algemene visie op landschapsontwikkeling in Brabant laten opstellen. Daarnaast stimuleren wij de opstelling van dergelijke visies door gemeenten. Een dergelijke landschapsvisie richt zich met name op het regionale of bovenlokale schaalniveau. De kern van een landschapsvisie is een duurzaam integraal landschapsontwerp dat gebaseerd is op de aanwezige landschappelijke kwaliteiten. Dit betekent dat de uitgangssituatie van het gebied in duidelijke kwaliteitsbeschrijvingen moet worden vastgelegd. De visie bevat daarnaast een ontwikkelingsgerichte strategie, waarmee zowel bestaande landschappelijke en cultuurhistorische (landschaps)waarden worden versterkt als nieuwe, kwalitatief hoogwaardige landschappen worden ontwikkeld.

Met name in gebieden waar sprake is van een hoge dynamiek die vraagt om de ontwikkeling van nieuwe landschappelijke identiteiten kan een landschapsvisie goede diensten bewijzen.

Landschapsvisies kunnen een bouwsteen zijn voor of een onderdeel zijn van ruimtelijke visies die worden (of zijn) ontwikkeld voor de regionale of bovenlokale schaal, zoals structuurvisies, de integrale uitwerkingsplannen voor de stedelijke regio's en de *reconstructie- en gebiedsplannen* die zijn ontwikkeld ten behoeve van de revitalisering van het landelijk gebied.

Landschap en gemeentelijke ruimtelijke plannen

De provincie vindt dat bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen de landschappelijke kwaliteiten van het onbebouwde en het bebouwde gebied reeds in een vroeg stadium van het planproces aandacht moeten krijgen. Wij vragen daarom van gemeenten om aan te geven tonen op welke manier rekening is gehouden met landschappelijke en cultuurhistorische (landschaps)waarden. Bij nieuwe ontwikkelingen willen wij nadrukkelijk sturen op het aspect ruimtelijke kwaliteit. Dit is met name van belang bij ontwikkelingen die ingrijpende gevolgen kunnen hebben voor het beeld van de provincie. Daarbij denken wij aan de (nieuwe) randen aan dorpen en steden, nieuwe infrastructuur, (het oprichten van nieuwe) bebouwing in het buitengebied, gebieden voor waterberging, natuur of intensieve veehouderij en glastuinbouw, en nieuwe provinciale wegen en rondwegen rond kernen. Wij zullen hierbij vooral letten op de afstemming van de ruimtelijke ontwikkeling op de landschappelijke structuren op regionaal of bovenlokaal schaalniveau. In dit verband zal de provincie ook het belang benadrukken van de ontwikkeling van nieuwe landschappen van hoge ruimtelijke en functionele kwaliteit. Te denken valt aan nieuwe landgoederen, zuiveringsbossen, stedelijke bos- en natuurparken, energiebossen, tuinbouwparken en dergelijke. Landschapsvisies kunnen hierbij een hulpmiddel zijn.

Landschap en de onderste laag

Het landschap in brede zin – de aardoppervlakte zoals wij haar kunnen waarnemen, bepaald door de invloed van de niet-levende en de levende natuur en het menselijk handelen – behoort strikt genomen niet tot de onderste laag maar is de resultante van de afweging tussen de ontwikkelingen binnen de drie lagen. Landschappelijke waarden zijn rechtstreeks verbonden met het water- en bodemsysteem, met de levende natuur, het wegepatroon en de verschillende vormen van occupatie van het landschap.

Beeldkwaliteitsplannen

Als de aard en de omvang van een ruimtelijke ontwikkeling in relatie tot de aard van het betrokken gebied daartoe aanleiding geven, vinden wij het wenselijk dat er een beeldkwaliteitsplan wordt opgesteld. In een dergelijk plan moet de na te streven beeldkwaliteit worden beschreven, onder meer door aan te geven op welke ruimtelijke kenmerken van landschap en bebouwing en op welke landschappelijke structuren en elementen moet worden ingespeeld en welke streefbeelden daarbij gelden. Voorts is van belang aan te geven op welke wijze de beeldkwaliteit wordt geborgd.

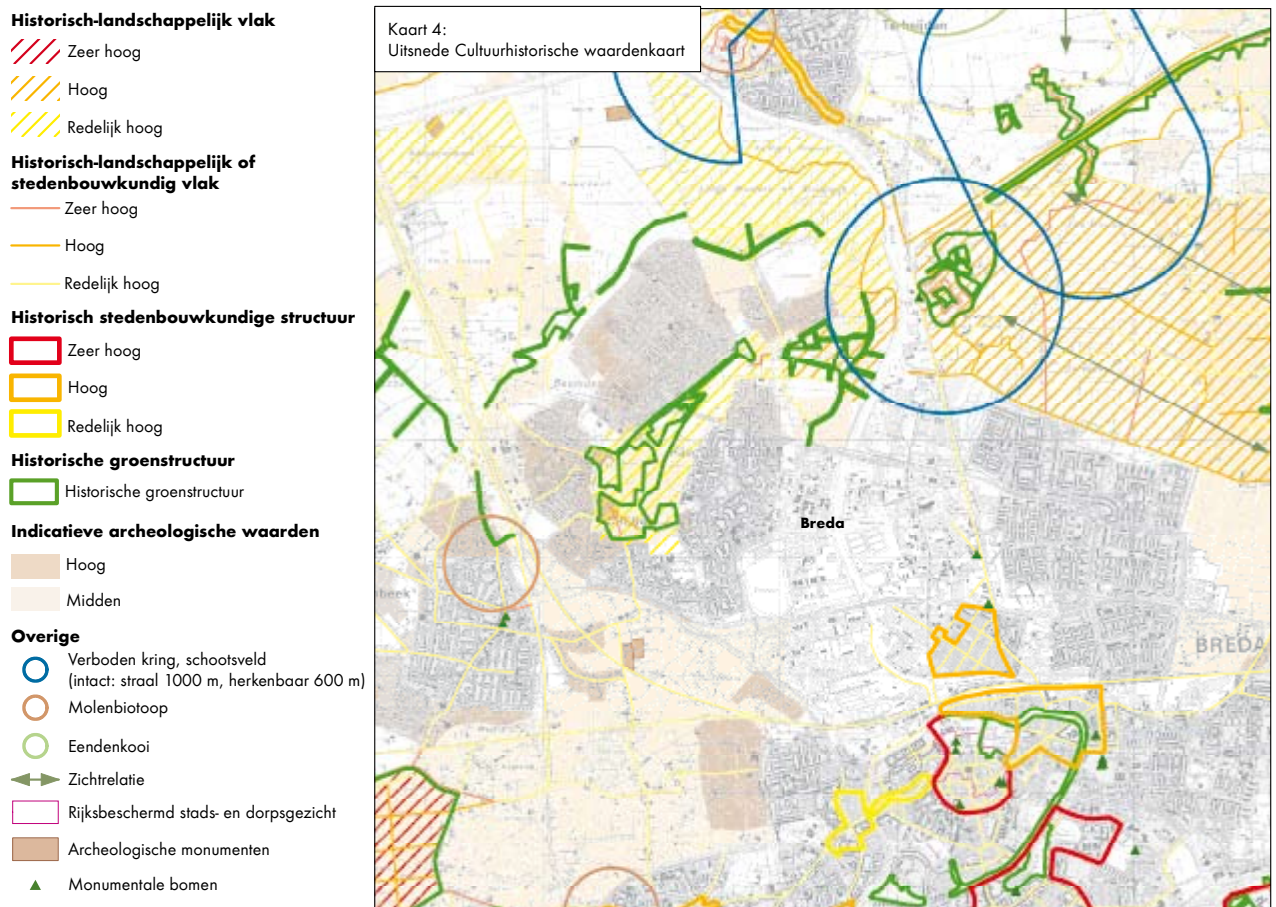
Cultuurhistorische en andere landschapswaarden van bovenlokaal belang

Voor de planologische bescherming en ontwikkeling van een aantal specifieke landschappelijke en cultuurhistorische (landschaps)waarden hanteren wij de volgende beleidslijnen.

Cultuurhistorische (landschaps)waarden

De cultuurhistorische (landschaps)waarden van bovenlokaal belang zijn aangegeven op de door ons college vastgestelde *Cultuurhistorische waardenkaart* (2006) (zie kaart 4). Bij de opstelling en de uitvoering van ruimtelijke plannen moeten gemeenten met deze waarden rekening houden. Dit geldt in het bijzonder voor de historisch-landschappelijke vlakken met hoge en zeer hoge waarde. In beginsel zijn in deze vlakken alleen ruimtelijke ingrepen toelaatbaar die gericht zijn op de voortzetting of het herstel van de historische functie en die leiden tot behoud of versterking van de cultuurhistorische (landschaps)waarden. Bij de opstelling en de uitvoering van ruimtelijke plannen moet voorts rekening worden gehouden met de archeologische monumenten en de indicatieve archeologische waarden, zoals die zijn aangegeven op de *Cultuurhistorische waardenkaart*. Het

uitgangspunt hierbij is dat het archeologisch erfgoed moet worden beschermd op de plaats waar het wordt aangetroffen. Gezien dit uitgangspunt moeten in geval van voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen in gebieden met een hoge of een middelhoge indicatieve archeologische waarde, de archeologische waarden door middel van een inventariserend en waarderend onderzoek in kaart worden gebracht.

Belang van cultuurhistorische (landschaps)waarden

De provincie ziet cultuurhistorische waarden als een belangrijk element van de identiteit van Noord-Brabant. Cultuurhistorische waarden verdienen het om behouden te worden, maar vooral ook om als inspiratiebron te worden gebruikt bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. De *Cultuurhistorische waardenkaart*, waarop de cultuurhistorische waarden van bovenlokaal belang zijn aangegeven, is daarbij een bruikbaar instrument. Als criteria voor opname van waarden op de *Cultuurhistorische waardenkaart* zijn gebruikt de wetenschappelijke en/of cultuurhistorische betekenis, schoonheid, en ouderdom. De *Cultuurhistorische waardenkaart* is opgebouwd uit verschillende kaartlagen die elk een thema in beeld brengen, te weten: historische bouwkunst, historische stedenbouw, historische geografie, historisch groen en historische zichtrelaties. Een uitgebreidere toelichting is opgenomen in de *Cultuurhistorische waardenkaart*.

Archeologische Monumenten

De Archeologische Monumenten Kaart Noord-Brabant (AMK) betreft terreinen waarvan bekend is dat ze daadwerkelijk archeologische waarden bevatten. Voor een deel zijn deze archeologische monumenten wettelijk beschermd. Daarnaast staan op de kaart archeologische monumenten waarvoor deze bescherming (nog) niet gerealiseerd is, maar waarvoor wij een planologische bescherming noodzakelijk achten. Naast de archeologische monumenten zijn op de *Cultuurhistorische waardenkaart* indicatieve archeologische waarden af te lezen. Een indicatieve waarde heeft

betrekking op de bovenste 1 à 2 meter van de ondergrond. Op de kaart staan gebieden met een hoge of middelhoge archeologische verwachtingswaarde. Dit zijn gebieden waar een grote kans bestaat dat men bij ruimtelijke ontwikkelingen archeologische monumenten zal aantreffen. Op de kaart staan ook gebieden met een lage archeologische verwachtingswaarde en gebieden waar geen verwachtingswaarde van bekend is. Deze laatste categorie betreft veelal stads- en dorpskernen. Bij ruimtelijke ingrepen verwachten wij dat er conform de vigerende wetgeving onderzoek is gedaan naar het voorkomen van eventuele archeologische waarden en dat de ontwikkelingen daarop zijn afgestemd.

Inspiratiebron voor ruimtelijke ontwerpen

De op de *Cultuurhistorische waardenkaart* aangegeven waarden zien wij tevens als een uitstekende inspiratiebron voor ruimtelijke ontwerpen. Met name in de Brabantse Belvédèregebieden Langstraat, Dommeldal, Maasvallei, Griendtsveen-He-lenaveen, Brabantse Wal en het Brabantse deel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie vinden wij de versterking van de samenhang tussen de aanwezige cultuurhistorische (landschaps)waarden van groot belang. Bij omvangrijke ruimtelijke ingrepen in deze gebieden stimuleren wij dat een landschapsvisie en zo nodig een beeldkwaliteitsplan wordt opgesteld.

Aardkundig waardevolle gebieden

Aardkundig waardevolle gebieden zoals beekdalen, kreekgebieden, stuifzand- en landduinen willen wij behouden. Deze gebieden zijn aangegeven op de *Aardkundig waardevolle gebiedenkaart* met een schaal van 1:25.000 (zie kaart 5). Het merendeel van deze gebieden ligt in de GHS en de AHS-landschap. Voor onomkeerbare ruimtelijke ingrepen, zoals de bouw, de aanleg of de uitbreiding in enige omvang van woon- of werklocaties, infrastructuur en recreatiecomplexen geldt hier het nee, tenzij-principe, zoals dat is beschreven in paragraaf 4.5. In aardkundig waardevolle gebieden buiten de GHS en de AHS-landschap is het uitgangspunt behoud door ontwikkeling, waarbij in het geval van een ruimtelijke ingreep een hoogwaardige inpassing moet worden verzekerd. Ook buiten de aardkundig waardevolle gebieden zoals die zijn aangewezen op de kaart, komen aardkundige waarden voor. Ten aanzien van de bescherming van deze waarden geldt het hiervoor aangegeven uitgangspunt behoud door ontwikkeling. Voor de verhouding tussen de aardkundig waardevolle gebieden en duurzame energievoorziening en ontgroningen geldt het specifieke beleid dat is geformuleerd in paragraaf 6.4 en 6.5.

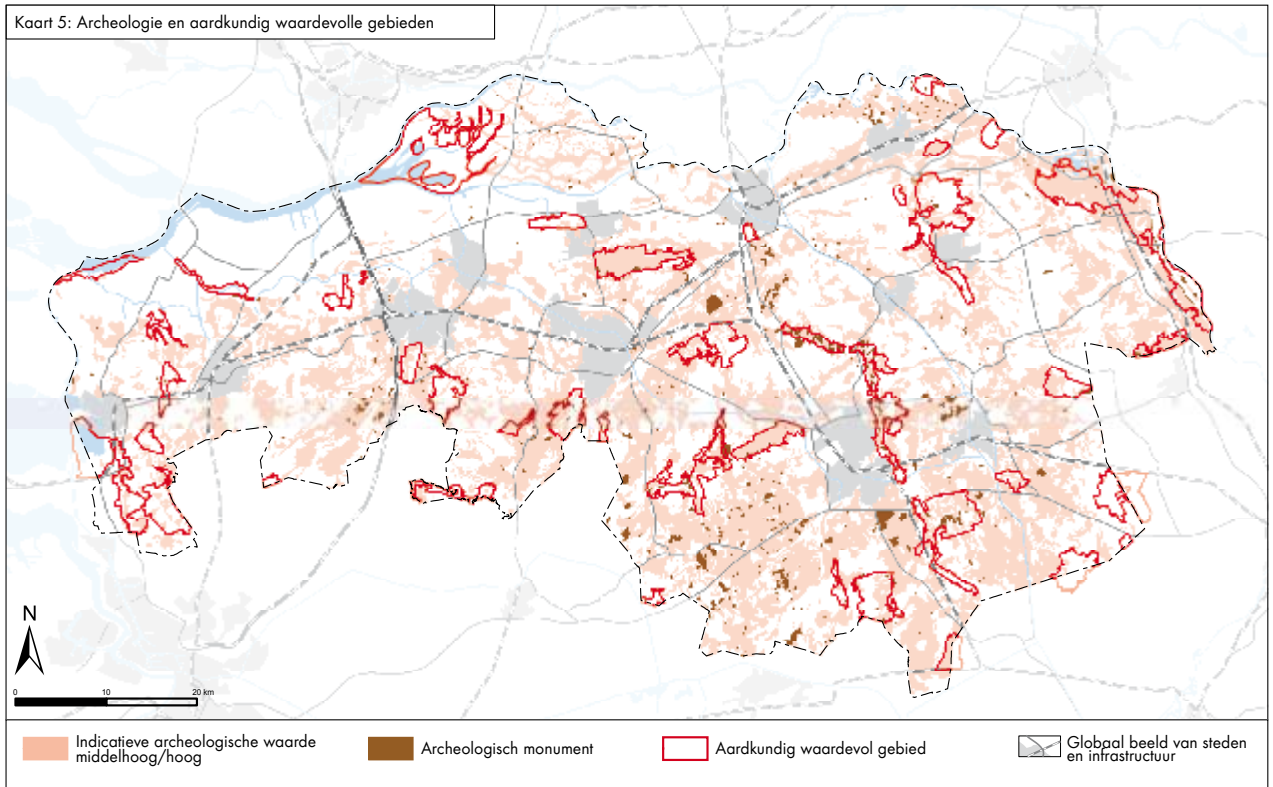
Wet op de Archeologische Monumentenzorg

Archeologische waarden worden ook wel aangeduid als ondergrondse cultuurhistorische waarden. Ons beleid is mede gestoeld op de Wet op de archeologische monumentenzorg (inwerkingtreding 1 september 2007). Deze wet vloeit voort uit het Europese Verdrag van Malta (1992) inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed. Op grond van deze wet dient de gemeenteraad bij de vaststelling van een bestemmingsplan rekening te houden met de in de grond aanwezige dan wel te verwachten archeologische monumenten. Op provinciaal niveau hebben wij deze aanwezige dan wel te verwachten archeologische monumenten op de Cultuurhistorische waardenkaart in beeld gebracht in de kaartlaag Archeologische Monumenten respectievelijk de kaartlaag Indicatieve Archeologische Waarde, hoog of middelhoog.

Belvédèregebieden

De Belvédèregebieden zijn gebieden met een hoge concentratie van cultuurhistorische waarden. Deze gebieden zijn aangegeven in de 'Nota Belvédère', een beleidsnota over de relatie tussen cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting, die in 1999 door de Ministers van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en Verkeer en Waterstaat is aangeboden aan de Tweede Kamer. Voor de Belvédèregebieden is in de nota een actief cultuurhistorisch ruimtelijk beleid geformuleerd, gericht op de instandhouding van de cultuurhistorische identiteit en de daarvoor bepalende cultuurhistorische kwaliteiten.

Kaart 5: Archeologie en aardkundig waardevolle gebieden

Openheid en beslotenheid

Op het provinciale schaalniveau willen wij de schaaluitesten in het landschap zoveel mogelijk behouden. Daartoe streven wij naar de instandhouding van de openheid in de zee- en rivierkleigebieden (zie kaart 6). Landschappen met een besloten karakter komen met name voor op de zandgronden en worden beschermd door de toepassing van het beleid voor de groene hoofdstructuur, de AHS-landschap en de cultuur-historische (landschaps)waarden.

Samenloop van natuur- en landschapswaarden

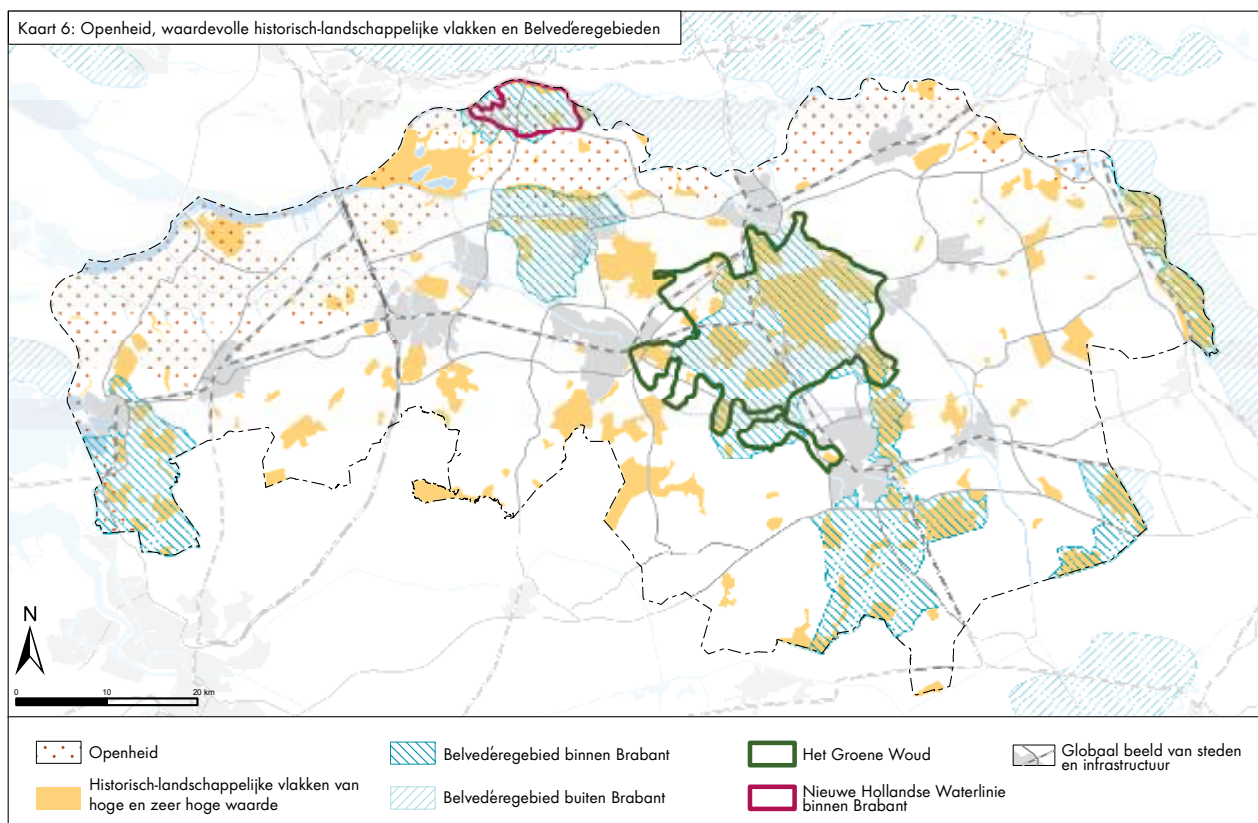
Natuur- en landschapswaarden gaan vaak hand in hand. Zo liggen de aardkundig waardevolle gebieden en de historisch-landschappelijke vlakken met hoge en zeer hoge waarde grotendeels in de groene hoofdstructuur. Als er sprake is van samenloop van landschappelijke waarden en natuurwaarden in de groene hoofdstructuur en de AHS-landschap, dan passen wij het strengste planologische beschermingsregime toe. Als de ontwikkeling van de natuurwaarden op gespannen voet staat met de bescherming van de landschappelijke waarden, moet maatwerk uitkomst bieden.

Aardkundig waardevolle gebieden en glastuinbouwgebieden

De vestigingsgebieden voor de glastuinbouw liggen buiten de aardkundig waardevolle gebieden.. De ontwikkeling van grote complexen voor de glastuinbouw is dan ook uitgesloten in deze gebieden.

Bebouwing in open gebieden

De aanduiding openheid betekent geenszins dat geen bebouwing meer is toegestaan. Het gaat erom dat de openheid op de provinciale schaal herkenbaar blijft in de betreffende gebieden. In sommige situaties kan dit bijvoorbeeld worden bereikt door het openhouden van belangrijke zichtrelaties in een te bebouwen gebied. Verspreide bebouwing moet zoveel mogelijk worden tegengegaan.

1.5 Stiltegebieden, veiligheidszones en andere milieuzones

Externe veiligheidszones

De provincie wil enerzijds dat burgers zo min mogelijk risico lopen op overlijden als gevolg van ongevallen met gevaarlijke stoffen en anderzijds mogelijkheden openhouden voor gewenste ruimtelijke en economische ontwikkelingen, zowel wat betreft risicovolle bedrijven als transport van gevaarlijke stoffen. Hiertoe is het noodzakelijk dat voldoende afstand gehouden wordt tussen risicobronnen en kwetsbare objecten, zoals woningen en scholen. Daarnaast vinden wij dat er voldoende afstand gehouden moet worden tussen zware risicobedrijven en natuurgebieden. Op de provinciale risicokaart worden de verschillende risicobronnen aangegeven en de daarbij horende risicocontouren en effectafstanden. Op deze kaart zijn ook de belangrijkste kwetsbare objecten aangegeven.

Wij zullen in de nog vast te stellen beleidsvisie Externe Veiligheid uitdrukkelijk aandacht besteden aan de relatie tussen veiligheid en ruimtelijke ordening. Het is daarbij denkbaar dat wij veiligheidszones rondom (een aantal nader te bepalen) industrieterreinen zullen vaststellen. Situaties waarbij risicovolle bedrijven zich te dicht bij kwetsbare objecten bevinden (of dat kwetsbare objecten op basis van het bestemmingsplan zijn toegelaten) moeten gesaneerd worden, hetzij via het vergunningenspoor, hetzij via het ruimtelijk spoor. Hiervoor stellen wij saneringsprogramma's op. In de op te stellen beleidsvisie willen wij inzetten op het voorkómen van knelpunten.

Stiltegebieden

Op steeds minder plaatsen in de provincie is sprake van een situatie zonder geluidshinder. Ter bescherming van relatief onverstoorde gebieden zijn in de Provinciale milieuverordening stiltegebieden aangewezen en regels opgesteld ter voorkoming van geluidsoverlast. In 2006 zijn de stiltegebieden geactualiseerd. De totale oppervlakte stiltegebied is circa 8 % toegenomen naar circa 50.000 ha.

Veiligheidsafstanden

risicocontour 10⁻⁵/jr

Ongevallen gevaarlijke stoffen

- BRZO
- LPG
- Opslag
- Vervoer
- Propaan
- Munitie
- Overig
- Terreingrens

Kwetsbare objecten

- Tehuis
- Hotel / pension
- Onderwijsinstelling
- Kantoor
- Publieksgebouw
- Ziekenhuis
- Ander kwetsbaar
- Onbekend

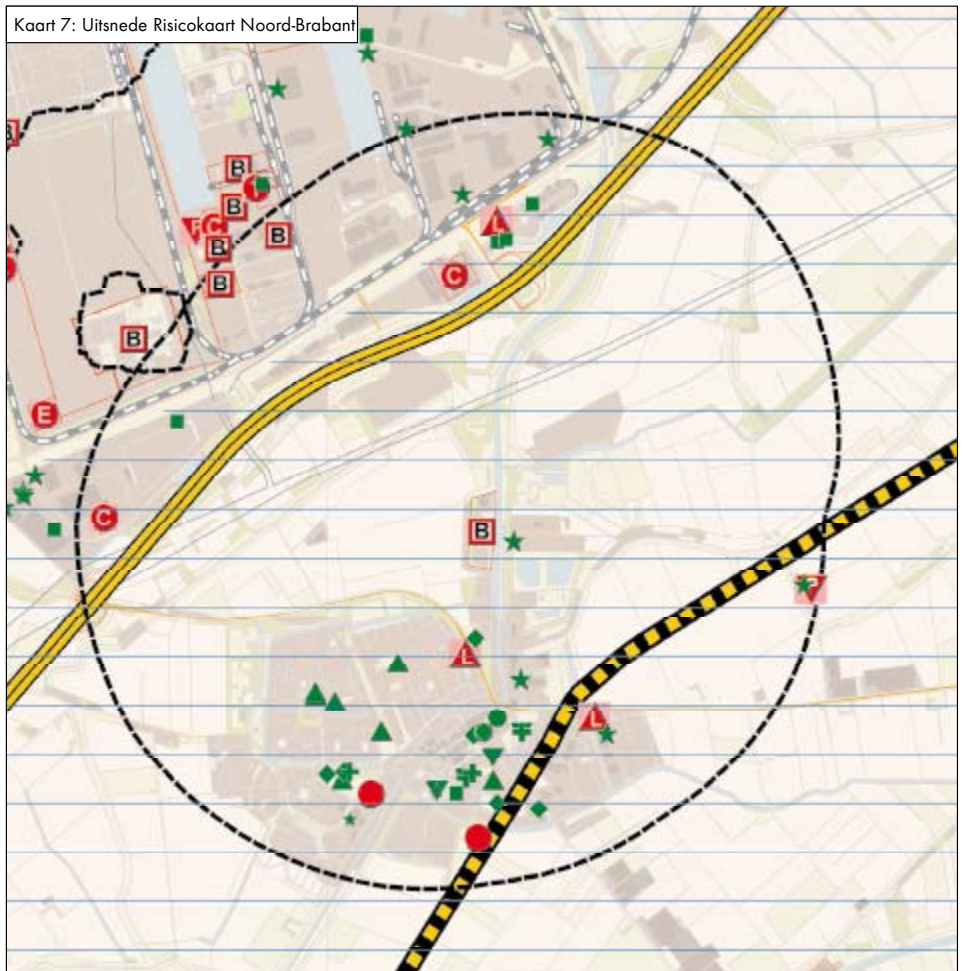
Verkeersongevallen

- Autosnelweg
- Intercitylijn

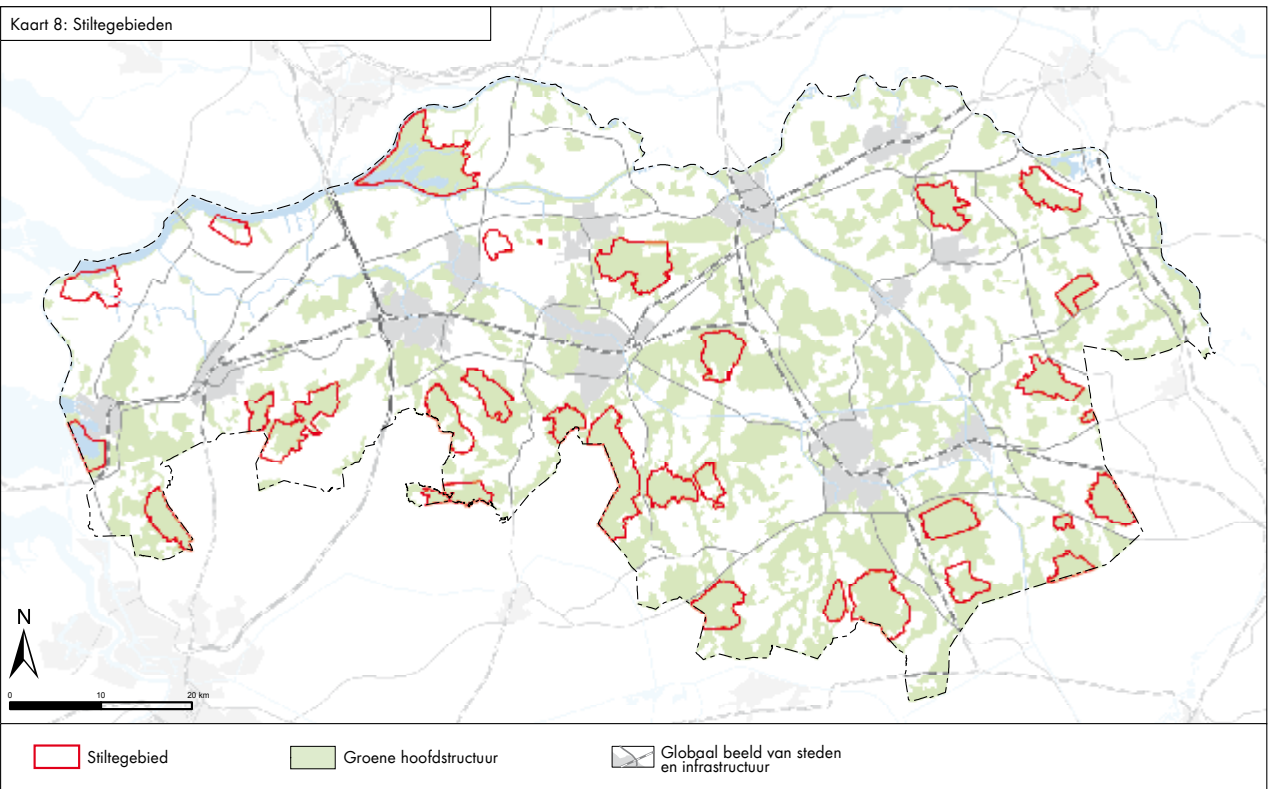
Natuurrampen

- Overstromingsvlak
- Mercalli-zone

Kaart 7: Uitsnede Risicokaart Noord-Brabant

Kaart 8: Stiltegebieden

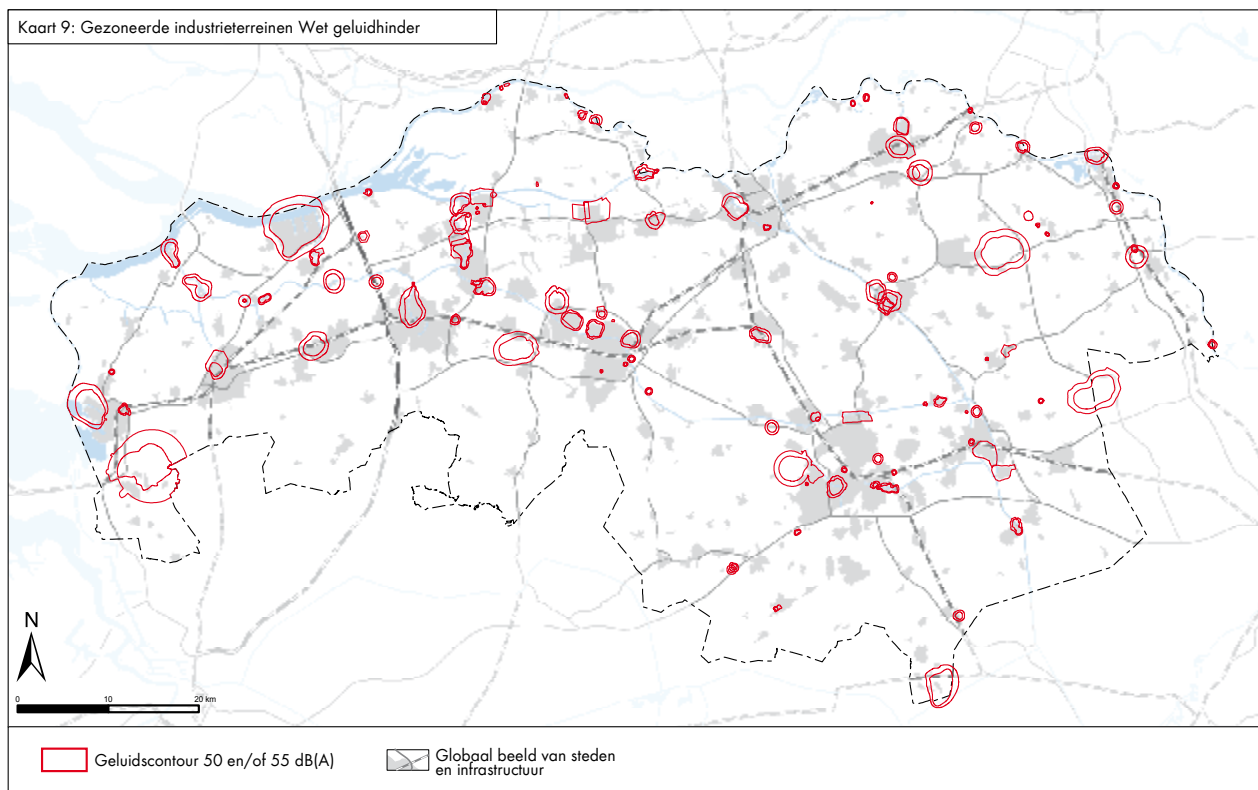
Ter ondersteuning van deze regelgeving is het ruimtelijk beleid erop gericht functies die tot extra geluidsverstoring leiden uit deze gebieden te weren. Het gaat er hierbij om dat het heersende geluidsniveau niet wordt verhoogd. Veelal is dat een waarde tussen de 40 dB(A) en maximaal 50 dB(A) aan de randen van het stiltegebied. Activiteiten die in dit verband geweerd moeten worden, zijn met name niet-agrarische bedrijvigheid, intensieve toeristisch-recreatieve voorzieningen als jachthavens, permanente en geluidshinderlijke tijdelijke verblijfsrecreatieve voorzieningen, dagrecreatieve voorzieningen met grote verkeers- of publieksaantrekkende werking, lawaaisportterreinen en militaire activiteiten. Daarnaast richt het (ruimtelijk) beleid richt zich ook op het voorkomen van de toename en bij voorkeur het verminderen van gemotoriseerd verkeer door stiltegebieden.

De aanpak om geluidshinder ten gevolge van luchtvaart boven de stiltegebieden te verminderen, vindt plaats via provincieoverschrijdende contacten en overlegverbanden. Belangrijke partijen hierin zijn de ministeries van VROM, V & W en Defensie (laagvlieggebieden en routes) en de luchtvaartsector.

Geluidgezoneerde industrieterreinen

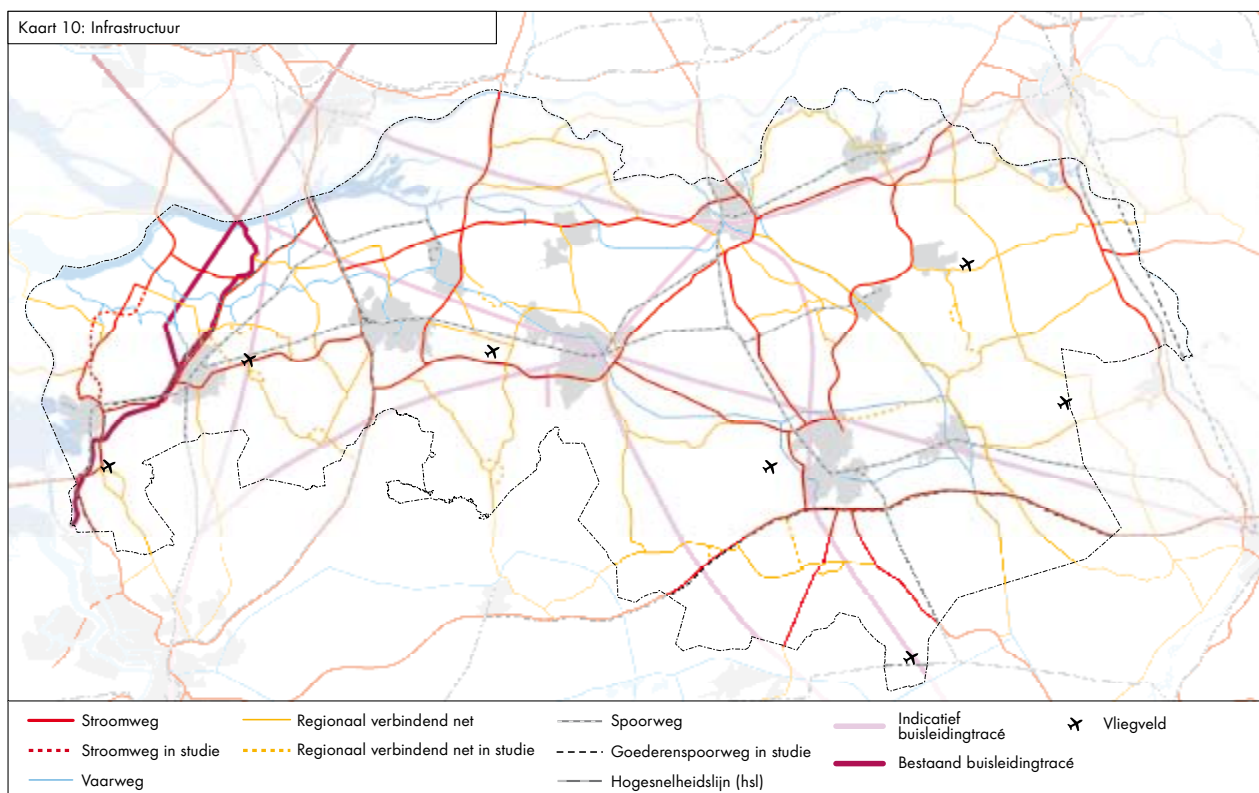
Op grond van de Wet geluidshinder moet rond industrieterreinen waar grote lawaaimakers zich kunnen vestigen, een geluidszone worden vastgesteld. Dit houdt in dat alle bedrijven op het industrieterrein tezamen op de zonegrens niet meer geluid mogen maken dan 50 dB(A). Deze zonering kent een dubbele werking. Niet alleen worden woningen beschermd tegen geluidshinder, ook de industrie wordt hierdoor beschermd tegen de oprukkende woningbouw.

Veel bedrijven waarvoor wij een milieuvergunning verlenen, worden aangemerkt als grote lawaaimaker. Indien woningen binnen de zone worden gepland, moet de gemeente een besluit nemen om een hogere geluidgrenswaarde op deze woningen toe te staan. Voor een industrieterrein van regionaal belang (Moerdijk) zijn wij bevoegd gezag om een hogere geluidgrenswaarde toe te staan.

1.6 Infrastructuur

De provincie vindt het belangrijk dat de mogelijkheden om ruimtelijke ontwikkelingen op het vlak van wonen, werken en voorzieningen te verknopen met de infrastructuur, optimaal worden benut. Vooral nabij goed ontsloten knooppunten voor zowel collectief als individueel vervoer liggen mogelijkheden om het ruimtegebruik te intensiveren en compacte (hoog)stedelijke woon- en werkmilieus te creëren. Hierbij is het stimuleren van het gebruik van collectieve vervoersvormen een belangrijk ontwerp- en inrichtingscriterium. Dergelijke knooppunten liggen in de stedelijke regio's in de buurt van de centrale stations, bij voorstadhaltes en bij nieuw te ontwikkelen transferia aan de randen van de steden. Wij vinden deze locaties bij uitstek geschikt voor de vestiging van ruimte-, arbeids- en bezoekersintensieve kantooractiviteiten, bedrijven en voorzieningen.

Ook bij de locatiekeuze en de ontwikkeling van bedrijventerreinen is een goede aansluiting op de verschillende vormen van bestaande en/of toekomstige infrastructuur nodig. Wij vinden het daarom belangrijk dat bij de locatiekeuze voor de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen en bij de uitbreiding van bestaande terreinen, de multimodale ontsluitingsmogelijkheden uitdrukkelijk worden betrokken.

Infrastructuur intensief benutten

Wij streven naar zuinig ruimtegebruik en willen (toekomstige) capaciteitsproblemen van bestaande infrastructuur tegengaan. Daarom vinden wij het van groot belang om –uiteraard binnen milieugrenzen- de gebruiksmogelijkheden van de bestaande infrastructuur te vergroten. Wij vinden dat nieuwe innovatieve technieken, bijvoorbeeld op het gebied van telematica, dynamisch verkeersmanagement en automatische voertuiggeleiding, zo goed mogelijk moeten worden ingezet. Daarnaast willen wij ruimte bieden voor de aanleg van nieuwe infrastructuur om zo de mobiliteitsgroei te faciliteren.

Het netwerk moet niet gehinderd worden door te strakke contouren op gebied van fysieke ruimte, geluid, luchtkwaliteit en externe bereikbaarheid. In het algemeen dient de hoofdinfra-

structuur (weg, water, spoor) voorzien te worden van een zogenaamde overlegzone, waarin geen met het netwerk conflicterende functies en ontwikkelingen worden gesitueerd. Met de aanduiding overlegzone geven wij aan dat een goede onderlinge afstemming tussen ruimtelijke ontwikkelingen en het verkeers- en vervoersysteem nodig is. Zo ontstaat een netwerk dat ruimte biedt om de mobiliteitsgroei op te vangen en dat recht doet aan het maatschappelijk rendement van de investeringen in het netwerk. De bepaling van de omvang van het niet of beperkt te bebouwen gebied binnen deze overlegzone en van de aard en de omvang van de eventueel toelaatbare bebouwing, is maatwerk.

Buisleidingen en andere technische infrastructuur

In ruimtelijke plannen moet rekening worden gehouden met bestaande en/of geplande leidingstroken en –straten, straatpaden en hoogspanningsleidingen.

Het Rijk bereidt op dit moment de AMvB Buisleidingen voor die een juridische basis geeft voor de ruimtelijke, technische en veiligheidsaspecten van buisleidingen. De inpassing van buisleidingen, inclusief veiligheidszones, moet binnen ruimtelijke plannen worden geborgd. Wij adviseren om ten aanzien van bestaande buisleidingen, mede met het oog op toekomstige wetgeving, ruime afstanden aan te houden.

Het Ministerie van VROM heeft kerngegevens van buisleidingen (inclusief veiligheidszones) beschikbaar. Wij zullen de buisleidingen in de provinciale Risicokaart opnemen .

Overlegzone of vrijwaringszone

In het nationale verkeers- en vervoersbeleid wordt gesproken over vrijwaringszone, in plaats van overlegzone. Wij nemen het nationale begrip niet over, omdat wij vinden dat het begrip overlegzone duidelijk meer recht doet aan hetgeen wordt beoogd: een weloverwogen besluitvorming over het ruimtegebruik in de buurt van infrastructuur, uitgaande van een in overleg ontwikkelde gemeenschappelijke visie. De uitkomst van deze besluitvorming kan zeer wel inhouden dat de ruimte bij bepaalde knooppunten intensief wordt bebouwd.

Netwerkanalyse BrabantStad

In de Netwerkanalyse BrabantStad is aangegeven dat overlegzones moeten worden vastgelegd voor het hoofdwegennet langs de vijf grote steden in Brabant en Venlo. Hier dient ruimte gereserveerd te worden voor een 4x2 infrastructuur (zoals bij Eindhoven en s-Hertogenbosch in uitvoering is), inclusief voldoende milieuruimte. Voor de delen van het hoofdwegennet tussen de steden zou ruimte moeten worden gereserveerd voor 2x3 rijstroken, inclusief voldoende milieuruimte. Voor het onderliggend wegennet, het OV-netwerk BrabantStad (spoor) en de Brabantse waterwegen zijn de relevante trajecten waarvoor een overlegzone moet worden ingesteld, in de Netwerkanalyse BrabantStad op kaart aangegeven.

2 Zuinig ruimtegebruik

Inbreiden, herstructureren en intensiveren

Met het accent dat wij in ons ruimtelijk beleid leggen op zuinig ruimtegebruik willen we de groei en de spreiding van het stedelijk ruimtebeslag afremmen. Zowel in de stedelijke als in de landelijke regio's moet het accent liggen op inbreiden en herstructureren. Ook moet aandacht worden besteed aan de mogelijkheden die compacte bouwwijzen – zoals het bouwen in de hoogte en steeds vaker ook in de diepte (de ondergrondse ruimte) – bieden om het ruimtegebruik te intensiveren. We vinden het van groot belang dat bestaande, nieuwe of te herontwikkelen ruimte intensiever wordt benut, zodat nieuw stedelijk ruimtebeslag wordt voorkomen of beperkt. In de stedelijke regio's en met name in de grote steden, ligt er bovendien een intensiveringsopgave op belangrijke infrastructurele knooppunten.

De provincie realiseert zich overigens dat zorgvuldig omgaan met de ruimte betekent, dat de mate waarin en de wijze waarop aan aspecten van zuinig ruimtegebruik vorm en inhoud wordt gegeven aan moet sluiten op de specifieke ruimtelijke karakteristieken en kwaliteiten ter plaatse.

Het streven naar zuinig ruimtegebruik is een belangrijk onderdeel van de uitwerkingsplannen voor de stedelijke en de landelijke regio's.

Meervoudig ruimtegebruik

Door verschillende functies op een locatie te combineren kan extra ruimtebeslag worden voorkomen of beperkt. Wij willen meervoudig gebruik van de ruimte stimuleren. Het combineren van functies als waterberging, landbouw en recreatie past hierin (zie paragraaf 1.2), evenals het combineren van wonen, werk en zorg onder één dak. Door dezelfde ruimte op verschillende tijdstippen van de dag te gebruiken en bij de bouw al rekening te houden met eventuele toekomstige functieveranderingen wordt eveneens ruimte bespaard.

Ruimtegebruik bedrijventerreinen

Verhoging van de ruimteproductiviteit is onder meer mogelijk door ondergrondse of inpandige parkeervoorzieningen aan te leggen, meer in de hoogte te bouwen en restruimte terug te dringen of te voorkomen. Invoering van parkmanagement biedt eveneens interessante mogelijkheden om het ruimtebeslag te beperken. Parkmanagement richt zich onder andere op een beter beheer en een intensievere benutting van bedrijventerreinen, en op de aanleg en het gebruik van gemeenschappelijke voorzieningen en gebouwen.

De uitgeefbare ruimte op bedrijventerreinen is bestemd voor bedrijfsactiviteiten die vanwege hun milieuhinder, hun omvang en/of hun verkeersaantrekkende werking niet in een (gemengde) woonomgeving passen. Om zorgvuldig om te gaan met de ruimte op bedrijventerreinen, vinden wij dat oneigenlijk gebruik daarvan moet worden tegen gegaan. Daaronder verstaan wij in het algemeen:

- in een stedelijke regio, bedrijven behorend tot de milieucategorie 1 en 2;
- in een landelijke regio, bedrijven behorend tot de milieucategorie 1;
- bedrijfswoningen;
- voorzieningen, voorzover niet direct gerelateerd aan desbetreffend bedrijventerrein;
- zelfstandige kantooractiviteiten.

Ten aanzien van de ontwikkeling van bedrijventerreinen ligt er voor het bedrijfsleven, de betrokken overheden en andere initiatiefnemers een gezamenlijke opgave op het vlak van inbreiden, herstructureren en het intensief en meervoudig gebruik van de ruimte.

Landelijk gebied

Om zuinig ruimtegebruik te bevorderen stimuleren wij het hergebruik van agrarische bedrijfslocaties boven het toestaan van nieuwvestiging. Daarnaast kunnen voormalige agrarische bedrijfslocaties in sommige gevallen worden benut ten behoeve van hergebruik voor andere functies. Ook het hergebruik van overige in het buitengebied voorkomende complexen is onder voorwaarden mogelijk. Wij hebben dit beleid verder uitgewerkt in paragraaf 4.11, 4.12 en in de beleidsnota *Buitengebied in Ontwikkeling* (2004).

Rood-met-Groen

Omdat uitbreiding van het stedelijk ruimtebeslag gepaard gaat met aantasting van het buitengebied, vragen wij in ruil een investering in de kwaliteit van het buitengebied elders. Dit rood-met-groen- beleid hebben wij verder uitgewerkt in onze beleidsbrief Rood-met-groen koppeling, d.d. 31 mei 2006.

Monitoringssysteem

Om de voortgang op het vlak van inbreiden, herstructureren en intensiveren van bedrijventerreinen te kunnen volgen, zal een monitoringssysteem worden opgezet, waarvan de resultaten worden verwerkt bij de vierjaarlijkse evaluatie en actualisering van de uitwerkingsplannen voor de stedelijke en landelijke regio's.

Rood-met-groen, rood-voor-groen en compensatie van natuur- en landschapswaarden

De rood-met-groen-benadering staat los van de compensatie van natuur- en landschapswaarden die vereist is bij aantasting van de groene hoofdstructuur (zie paragraaf 4.5). Zij moet ook niet worden verward met de zogeheten rood-voor-groen-benadering (zie paragraaf 6.2), waarin de kwaliteitsverbetering van het buitengebied het primaire doel is en niet een afgeleide van de aantasting van het buitengebied door stedelijk ruimtebeslag.

3 Concentratie van verstedelijking

3.1 Wonen en werken verdeeld over stedelijke en landelijke regio's

De verdeling van het woningbouwprogramma

Wij stellen periodiek bevolkings- en woningbehoefteprognoses op voor alle gemeenten. Wij verwachten van gemeenten, dat zij bij de ontwikkeling van woningbouwlocaties en de opstelling van gemeentelijke plannen rekening houden met deze bevolkings- en woningbehoefteprognoses. De bevolkingsprognose is gebaseerd op gegevens over de huidige omvang en samenstelling van de bevolking (leeftijd, geslacht, burgerlijke staat etc.) en veronderstellingen over de te verwachten veranderingen van deze bevolking als gevolg van geboorte, sterfte en binnen- en buitenlandse migratie. Op basis van deze bevolkingsprognose en aan de hand van veronderstellingen over de toekomstige woningbehoefte van de verschillende bevolkingscategorieën wordt de woningbehoefte bepaald. Het uitgangspunt dat in de *Interimstructuurvisie Noord-Brabant* is vastgelegd voor de landelijke regio's, namelijk dat voor migratiesaldo-nul mag worden gebouwd, is in de prognoses verwerkt. Dit betekent dat bij de vooruitberekening van de bevolking, en de hiermee samenhangende woningbehoefte in de landelijke regio's, gesteld wordt dat er door verhuizingen evenveel mensen een gemeente zullen inkomen als uitgaan.

In *De bevolkings- en woningbehoefteprognose Noord-Brabant-actualisering 2005* en de hierbij horende beleidsbrief van 11 oktober 2005 zijn de uitkomsten van de meest recente woningbehoefteprognose opgenomen. In het programma van de diverse streekplanuitwerkingen is aangegeven hoe invulling wordt gegeven aan de noodzakelijke ruimtebehoefte voor wonen tot 2015. Zoals in de uitwerkingsplannen is aangegeven worden de programma's zoals neergelegd in de uitwerkingsplannen jaarlijks geëvalueerd en zonodig bijgesteld. Hierdoor blijven deze actueel.

Ruimtelijke plannen van gemeenten moeten passen binnen het duurzaam ruimtelijke structuurbeeld en het programma (inclusief de daarover gemaakte afspraken) van de uitwerkingsplannen (zie Deel II van de Paraplunota).

Wij kunnen aan gemeenten ten behoeve van hun kernen, voor zover gelegen in een landelijke regio, woningen toekennen bovenop het aantal dat nodig is om te bouwen voor migratiesaldo-nul. Deze toekenning is mogelijk op basis van een goed onderbouwd gemeentelijk volkshuisvestingsplan of gemeentelijke woonvisie, vast te stellen door de gemeenteraad c.q. burgemeester en wethouders na een openbare voorbereidingsprocedure. In z'n volkshuisvestingsplan of woonvisie staat de afstemming van vraag en aanbod centraal en dient in het bijzonder aandacht te worden besteed aan de behoefte aan geschikte woningen voor jongeren/starters op de woningmarkt en ouderen, in het bijzonder voor zover deze behoren tot de lagere inkomensgroepen, alsmede voor mensen met een zorgvraag. Bij de voorbereiding dient de gemeente de bedoelde woningbehoefte af te stemmen op die van de omliggende gemeenten. Wij kunnen nadere regels stellen voor de voorbereiding, de regionale afstemming en/of de inrichting van dergelijke volkshuisvestingsplannen of woonvisies.

De verdeling van het programma voor bedrijventerreinen

Wij stellen periodiek prognoses voor bedrijventerreinen per stedelijke en landelijke regio op¹. Dit noemen we het regionale ruimtebudget voor bedrijventerreinen. Zoals in paragraaf 3.2 is aangegeven vinden wij het van belang, dat in deze ruimtebehoefte aan bedrijventerreinen zowel

¹ Laatste bij brief van 11 oktober 2006, Prognoses bedrijventerreinen Noord-Brabant 2006-2040

in kwantitatieve als kwalitatieve zin wordt voorzien en dat een substantieel deel hiervan gerealiseerd wordt door verouderde bedrijventerreinen te herstructureren en door het ruimtegebruik op bestaande en nieuw aan te leggen bedrijventerreinen te intensiveren. In de uitwerkingsplannen die voor de stedelijke en landelijke regio's zijn opgesteld is deze ambitie verder geconcretiseerd, in het bijzonder door de resultaten van de prognoses te benutten om de regionale bedrijventerreinenplanning zo nodig te faseren en te prioriteren.

In de uitwerkingsplannen is het beschikbare ruimtebudget herleid tot een (indicatieve) planningsopgave. Deze bestaat uit een deel te ontwikkelen bedrijventerreinen tot 2015 en een deel te reserveren bedrijventerreinen 2015-2020. In het programma van de uitwerkingsplannen (2005) is aangegeven hoe het beschikbare ruimtebudget tot 2015 wordt ingevuld. Aangegeven is welke bestaande bedrijventerreinen kunnen worden uitgebreid, op welke locaties nieuwe bedrijventerreinen kunnen worden ontwikkeld en voor welke locaties een aanvullende ruimtereservering mogelijk is. Zoals in de uitwerkingsplannen is aangegeven, vindt er een jaarlijkse evaluatie plaats van deze programma's in de uitwerkingsplannen. Waar nodig leidt dit tot bijstelling waardoor deze actueel blijven. Ruimtelijke plannen van gemeenten moeten passen binnen het duurzaam ruimtelijke structuurbeeld en het programma (inclusief de daarover gemaakte afspraken) van de uitwerkingsplannen. Het ruimtebudget is op zichzelf nog geen voldoende onderbouwing voor de ontwikkeling van een nieuw afzonderlijk bedrijventerrein. In de beleidsbrief *Handleiding Ruimtelijke plannen. Bedrijventerreinen, kantoren, detailhandel en voorzieningen* (2004) zijn kwalitatieve en kwantitatieve maatstaven vastgesteld op grond waarvan het gemeentebestuur de daadwerkelijke vraag aan bedrijventerreinen kan onderbouwen.

Nieuwvestiging en uitbreiding van bedrijven in landelijke regio's

De provincie streeft er verder naar dat bestaande bedrijven in de landelijke regio's die zodanig groeien dat zij vanwege hun aard, schaal of functie niet langer passen in een landelijke regio, worden verplaatst naar een stedelijke regio, het bovenregionale bedrijventerrein Moerdijk, het toekomstige bovenregionale Logistiek Park Moerdijk of naar een regionaal bedrijventerrein in een landelijke regio. Waar mogelijk zullen wij deze ontwikkeling stimuleren dan wel ongewenste ontwikkelingen zoveel mogelijk tegengaan. Dit neemt niet weg dat wij gemeenten in de landelijke regio's binnen het regionale ruimtebudget een zekere mate van vrijheid geven om bestaande grote bedrijven te laten groeien. Het voorzien in de ruimtebehoefte van grote bedrijven heeft echter tot gevolg, dat er in de betreffende landelijke regio minder ruimte overblijft voor kleine en middelgrote bedrijven. Wij vinden dat in het algemeen niet wenselijk en gaan er vanuit dat gemeenten hiermee in hun ruimtelijke afweging rekening houden.

In het algemeen vinden wij dat bedrijven met een kavel van meer dan 5.000 m² vanwege hun schaal niet passen in het landelijk gebied. De uitgifte van dergelijke kavels drukt zwaar op de ruimtereservering voor bedrijventerreinen in landelijke regio's en leidt ertoe dat te weinig ruimte overblijft voor bedrijven die wel als passend kunnen worden beschouwd. De vraag welke bedrijven vanwege hun aard of functie niet passen in het landelijk gebied kan niet in haar algemeenheid worden beantwoord. Dit beleid is nader uitgewerkt in de beleidsbrief *Handleiding Ruimtelijke plannen. Bedrijventerreinen, kantoren, detailhandel en voorzieningen* (2004).

Zuinig ruimtegebruik op bedrijventerreinen

Zuinig ruimtegebruik betekent in de eerste plaats dat de ruimte op bestaande bedrijventerreinen beter wordt benut, waarbij wij sterk inzetten op herstructurering van (verouderde) bedrijventerreinen. Daarnaast vinden wij het van groot belang dat door intensivering en meervoudig ruimtegebruik de ruimteproductiviteit en de ruimtelijke kwaliteit worden verhoogd. Dat geldt zowel voor bestaande, te herstructureren als voor nieuwe bedrijventerreinen. Ook kan gedacht worden aan binnenstedelijke gebieden die niet voor wonen geschikt zijn, maar waar wel bedrij-

vigheid gevestigd kan worden. Wij zullen erop toezien dat deze aspecten van zuinig ruimtegebruik uitdrukkelijk aan bod komen in de plannen voor te (her)ontwikkelen bedrijventerreinen.

3.2 Regionale ontwikkelingsstrategieën voor wonen en werken

In paragraaf 3.1 is aangegeven hoe wij in kwantitatieve zin de woningbouwaantallen en de hectaren bedrijventerreinen verdelen over de stedelijke en de landelijke regio's. Naast deze kwantitatieve verdeling is het van belang aandacht te besteden aan kwalitatieve, regionale vraagstukken ten aanzien van wonen en werken en de ruimtelijke effecten hiervan. Hiertoe hebben wij het initiatief genomen om regionale ontwikkelingsstrategieën voor het wonen op te stellen. Ook voor het werken zullen wij dergelijke ontwikkelingsstrategieën opstellen.

Gelet op de regionale schaal waarop woningmarkten functioneren, heeft elke ontwikkelingsstrategie voor het wonen betrekking op een (deel van een) stedelijke regio en een of meer landelijke regio's die hierop georiënteerd zijn. Het gaat in op de samenstelling van het toekomstige regionale woningbouwprogramma. Inspelen op de verwachte vraag naar specifieke woonmilieus en de hiermee samenhangende ruimtebehoefte staat hierbij centraal. Ook de herstructureringsopgave voor delen van de bestaande woningvoorraad moet hierin aan bod komen. De effecten van vergrijzing op de regionale woningmarkt, ook in relatie tot de zorgbehoefte, spelen eveneens een belangrijke rol.

Een regionale ontwikkelingsstrategie voor werken brengt de behoefte aan verschillende werkmilieus in beeld. Dit is van belang om te zorgen voor een voldoende en een voldoende gevarieerd aanbod aan werkmilieus, dat aansluit op de (toekomstige) vraag naar werklocaties. In de regionale ontwikkelingsstrategie voor werken wordt ook de herstructureringsopgave voor verouderde bedrijventerreinen in kaart gebracht.

De teksten over Integrale uitwerkingsplannen voor stedelijke regio's en Thematische uitwerkingsplannen voor wonen en werken in landelijke regio's zijn opgenomen in de Interimstructuurvisie Noord-Brabant.

Regionale ontwikkelingsstrategieën voor wonen

De afgelopen jaren zijn wij gestart met de opstelling van regionale ontwikkelingsstrategieën voor wonen. Het opstellen en (vervolgens) actueel houden hiervan is onderdeel van een voortdurend proces om in regionaal verband ontwikkelingen op de woningmarkt te volgen. Een ontwikkelingsstrategie is dus ook een strategie in ontwikkeling, zodat steeds een actueel en samenhangend beeld bestaat van de regionale woningmarkt en van de demografische en economische processen die deze markt beïnvloeden. De ontwikkelingsstrategieën en hieruit voortvloeiende uitkomsten, discussiethemas, gesignaleerde knelpunten en afspraken vormen een vast agendapunt voor de (bestuurlijke) regionale planningsoverleggen, Themas die in de regionale ontwikkelingsstrategieën aan de orde komen zijn onder andere de voortgang van de woningbouw, de kwalitatieve samenstelling van het woningbouwprogramma en de effecten van vergrijzing op de (regionale) woningmarkt, met name ook in relatie tot de zorgbehoefte. De verkregen inzichten kunnen aanleiding zijn strategieën te formuleren. Bijvoorbeeld om te zorgen dat er in kwantitatieve zin de komende jaren voldoende woningen worden gebouwd en woningbouwstagnatie wordt voorkomen. Dergelijke strategieën zijn gericht op het creëren van (ruim) voldoende harde plancapaciteit of het in de tijd naar voren halen van (harde) plannen. Het vinden van oplossingen op regionaal niveau behoort hierbij ook tot de mogelijkheden (intergemeentelijke afstemming). Andere strategieën richten zich juist meer op kwalitatieve aspecten: worden de juiste woningen gebouwd of moeten plannen worden bijgesteld en zijn de opgaven voor wonen met zorg en welzijn afdoende in de plannen opgenomen. Met de regionale ontwikkelingsstrategieën voor wonen volgen wij nauwgezet de dynamiek op de regionale woningmarkt. Dit volgen in de tijd krijgt (verder) vorm en inhoud via de regionale planningsoverleggen. De ontwikkelingsstrategieën worden gezamenlijk met de gemeenten in de betreffende regio opgesteld door de werkgroepen wonen, die gekoppeld zijn aan de regionale planningsoverleggen. Wij participeren actief in dit proces, bijvoorbeeld als het gaat om dataverzameling en -bewerking, (regionaal) woningmarktonderzoek en het op basis van de uitgevoerde analyses (mee) opstellen van regiospecifieke strategieën ten behoeve van de voortgang van de woningbouw.

3.3 Specifieke innovatieve clusters van bedrijvigheid

In de *Interimstructuurvisie Noord-Brabant* hebben Provinciale Staten aangegeven ontwikkelingsruimte te willen bieden aan een drietal innovatieve clusters van bedrijvigheid. Rekening houdend met de kaders die Provinciale Staten daarbij hebben gesteld, zullen wij de daartoe noodzakelijke plannen en/of verdere (ontwikkelings)studies voorbereiden en begeleiden.

3.4 Voorzieningen en kantoorlocaties

In de stedelijke regio's dient ruimte te zijn voor grootschalige, publieksaantrekkende voorzieningen (leisurevoorzieningen), zoals megabioscopen en evenementengebouwen. Dergelijke voorzieningen, die een groot publiek trekken en veelal een groot ruimtebeslag hebben met de daarbij behorende verkeersbewegingen, horen in beginsel thuis op multimodaal goed ontsloten plekken.

In de landelijke regio's is naar onze mening ruimte voor voorzieningen die bezoekersextensief en kleinschalig zijn en qua schaal en omvang passen bij de betreffende kern.

Ons beleid voor de ontwikkeling van kantoorlocaties sluit nauw aan op onze beleidslijnen ten aanzien van voorzieningen. Dit betekent dat grootschalige kantorenontwikkelingen en arbeids- en bezoekersintensieve kantooractiviteiten worden geconcentreerd in de stedelijke regio's, en hierbinnen met name op multimodaal goed ontsloten knooppunten bij de centrale steden en de grootste kernen. In de landelijke regio's zien wij ruimte voor kleinschalige, arbeids- en bezoekers-extensieve kantooractiviteiten.

In het algemeen geldt dat de zelfstandige kantoorvestiging of voorziening moet passen bij de aard, schaal en functie van de kern. De vestiging van voorzieningen en zelfstandige kantoorvestigingen moet daarnaast leiden tot een versterking van de ruimtelijke structuur van de kern. Ze moet versterkend werken op omliggende functies en niet verstorend zijn. Bij de vestiging van bovenlokale voorzieningen vragen wij een regionale afstemming. Een in intergemeentelijk verband opgestelde regionale visie is daarbij een goed hulpmiddel.

Detailhandelsvoorzieningen willen wij als regel concentreren in binnenstedelijke en buurtgebonden winkelconcentratiegebieden. Een aantal specifieke branches stellen echter door hun aard, omvang van goederen en/of verkeersaantrekkende werking, dusdanige vestigingseisen dat zij zich niet binnenstedelijk of buurtgebonden kunnen vestigen of niet meer binnenstedelijk of buurtgebonden gevestigd kunnen blijven. Voor dergelijke detailhandel kan het gemeentebestuur een specifiek winkelconcentratiegebied aanwijzen, dat goed ontsloten is en binnen of direct aansluitend aan het bestaand stedelijk gebied ligt.

In de stedelijke regio's is ook ruimte voor de vestiging van grootschalige detailhandelsvestigingen met een minimale omvang van 1500 m² brutovloeroppervlak per vestiging. Indien uit een uitwerkingsplan of anderszins uit een regionaal afgestemde ruimtelijke onderbouwing blijkt dat er mogelijkheden zijn voor geconcentreerde vestiging van grootschalige detailhandel binnen een stedelijke regio, dient deze bij voorkeur in of direct aansluitend aan een binnenstedelijk winkelconcentratiegebied gesitueerd te worden. Als dat niet mogelijk blijkt, kan er gezocht worden binnen of direct aansluitend aan het bestaand stedelijk gebied, op multimodaal ontsloten knooppunten. Voor grootschalige detailhandelsvestigingen gelden geen branchebeperkingen, tenzij uit onderzoek blijkt dat dit voor een of meer branches gelegen in binnenstedelijke en/of buurtgebonden winkelconcentratiegebieden tot onaanvaardbare gevolgen zou kunnen leiden.

Tuincentra beschouwen wij als een bijzondere vorm van detailhandel, die specifiek bestemd moet worden. Voor de vestiging van een tuincentrum geldt dat, gelet op het specifieke karakter en de grootschaligheid daarvan (veelal groter dan 1 ha) vestiging op een bedrijventerrein vanuit oogpunt van zuinig ruimtegebruik ongewenst is en in een kernrandzone de voorkeur verdient.

Wij vinden het belangrijk te voorzien in de groeiende recreatiebehoefte in of in de nabijheid van de stedelijke regio's. Dagrecreatie en de ontwikkeling van groenstructuren in de stedelijke regio's kunnen hierbij hand in hand gaan.

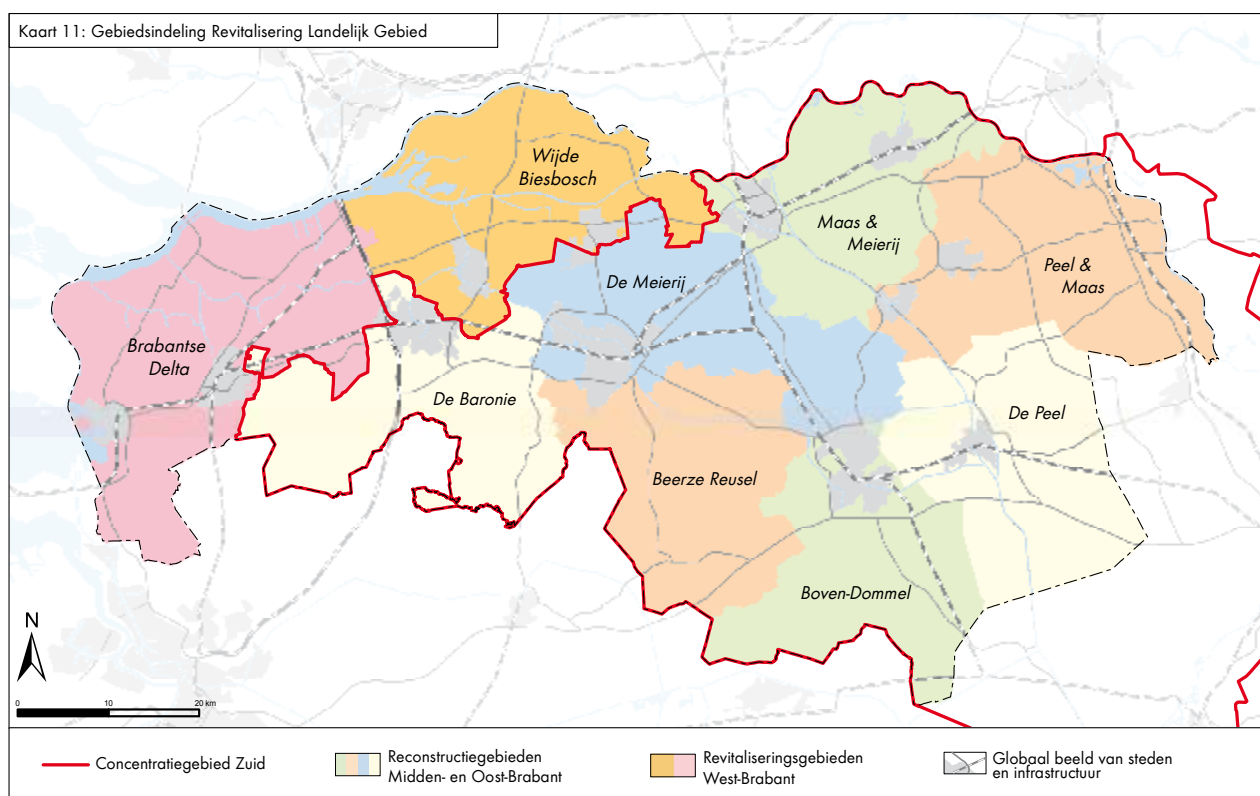
Wij hebben ons beleid uitgewerkt in de beleidsbrief *Handleiding ruimtelijke plannen. Bedrijventerreinen, kantoren, detailhandel en voorzieningen* (2004).

De paragraaf 'Sociale aspecten van concentratie van verstedelijking' is opgenomen in de Interimstructuurvisie Noord-Brabant.

4 Zonering van het buitengebied

4.1 Revitalisering van het landelijk gebied

Op 22 april 2005 hebben Provinciale Staten op grond van de Reconstructiewet concentratiegebieden 7 reconstructieplannen vastgesteld. Voor twee gebieden in West-Brabant, die buiten de werkingssfeer van de reconstructiewet vallen, is een gebiedsplan vastgesteld. De plannen kennen meerdere doelstellingen, in het bijzonder het verbeteren van de ruimtelijke vestigingsmogelijkheden van de intensieve veehouderij, het verbeteren van de kwaliteit van natuur, landschap en milieu en het stimuleren van een duurzame, sociaal-economische ontwikkeling in het landelijk gebied. Een centraal element van de plannen is de zogenaamde integrale zonering. Deze houdt in dat het landelijk gebied is opgedeeld in drie zones, namelijk landbouwwontwikkelingsgebied, verwevingsgebied en extensiveringsgebied. De zonering van het buitengebied is hierbij een belangrijk richtpunt geweest. Aan de plannen is een uitvoeringsagenda gekoppeld. De uitvoering van de gebieds- en reconstructieplannen is na hun vaststelling volop op gang gekomen.

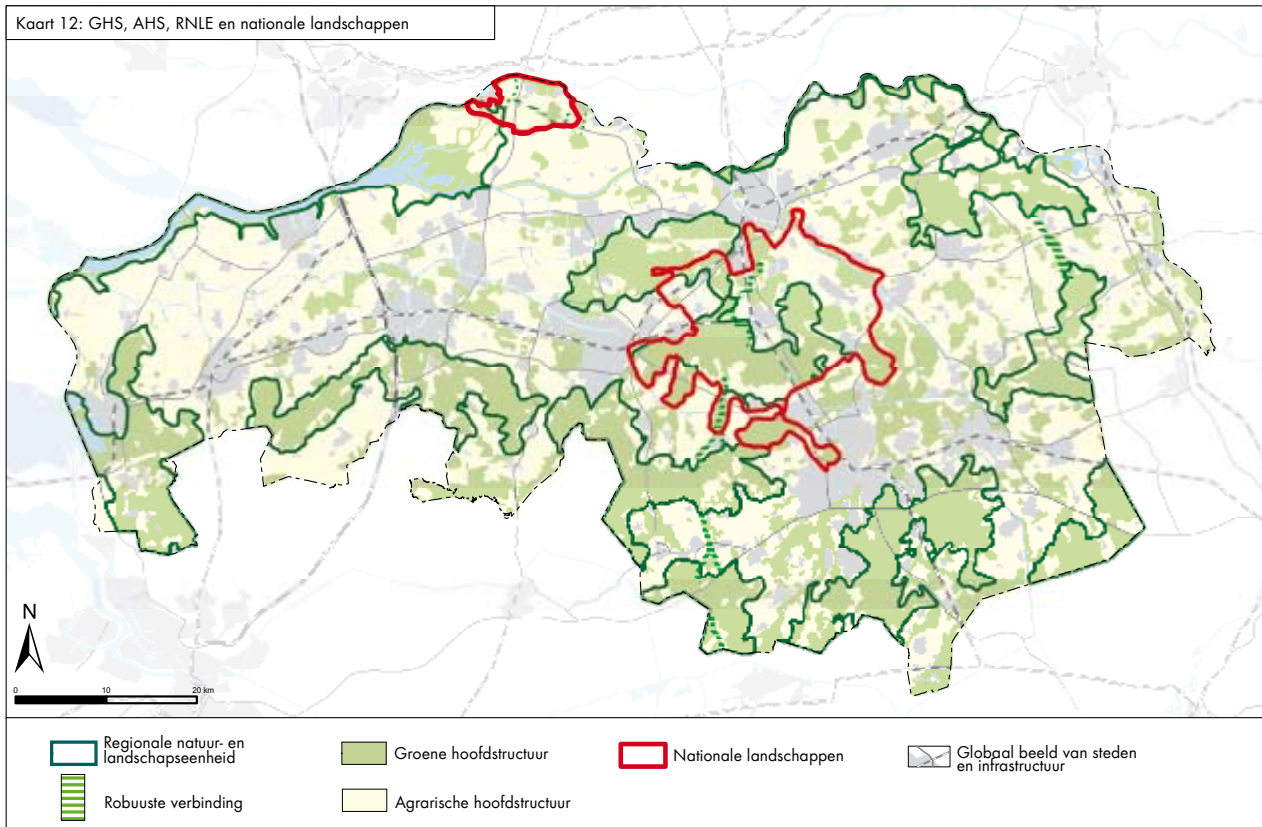

4.2 Groene hoofdstructuur, agrarische hoofdstructuur en RNLE'n

De hoofdzonering van het buitengebied in de GHS-natuur, GHS-landbouw, AHS-landschap, AHS-overig alsmede de begrenzing van de regionale natuur- en landschapseenheden (RNLE'n), hebben Provinciale Staten globaal aangegeven op de kaart Ruimtelijke Hoofdstructuur van de *Interimstructuurvisie Noord-Brabant*. In paragraaf 4.3 van deze algemene beleidslijnen geven wij een verdere uitwerking van deze hoofdzonering in diverse subzones. Deze subzonering is weergegeven op de bij deze beleidsregel horende kaart Zonering van het buitengebied.

De begrenzing van de RNLE'n is uitgewerkt en opgenomen in de *reconstructie- en gebiedsplannen*. Wij verwachten dat de (sub)zoneringen en de RNLE'n in de op te stellen bestemmingsplannen concreet worden begrensd en met een daarbij passend planologisch beschermingsregime worden vertaald. In de *Ecologische Bouwstenennota* (2006) hebben wij aangegeven welke uitgangspunten van belang zijn bij deze begrenzing. Het gewenste planologische beschermingsregime voor de zonering van het buitengebied werken wij uit in paragraaf 4.5.

Wij zullen periodiek afwegen of er aanleiding bestaat de subzoneringen op de kaart Zonering van het buitengebied te actualiseren.

4.3 De opbouw van de groene en de agrarische hoofdstructuur

Om recht te doen aan de aanwezige waarden in het buitengebied in relatie tot de ontwikkeling van in het buitengebied aanwezige functies, onderscheiden wij diverse subzones binnen de door provinciale staten aangegeven hoofdzonering, zoals aangegeven op de kaart Ruimtelijke Hoofdstructuur. Tabel 1 biedt inzicht in deze subzonering, en de verhouding tot de hoofdzonering zoals die door Provinciale Staten is vastgesteld. Op de kaart Zonering van het buitengebied is de (begrenzing van de) subzonering globaal aangegeven.

Relatie GHS-EHS

In paragraaf 4.4 beschrijven wij de relatie tussen de (sub) zonering van de GHS en de begrenzingen van de reservaat- en beheersgebieden in de Natuurgebiedsplannen en het beheersgebiedsplan voor de EHS (2006 e.v.).

Tabel 1. Hoofdzones en subzones van GHS en AHS

Hoofdzone	Subzone	
GHS-natuur	1	Natuurparel / natte natuurparel
	2	Overig bos- en natuurgebied
	3	Ecologische verbindingszone
GHS-landbouw	4	Leefgebied kwetsbare soorten
	5	Leefgebied struweelvogels
	6	Natuurontwikkelingsgebied
AHS-landschap	7	Leefgebied dassen
	8	Waterpotentiegebied
	9	RNLE-landschapsdeel
AHS-landbouw	10	Landbouwontwikkelingsgebied
	11	Vestigingsgebied glastuinbouw
	12	Mogelijk doorgroeigebied glastuinbouw
	13	Glasboomteeltgebied
	14	AHS-overig

1 Natuurparel/ natte natuurparel

In paragraaf 4.4.2 van de *Interimstructuurvisie Noord-Brabant* hebben Provinciale Staten natuurgebieden met bijzonder natuurwaarden benoemd. Deze gebieden noemen wij (natte) natuurparels. Dit zijn alle begeleid natuurlijke eenheden en de daarbuiten gelegen bos- en natuurgebieden die bijzondere natuurwaarden hebben vanwege specifieke omstandigheden van de bodem of het (grond)water. Natuurparels bestaan ook uit bos- en natuurgebieden, en voor een klein gedeelte uit landbouwgebieden, die deze bijzondere natuurwaarden (nog) niet hebben, maar waarvoor deze waarden – overeenkomstig de door ons vastgestelde natuurgebiedsplannen en het beheersgebiedsplan voor de ecologische hoofdstructuur (EHS) – wel worden nagestreefd. In de natuurparels moet worden gezorgd voor maximale rust en ruimte voor de ontwikkeling van de natuur- en landschapswaarden.

2 Overig bos- en natuurgebied

De overige bos- en natuurgebieden bevatten minder hoge natuurwaarden dan de natuurparels of zijn in de *Natuurgebiedsplannen en het beheersgebiedsplan voor de EHS* (2006 e.v.) voorzien van minder hoge streefbeelden dan de natuurparels. Het zijn grotendeels (productie)bossen op droge gronden en graslanden, en voor een klein gedeelte landbouwgronden. Ook in de overige bos- en natuurgebieden moet worden gezorgd voor maximale rust en ruimte voor de ontwikkeling van de natuur- en landschapswaarden.

Natuurparels en natte natuurparels

De natuurparels omvatten tevens de natte natuurparels die in paragraaf 1.2 aan de orde zijn gesteld. In die paragraaf zijn bijzondere, met het waterbeheer samenhangende maatregelen benoemd die moeten worden getroffen in de omgeving van de natte natuurparels.

Landbouwgronden als natuurparel of als overig bos- en natuurgebied

Tot de natuurparels of het overig bos- en natuurgebied rekenen wij ook de reservats- en natuurontwikkelingsgebieden van de ecologische hoofdstructuur die voor de landbouw worden gebruikt en nog niet in het bezit zijn van natuur- en landschapsorganisaties. In paragraaf 4.4 gaan wij hier verder op in. Toedeling van landbouwgronden aan deze subzones heeft plaatsgevonden op grond van de natuurdoeltypenkaarten die onderdeel uitmaken van de natuurgebiedsplannen en het beheersgebiedsplan voor de EHS (2006 e.v.).

3 Ecologische verbindingzone

Ecologische verbindingzones vormen de groene schakels die de Brabantse natuurgebieden met elkaar verbinden. Planten en vooral dieren kunnen zich daardoor van het ene naar het ander natuurgebied verplaatsen. Ze functioneren als trekroutes en ook als (tijdelijk) leef- en voortplantingsgebied. Verbindingzones zijn veelal langgerekte landschapselementen langs waterlopen - de zogenaamde natte verbindingzones - of langs dijken, wegen, spoor- en vaarwegen, - de zogenaamde droge verbindingzones -. De breedte en de inrichting van de ecologische verbindingzones is afhankelijk van de natuurfunctie die zij moeten vervullen. Ze moeten zodanig worden ingericht dat de doelsoorten waarvoor de verbindingzone is bedoeld, er ook daadwerkelijk gebruik van kunnen maken. Wij streven ernaar de ecologische verbindingzones een gemiddelde breedte van 25 meter te geven. Voor verbindingen in stedelijk gebied wordt een breedte van 50 meter aangehouden, omdat deze zones veelal een intensiever recreatief medegebruik hebben. De inrichting kan bestaan uit een reeks van kleine landschapselementen zoals bosjes, struwelen, houtsingels, ruigten, poelen of moerasjes.

Ecologische verbindingzones en robuuste verbindingen

Robuuste verbindingen hebben – net als de gewone verbindingzones- tot doel om natuurgebieden onderling te verbinden. Ze zijn vooral bedoeld om de effecten van klimaatverandering op de biodiversiteit op te kunnen vangen. Het ambitieniveau voor robuuste verbindingen – zowel wat ruimtebeslag als natuurdoelen betreft – ligt daarom hoger. Waar een ecologische verbindingzone een gemiddelde breedte van 25 meter heeft, kan een robuuste verbinding wel 200 tot 500 meter breed zijn. De robuuste verbindingen willen wij ook inzetten om de meeste RNLE'n met elkaar te verbinden.

Robuuste verbindingen zijn onderdeel van de rijksnota Natuur voor mensen, mensen voor natuur (juli 2000) en de Nota Ruimte (2006) en worden – na de concrete begrenzing– onderdeel van de ecologische hoofdstructuur (EHS). Naast een ecologische functie moeten zij ook bijdragen aan de versterking van de landschappelijke en cultuurhistorische identiteit, een duurzaam waterbeheer en betere recreatiemogelijkheden.

Van de door het Rijk aangegeven robuuste verbindingen zijn er vier van belang voor Brabant. Ten eerste een verbinding in het beekdal van de Beerze ter grootte van 1.000 tot 1.500 hectaren. Ten tweede de Nieuwe Hollandse Waterlinie, waarvan het zuidelijkste gedeelte door het land van Heusden en Altena loopt. Voor het Brabantse deel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zijn 80 tot 100 hectaren voorzien. De overige robuuste verbindingen liggen langs de grote rivieren en de Zeeuwse Delta, waarvan voor Brabant vooral de Biesbosch en het Hollands Diep van belang zijn. Voor deze verbinding zijn geen extra hectaren voorzien ten opzichte van eerdere plannen. Aan de door het Rijk genoemde robuuste verbindingen hebben wij een verbinding van de Stippelberg met de Maashorst toegevoegd.

De ligging van de robuuste verbindingen is globaal aangeduid op kaart Ruimtelijke Hoofdstructuur, behorende bij de Interimstructuurvisie Noord-Brabant. De robuuste verbindingen worden concreet begrensd in het kader van de ontwikkeling van de EHS in de Natuurgebiedsplannen en het beheersgebiedsplan voor de EHS (2006 e.v.). Na de concrete begrenzing maken deze deel uit van de GHS-natuur.

4 Leefgebied kwetsbare soorten

Het leefgebied kwetsbare soorten omvat landbouwgronden en andere gronden – met name defensie terreinen – waarop zeldzame planten of dieren voorkomen, die hoge eisen stellen aan de inrichting en het gebruik van hun omgeving, of waarop het voorkomen van zulke planten of dieren wordt nagestreefd in de zogenaamde begrensde beheersgebieden van de EHS, zoals opgenomen in de *Natuurgebiedsplannen en het beheersgebiedsplan voor de EHS* (2006 e.v.). Het gaat hier onder meer om weidevogels, ganzen en zwanen, om amfibieën en reptielen en om bijzondere planten. Rust, beslotenheid, hoge waterpeilen en stabiliteit in de inrichting en het beheer van het gebied zijn belangrijke bestaansvoorwaarden voor deze dieren en planten. In het leefgebied kwetsbare soorten moeten landbouw, recreatie en andere activiteiten deze voorwaarden respecteren.

5 Leefgebied struweelvogels

Het leefgebied struweelvogels omvat landbouwgronden en andere gronden – met name defensie-terreinen – waarop struweelvogels kunnen gedijen, zoals de roodborsttapuit en de geelgors. Deze vogels hebben wel rust en ruimte nodig, maar zijn minder gevoelig voor ruimtelijke ingrepen door de landbouw, de recreatie en andere in het buitengebied voorkomende functies dan de kwetsbare planten- en diersoorten. Ook in het leefgebied struweelvogels moeten activiteiten de bestaansvoorwaarden van de betreffende diersoorten voldoende respecteren. Het gaat dan met name om de handhaving van een besloten of halfopen landschapsstructuur met een kleinschalige perceleling, houtwallen, ruige perceelsranden en slootkanten, overhoekjes, solitaire bomen, dijken en onverharde wegen en paden.

6 Natuurontwikkelingsgebied

Het natuurontwikkelingsgebied bestaat uit landbouwgronden (vooral in beekdalen en uiterwaarden), die bijzonder geschikt zijn voor het ontwikkelen van nieuwe natuur. In de natuurontwikkelingsgebieden gaat het erom dat ruimtelijke ingrepen achterwege blijven, die natuurontwikkeling in de nabije of verdere toekomst kunnen frustreren.

7 Leefgebied dassen

Het leefgebied dassen omvat landbouwgronden en andere gronden – met name defensie-terreinen – waarop dassen kunnen gedijen. Het leefgebied dassen wordt tot de AHS gerekend, omdat dassen minder hoge eisen stellen aan hun leefomgeving dan struweelvogels en de kwetsbaardere dieren- en plantensoorten. De meeste vormen van landbouw zijn dan ook prima verenigbaar met de aanwezigheid van een dassengebied. In het leefgebied dassen moeten activiteiten de bestaansvoorwaarden van de das voldoende respecteren. Het gaat er dan met name om dat de burchten met rust worden gelaten, dat de dassen kunnen foerageren in het gebied en dat er voldoende landschappelijke structuren als houtwallen, begroeide slootkanten en dergelijke aanwezig zijn.

8 Waterpotentiegebied

De waterpotentiegebieden zijn landbouwgronden gelegen buiten de beekdalen en de uiterwaarden die vanwege de (grond)watersituatie uitstekend geschikt zijn voor de ontwikkeling van nieuwe natuur. Er is in deze gebieden veel schoon, kalkrijk en voedselarm kwelwater voorhanden. Ze zijn echter, mits goede waterbeheersingsmaatregelen worden getroffen, ook uitstekend geschikt voor de landbouw, met name voor de grondgebonden veehouderij. Voor de waterpotentiegebieden bestaat geen concreet uitzicht op daadwerkelijke natuurontwikkeling. Het gaat erom dat deze gebieden hun geschiktheid behouden voor mogelijke natuurontwikkeling in de verre toekomst.

9 RNLE-landschapsdeel

Onder RNLE-landschapsdeel vallen ten eerste landbouwgronden die op zichzelf genomen geen bijzondere (potentiële) natuurwaarden bezitten, maar tot een regionale natuur- en landschapseenheid worden gerekend vanwege hun ligging ten opzichte van belangrijke bos- en natuurgebieden. Ten tweede bevat deze subzone landbouwgronden met bijzondere natuurwaarden binnen een RNLE. In het RNLE-landschapsdeel gaat het erom dat de ontwikkeling van natuur en landschap in de regionale eenheid als geheel wordt ondersteund.

10 Landbouwontwikkelingsgebied voor de intensieve veehouderij

In de gebieds- en reconstructieplannen zijn de landbouwontwikkelingsgebieden voor de intensieve veehouderij nader begrensd. In deze gebieden wordt ruimte geboden voor de ontwikkeling van intensieve veehouderijen, door hergebruik en omschakeling van bestaande agrarische bedrijven, maar ook door nieuwvestiging van intensieve veehouderijen mogelijk te maken.

11 en 12 Vestigings- en mogelijk doorgroeigebied glastuinbouw, algemeen

Op de kaart Zonering van het buitengebied en in de Beleidsnota Glastuinbouw (2006) zijn vestigingsgebieden en mogelijke doorgroeigebieden voor de glastuinbouw aangegeven. Wij willen de glastuinbouw zoveel mogelijk concentreren in deze gebieden. Dit leidt tot een aantal synergievoordelen, zoals de mogelijkheid om producten gezamenlijk aan- en af te voeren, in- en verkoop te bundelen en milieuproblemen gezamenlijk aan te pakken. Ook vanuit landschappelijk oogpunt is concentratie gewenst. Wij streven ernaar dat in het jaar 2015 75 procent van de oppervlakte glas van glastuinbouwbedrijven in de provincie zich in de vestigings- en de doorgroeigebieden bevindt. Het ruimtebeslag willen wij met circa 800 hectaren netto glas laten toenemen van 1.000 hectaren in het jaar 2000 tot 1800 in het jaar 2020.

11 Vestigingsgebied glastuinbouw

De vestigingsgebieden voor de glastuinbouw zijn bedoeld voor de concentratie van glastuinbouwbedrijven. In de meeste vestigingsgebieden bevindt zich al een aanzienlijk aantal van deze bedrijven. De gemeenten moeten nader bepalen welke gedeelten van de vestigingsgebieden in aanmerking komen voor de bouw van clusters van nieuwe bedrijven of clusters van nieuwe en bestaande bedrijven, en tot welke omvang individuele bedrijven mogen groeien. Bij de nadere begrenzing van de vestigingsgebieden moet nagegaan worden of en zo ja, waar mogelijkheden aanwezig zijn om grootschalige nieuwvestiging van glastuinbouw ruimtelijk op een verantwoorde wijze in te passen. Hierdoor kunnen de nieuwvestigingsmogelijkheden binnen een aangewezen vestigingsgebied worden beperkt. Binnen de stedelijke regio's kunnen ruimteclaims voor wonen, werken en natuur mede een rol spelen in deze afweging. De nadere begrenzing van vestigingsgebieden door gemeenten kan er toe leiden dat grootschalige nieuwvestiging in deze gebieden niet mogelijk is, maar dat er slechts op beperkte schaal ruimte is voor omschakeling of nieuwvestiging. Gemeenten zullen eveneens moeten bepalen tot welke omvang individuele bedrijven in de nader begrensde vestigingsgebieden mogen groeien. Hierbij geldt dat de omvang van glastuinbouwbedrijven in vestigingsgebieden in beginsel alleen mag worden beperkt, voor zover dat noodzakelijk is in verband met ter plaatse aanwezige waarden en belangen van natuurlijke, landschappelijke, cultuurhistorische, water- en bodemhuishoudkundige of milieuhygiënische aard.

12 Mogelijk doorgroeigebied glastuinbouw

In de mogelijke doorgroeigebieden voor de glastuinbouw is een zekere concentratie van glastuinbouwbedrijven aanwezig. Deze gebieden zijn echter om uiteenlopende redenen niet geschikt voor uitgroei tot een vestigingsgebied voor de glastuinbouw. Een mogelijk doorgroeigebied kan de status van doorgroeigebied krijgen op grond van een door de gemeente in overleg met belanghebbende partijen op te stellen duurzaam en strak begrensd bestemmings- en inrichtingsplan. In dit plan worden de mogelijkheden tot voortzetting of uitbreiding van de bestaande – positief

Projectvestigingsgebied en vestigingsgebied glastuinbouw

Vestigingsgebieden voor de glastuinbouw kunnen worden onderverdeeld in projectvestigingsgebieden en gewone vestigingsgebieden. Het onderscheid tussen beide soorten gebieden is niet van planologische aard, maar zit in de mate waarin de inrichting van het gebied is toegesneden op de vestiging van glastuinbouwbedrijven. Als de inrichting van een gebied ingrijpend moet worden aangepast om de vestiging van (clusters van) glastuinbouwbedrijven mogelijk te maken, dan ligt een projectmatige aanpak voor de hand en spreekt men van een projectvestigingsgebied. Kunnen veel glastuinbouwbedrijven in een vestigingsgebied terecht zonder dat de inrichting ingrijpend hoeft te worden veranderd, dan is sprake van een gewoon vestigingsgebied. De provincie wil actief meewerken aan de totstandkoming van twee projectvestigingsgebieden, te weten op het Agro- en Foodcluster West Brabant en in de gemeente Deurne. Ook aan de aanpassing van de inrichting van gewone vestigingsgebieden zal de provincie medewerking verlenen, met het oog op de verduurzaming en de ruimtelijke kwaliteit van deze gebieden.

bestemde – glastuinbouwbedrijven beschreven in relatie tot de in het gebied aanwezige waarden en belangen van natuurlijke, landschappelijke, cultuurhistorische, water- en bodemhuishoudkundige, milieuhygiënische of recreatieve aard, alsmede de wijze waarop het gebied wordt ingericht en synergievoordelen kunnen worden behaald. Nieuwvestiging van of omschakeling naar een glastuinbouwbedrijf is in beginsel niet toegestaan in een (mogelijk) doorgroeigebied. Nieuwvestiging van een glastuinbouwbedrijf in een (mogelijk) doorgroeigebied is op beperkte schaal (enkele bedrijven) mogelijk wanneer sprake is van daadwerkelijke sanering van een bedrijf dat ten behoeve van een aanmerkelijke verbetering van de ruimtelijke kwaliteit verplaatst dient te worden. Herschikking van bouwblokken van bestaande glastuinbouwbedrijven in mogelijke doorgroeigebieden is in beginsel mogelijk.

13 Glasboomteeltgebied

Op de kaart Zonering van het buitengebied is in de gemeente Zundert een glasboomteeltgebied aangewezen. In dit gebied mogen kassen worden uitgebreid tot ten hoogste de maxima die zijn vastgelegd in het bestemmingsplan buitengebied 1997 van de gemeente Zundert. In de rest van Brabant mogen kassen voor de boomteelt alleen als teeltondersteunende voorziening worden gebouwd. Een en ander wordt in paragraaf 4.7 uitgewerkt. Ten behoeve van de beoogde Greenportontwikkeling voor de boomteelt in Zundert en Haaren e.o. kunnen wij te zijner tijd specifiek beleid uitwerken.

14 AHS-overig

In de overige gedeelten van de AHS krijgt de landbouw in beginsel de ruimte om zich in de door haar gewenste richting te ontwikkelen, zonder dat daarbij in het kader van de provinciale ruimtelijke ordening een voorkeur geldt voor bepaalde vormen van landbouw.

4.4 Groene hoofdstructuur, ecologische hoofdstructuur, gebieds- en soortenbescherming

Ecologische hoofdstructuur

Zoals door Provinciale Staten in de Interimstructuurvisie Noord-Brabant is aangegeven heeft de planologische begrenzing van de ecologische hoofdstructuur, zoals bedoeld in de Nota Ruimte, op provinciaal schaalniveau plaatsgevonden door een globale begrenzing van de GHS-natuur. De concrete begrenzing van de GHS-natuur en de planologische afweging tot op perceelsniveau, vindt plaats in het kader van de opstelling van bestemmingsplannen. In de *Ecologische Bouwstenennota* (2006) hebben wij aangegeven welke uitgangspunten wij daarbij van belang achten.

In de *Natuurgebiedsplannen en het beheersgebiedsplan voor de EHS* (2006 e.v.) hebben wij op een schaalniveau van 1:25.000 gebieden begrensd die wij van belang achten voor de ontwikkeling van de ecologische hoofdstructuur. Deze plannen leggen de basis voor de inzet van rijks gelden voor de ontwikkeling van de ecologische hoofdstructuur. Bij de besluitvorming over de begrenzingen zoals neergelegd in de *Natuurgebiedsplannen en het beheersgebiedsplan voor de EHS* (2006 e.v.) heeft nog geen volledige planologische afweging plaatsgevonden.

Natuurontwikkelingsgebied in en buiten de ecologische hoofdstructuur

De in het kader van de ontwikkeling van de ecologische hoofdstructuur (EHS) als natuurontwikkelingsgebied begrensde gronden, zoals opgenomen in de Natuurgebiedsplannen en het beheersgebiedsplan voor de EHS (2006 e.v.), zijn opgenomen binnen de GHS-natuur, subzone natuurparel of overig bos- en natuurgebied.

De overige gebieden waar wij natuurontwikkeling nastreven, zijn binnen de GHS-landbouw, subzone natuurontwikkelingsgebied opgenomen, voorzover ze niet als leefgebied kwetsbare soorten, leefgebied struweelvogels of leefgebied dassen zijn gekwalificeerd. Deze gebieden maken dus geen deel uit van de EHS.

Er bestaat een duidelijke relatie tussen de GHS-natuur met de subzones zoals aangegeven op de kaart Zonering van het buitengebied en de begrenste gebieden in de *Natuurgebiedsplannen en het beheersgebiedsplan voor de EHS* (2006 e.v.). De reservaats- en natuurontwikkelingsgebieden uit de natuurgebiedsplannen zijn opgenomen binnen de GHS-natuur. De beheersgebieden uit het beheersgebiedsplan voor de EHS, waar agrarisch natuurbeheer wordt nagestreefd, zijn opgenomen binnen de GHS-landbouw. Dit is in tabel 2 nader toegelicht.

De *Natuurgebiedsplannen en het beheersgebiedsplan voor de EHS* (2006 e.v.) worden jaarlijks door ons geactualiseerd.

Tabel 2 Vergelijking oppervlakten van GHS/AHS-landschap en EHS

GHS en AHS-landschap in Interimstructuurvisie 2008		Ecologische hoofdstructuur 2006 ¹⁾		
Hoofdzone	Subzone	Oppervlakte (in hectare)	Gebiedscategorie	Oppervlakte (in hectare)
GHS-natuur (130.000 ha)	1. en 2. Natuurparel en overig bos- en natuurgebied	129.000	Bos- en natuurgebied (bestaand)	107.000
			Reservaatsgebied	15.000
			Natuurontwikkelingsgebied	6.000
			Robuuste verbindingen ⁶⁾	1.250
	3. Ecologische verbindingzone (netto) ²⁾	4.175	Ecologische verbindingzone	4.175
GHS-landbouw (66.000)	4. Leefgebied kwetsbare soorten	28.000	Beheersgebied	9.000
	5. Leefgebied struweelvogels (netto) ³⁾	28.000		
	6. Natuurontwikkelingsgebied	10.000		
Totale oppervlakte GHS, respectievelijk EHS		196.000		139.000 140.250
AHS- landschap (50.000)	7. Leefgebied dassen (netto) ⁴⁾	16.000		
	8. Waterpotentiegebied	5.000		
	9. RNLE-landschapsdeel ⁵⁾	29.000		

Toelichting bij tabel 3:

- 1) De oppervlakte van de ecologische hoofdstructuur is bepaald op grond van de *Natuurgebiedsplannen en het beheersgebiedsplan voor de EHS* (2006 e.v.) en het landschapsgebiedsplan (2006).
- 2) Dit is de oppervlakte ecologische verbindingzone uit de EHS buiten de subzones 1 en 2. De totale lengte van de ecologische verbindingzones wordt 1.670 km, waarvan 147 km langs

rijkskanalen, 1.250 km natte en 273 km droge verbindingzone (*Evaluatie ecologische verbindingzones* (2006)). Hierbij is uitgegaan van de provinciale doelstelling van een zone van gemiddeld 25 m breed. De oppervlakte is het totaal van de *geplande* zones. De gerealiseerde zones gaan uiteindelijk van het areaal GHS-Landbouw, AHS-Landschap of AHS-Landbouw af.

- 3) Leefgebied struweelvogels (netto) kent geen overlappingsen met Leefgebied kwetsbare soorten
- 4) Leefgebied dassen (netto) kent geen overlappingsen met Leefgebied kwetsbare soorten of met Leefgebied struweelvogels.
- 5) Het RNLE-landschapsdeel omvat het gehele gebied binnen de contouren van de RNLE'n, voor zover dit niet samenvalt met de overige categorieën 1 t/m 8.
- 6) Om de ruimtelijke samenhang van de EHS op nationaal en internationaal niveau te verbeteren, zijn in de *Nota Ruimte* (2006) dertien robuuste ecologische verbindingen (REV) aangegeven. Deze verbindingen hebben als primaire functie natuur, maar dragen tevens bij aan het versterken van landschappelijke, cultuurhistorische en toeristisch-recreatieve medefuncties. De provincie krijgt de verantwoordelijkheid voor een netto-begrenzing en de planologische doorvertaling. In Brabant worden er twee robuuste verbindingen gerealiseerd: de Beerze (1.150 hectare) en het Brabantse deel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie (100 hectare).

Gebieds- en soortenbescherming

Naast de doelstellingen die wij met de instandhouding en ontwikkeling van de groene hoofdstructuur willen bereiken, bestaan er belangrijke internationale verplichtingen op het gebied van de natuurbescherming. Deze zijn neergelegd in twee richtlijnen van de Europese Unie: de *Vogelrichtlijn* (1979) en de *Habitatrichtlijn* (1992), gezamenlijk aangeduid als de Vogel- en Habitatrichtlijn. Deze richtlijn maakt onderscheid tussen de bescherming van leefgebieden (speciale beschermingszones) en de bescherming van soorten. De bescherming van de leefgebieden van vogels en van andere dieren en planten (habitats) is op nationaal niveau vertaald in de Natuurbeschermingswet 1998. De soortenbescherming is op nationaal niveau vertaald in de Flora- en faunawet. Bij de voorbereiding van (bestemmings-)plannen en ruimtelijke projecten moet met de verplichtingen vanuit de Natuurbeschermingswet 1998 en de Flora- en faunawet rekening worden gehouden, zowel binnen als buiten de GHS.

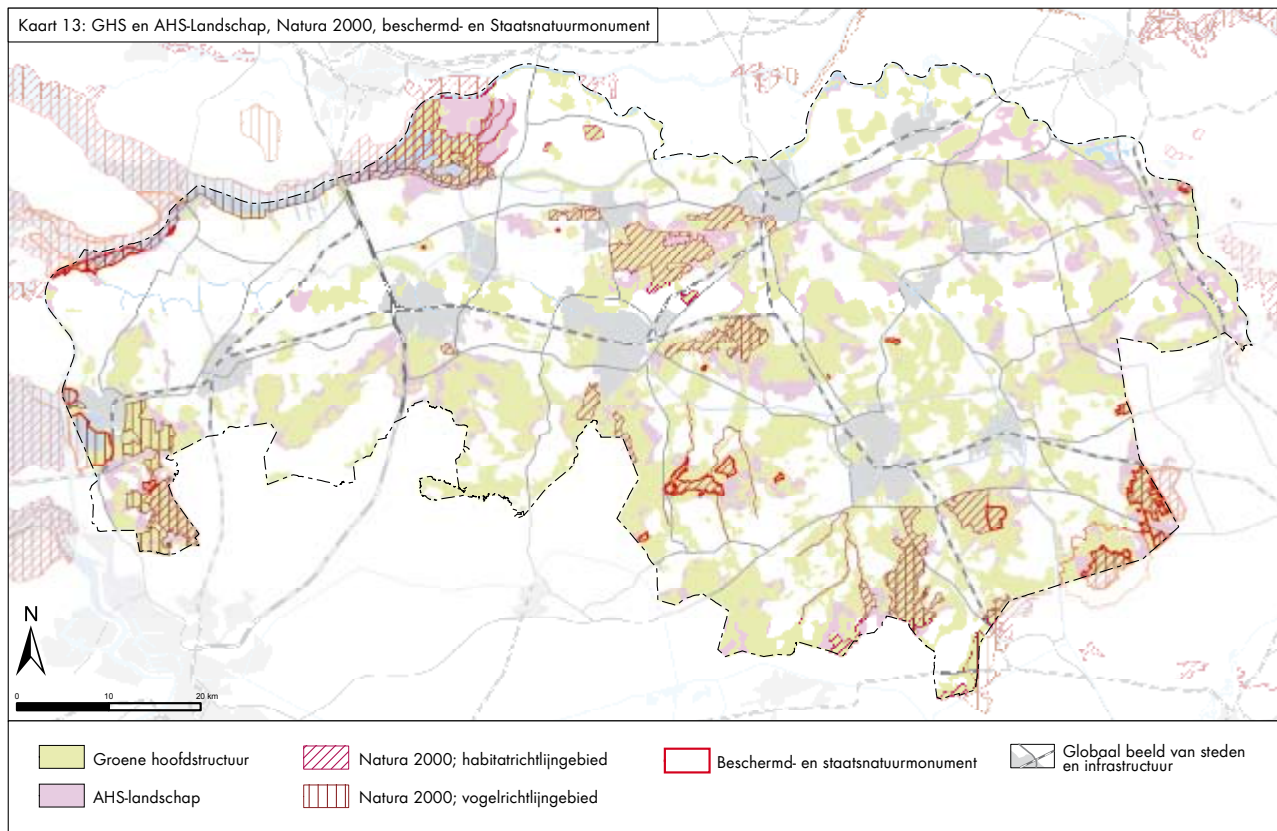
Gebiedsbescherming (Natuurbeschermingswet)

De te beschermen gebieden zijn inmiddels aangewezen (Vogelrichtlijngebieden), dan wel worden naar verwachting op korte termijn aangewezen (Habitatrichtlijngebieden). Het streven is gericht op de vorming van een Europees ecologisch netwerk, Natura 2000 genaamd. De lidstaten moeten passende maatregelen treffen om verslechtering van de leefgebieden te voorkomen. Deze bescherming is op nationaal niveau vertaald in de Natuurbeschermingswet 1998. Naast de Natura2000-gebieden is in Nederland een aantal leefgebieden beschermd, omdat zij geheel of gedeeltelijk zijn aangewezen als beschermd natuurmonument of als staatsnatuurmonument in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. De bescherming van de gebieden dient in bestemmingsplannen te worden vertaald.

Projecten, plannen en overige handelingen in en rond Natura2000-gebieden en beschermd- en staatsnatuurmonumenten moeten op last van de wetgever door provincies worden getoetst aan de Natuurbeschermingswet. Wanneer een negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen van deze gebieden niet kan worden uitgesloten geldt een vergunningplicht. Wanneer sprake is van significant negatieve effecten kan alleen onder specifieke voorwaarden een vergunning worden verleend.

Een andere verplichting op grond van de Natuurbeschermingswet is dat wij voor de Natura2000-gebieden beheerplannen moeten opstellen. Deze beheerplannen dienen een doorwerking te krijgen

in plannen in het kader van de ruimtelijke ordening (o.a. bestemmingsplannen, structuurvisies) en overige instrumenten als beleidsregels of verordeningen.

Soortenbescherming (Flora- en faunawet)

Naast de gebiedsbescherming uit de Natuurbeschermingswet 1998 kennen wij de soortenbescherming op grond van de Flora- en faunawet. Als bestemmingsplannen voorzien in ontwikkelingen die leiden tot vernieling, beschadiging of verstering van beschermde planten of van voortplantings- of rustplaatsen van beschermde dieren, moet voor die ontwikkelingen een ontheffing of een vrijstelling zijn verleend of kunnen worden verleend op grond van deze wet. Bij de voorbereiding van bestemmingsplannen moet met dit aspect rekening worden gehouden, zowel binnen als buiten de GHS.

4.5 De planologische bescherming van natuur- en landschapswaarden

Externe bescherming van de GHS en de AHS-landschap

Nee en nee, tenzij

De externe bescherming van de GHS en de AHS-landschap tegen de uitbreiding van steden en dorpen, de aanleg en uitbreiding van bedrijventerreinen en de aanleg en (fysieke) aanpassing van niet-recreatieve infrastructuur, hierna aangeduid als de uitbreiding van het stedelijk ruimtebeslag, houdt het volgende in.

In de regionale natuur- en landschapseenheden (RNLE'n) en in de natuurparels buiten deze eenheden geldt het nee-principe. Uitbreiding van het stedelijk ruimtebeslag is hier uitgesloten, afgezien van de aanleg en de (fysieke) aanpassing van niet-recreatieve infrastructuur, waarvoor het nee, tenzij-principe geldt. Beperkte afrondingen van stads- of dorpsranden, die tot een duidelijke

verbetering van de stedenbouwkundige en landschappelijke kwaliteit leiden, zijn toegestaan in de AHS-landschap, subzone RNLE-landschapsdeel.

Buiten de regionale natuur- en landschapseenheden en de natuurparels geldt in de GHS en de AHS-landschap het nee, tenzij-principe. Hier is uitbreiding van het stedelijk ruimtebeslag alleen toelaatbaar als daar zwaarwegende maatschappelijke belangen aan ten grondslag liggen, en pas nadat een onderzoek heeft aangetoond dat er geen alternatieve locaties voorhanden zijn buiten de GHS en de AHS-landschap, of andere oplossingen waardoor de aantasting van de natuur- en de hiermee samenhangende landschapswaarden wordt voorkomen. In het geval van een dergelijke onontkoombaarheid moet verzekerd zijn dat de aantasting van de natuurwaarden en de daarmee samenhangende landschapswaarden tot het minimum wordt beperkt en wordt gecompenseerd. Beperkte afrondingen van stads- of dorpsranden, die tot een duidelijke verbetering van de stedenbouwkundige en landschappelijke kwaliteit leiden, zijn toegestaan in de AHS-landschap, subzone RNLE-landschapsdeel.

Voor alle vormen van ruimtegebruik die niet kunnen worden beschouwd als een uitbreiding van het stedelijk ruimtebeslag en evenmin onder het hierna te beschrijven interne beschermingsregime vallen, geldt in de GHS en de AHS-landschap het nee, tenzij-principe.

Zwaarwegende maatschappelijke belangen

Onder zwaarwegende maatschappelijke belangen moeten in dit verband in ieder geval openbare belangen worden verstaan, dus niet uitsluitend of overwegend particuliere belangen of belangen van bepaalde kleinere groepen van burgers. Veiligheids-, volksgezondheids- en wezenlijke milieubelangen zijn zonder meer zwaarwegend. Belangen die worden gediend door de aanleg van (internationale, provinciale en regionale infrastructuur zijn dat ook, als nut en noodzaak daarvan zijn komen vast te staan. Sociale en economische belangen kunnen ook zwaarwegend zijn. Louter financiële belangen van een overheidslichaam zijn in het algemeen niet als een zwaarwegend maatschappelijk belang te beschouwen.

Alternatieve locaties of andere oplossingen

Men mag niet te gemakkelijk aannemen dat alternatieve locaties buiten de GHS en de AHS-landschap of andere oplossingen ontbreken. Hierbij gelden de volgende beleidslijnen:

- bij het zoeken van alternatieve locaties moet over de gemeentegrenzen heen worden gekeken, behoudens ingeval het gaat om locaties voor woningbouw in het landelijk gebied;
- een alternatieve locatie moet ongeveer dezelfde functie kunnen vervullen, maar enig functieverlies – bijvoorbeeld de bouw van een nieuw bedrijfspand op enige afstand van een bestaande hoofdvestiging van een bedrijf – kan geen reden zijn om het alternatief als niet-realistisch aan te merken;
- het enkele gegeven dat de ontwikkeling van een alternatieve oplossing tot tijdverlies leidt, kan zelden een reden zijn om het alternatief als niet-realistisch aan te merken;

Natuurwaarden en twee soorten landschapswaarden

In deze paragraaf is herhaaldelijk sprake van de bescherming van natuurwaarden en daarmee samenhangende landschapswaarden. Hiermee bedoelen wij de bescherming van de natuurwaarden én de landschappelijke waarden die daar onmiddellijk mee samenhangen. Het gaat dus niet om de bescherming van andere landschappelijke waarden, zoals de archeologische waarden en de openheid van het landschap. Voor de bescherming en ontwikkeling van deze andere landschappelijke waarden bevat paragraaf 11 afzonderlijke beleidslijnen. Daarbij is vermeld dat ingeval van samenloop van natuurwaarden en (niet rechtstreeks daarmee samenhangende) landschapswaarden het strengste beschermingsregime moet worden toegepast en dat ingeval van strijdigheid maatwerk uitkomst moet bieden.

- het kostenaspect kan pas een rol spelen als de projectkosten met meer dan 100% zouden toenemen als gevolg van de alternatieve oplossing.

Compensatie

Hiervoor verwijzen wij naar de door ons college vastgestelde *Beleidsregel natuurcompensatie* (2005).

Mogelijkheden voor maatwerk

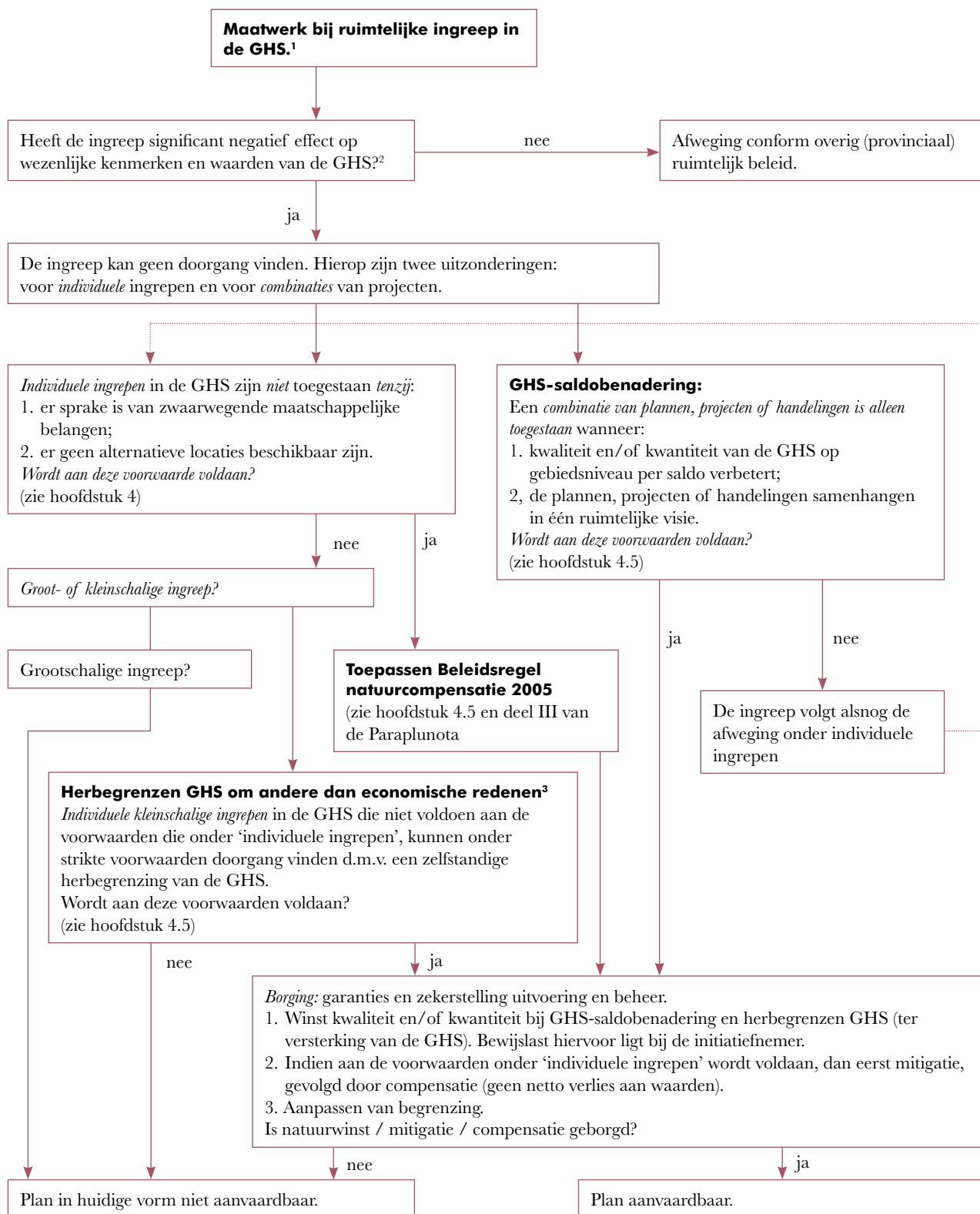
Het ‘nee, tenzij’-principe dat wij hanteren voor de GHS en AHS-landschap biedt beperkt ruimte voor het toestaan van ontwikkelingen. Om meer ontwikkelingsruimte te bieden introduceert de Nota Ruimte meer mogelijkheden voor maatwerk: de saldobenadering en herbegrenzing. De uitgangspunten voor maatwerk heeft het Rijk in samenspraak met de provincies uitgewerkt in het beleidskader *Spelregels EHS* (2007).

Wij onderschrijven dit beleidskader; meer specifiek brengen wij het volgende onder de aandacht. Het beleidskader is opgesteld voor ontwikkelingsmogelijkheden in de ecologische hoofdstructuur (door Provinciale Staten in de *Interimstructuurvisie Noord-Brabant* begrensd als GHS-natuur). Wij willen de maatwerkmogelijkheden ook toepassen bij ontwikkelingen in de GHS-landbouw en de AHS-landschap. De toepassing van dit beleidskader vinden wij verder in beginsel niet mogelijk voor gebieden en/of ontwikkelingen waarvoor wij het ‘nee-principe’ hanteren, gelet op de uitgangspunten in de *Interimstructuurvisie Noord-Brabant*. Tot slot geldt het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998 onverkort, voor die delen van de GHS-natuur die tevens vallen onder de in Europees verband aangewezen Natura 2000-gebieden.

De maatwerkmogelijkheden vormen een aanvulling op het ‘nee, tenzij’-principe (zie stroom-schema).

Wij zullen kort ingaan op de voorwaarden voor toepassing. Voor meer uitgebreide informatie verwijzen wij naar het hiervoor genoemde beleidskader.

Stroomschema Maatwerk mogelijkheden in de GHS en AHS-landschap

- Onder GHS verstaan we in dit schema de Groene Hoofdstructuur Natuur, de Groene Hoofdstructuur Landbouw en de Agrarische Hoofdstructuur Landschap. Maatwerk is in beginsel **niet** van toepassing in de gebieden met het 'nee-principe'.
- Het gaat hier om het effect van de ingreep zelf en niet om een netto of reeds gesaldeerd effect. Indien de ingreep effect heeft op een Natura 2000 gebied geldt aanvullend de Natuurbeschermingswet van 1998 (zie hoofdstuk 4.5)
- Een andere mogelijkheid voor maatwerk in de GHS Natuur en GHS Landbouw (EHS) is herbegrenzen om ecologische redenen. Dat gebeurt in het kader van de natuurgebiedsplannen en het beheersgebiedsplan van de EHS in Noord-Brabant.

Saldobenadering

Bij de toepassing van het Nee,tenzij-principe worden plannen, projecten of handelingen afzonderlijk beoordeeld. Om een meer ontwikkelingsgerichte aanpak te bevorderen kan hiervan worden afgeweken als een combinatie van projecten of handelingen wordt ingediend die tevens tot doel heeft de kwaliteit en/of kwantiteit van de natuur en het landschap op gebiedsniveau per saldo te verbeteren. Voorbeelden van de saldobenadering zijn de sanering van een fysieke barrière binnen een natuurgebied en/of het ontstaan van een meer aangesloten natuurgebied en/of een betere verbinding van natuurgebieden. Bij toepassing van deze benadering hanteren wij de criteria uit het landelijk beleidskader *Spelregels EHS* (2007). Dit betekent op hoofdlijnen dat deze benadering alleen toepasbaar is onder de volgende voorwaarden:

- de combinatie van plannen, projecten of handelingen wordt binnen één ruimtelijke visie gepresenteerd;
- er bestaat een onderlinge samenhang tussen de betreffende plannen, projecten of handelingen;
- een schriftelijke waarborg voor de realisatie van de plannen / projecten of handelingen kan worden overgelegd waarop alle betrokkenen zijn aan te spreken.

Bovendien is voor toepassing van deze saldobenadering nodig dat:

- er een kwaliteitsslag gemaakt kan worden waarbij het oppervlak natuur minimaal gelijk blijft dan wel toeneemt. Zon kwaliteitsslag kan bijvoorbeeld ontstaan doordat binnen een (natuur) gebied met bestemmingen geschoven wordt;

en/of:

- binnen de ruimtelijke visie vergroting van het areaal natuur optreedt, ter compensatie van het gebied dat door de projecten of handelingen verloren is gegaan, onder de voorwaarde dat daarmee tevens een beter functionerende GHS-natuur ontstaat.

Herbegrenzen

Om de ruimtelijke samenhang van natuurgebieden te verbeteren en de natuur in zijn omgeving duurzaam in te passen, is met behoud van de oorspronkelijke ambitie aanpassing mogelijk van de in bestemmingsplannen vastgelegde begrenzing; dit noemen we herbegrenzing. Herbegrenzing anders dan om ecologische redenen is mogelijk als het initiatief leidt tot een versterking van natuur en landschapswaarden in de betreffende regio. Hierbij hanteren wij de criteria die in het landelijk beleidskader *Spelregels EHS* zijn opgenomen. Dit betekent op hoofdlijnen dat deze benadering alleen toepasbaar is onder de volgende voorwaarden:

- Het initiatief is kleinschalig;
- Het initiatief moet leiden tot een kwalitatieve en/of kwantitatieve versterking van de natuur en landschapswaarden in het betreffende gebied;
- Er vindt door de ingreep slechts een beperkte aantasting plaats van de wezenlijke kenmerken en waarden van de natuur en landschap (waarop overigens de verplichting van mitigatie en compensatie van toepassing is) en van de samenhang van de natuur;
- De ruimtelijke ingreep op de gegeven locatie wordt zorgvuldige onderbouwd, waarbij een afweging van alternatieven plaatsvindt;
- Ter plekke van het initiatief worden maatregelen getroffen voor een goede landschappelijke en natuurlijke inpassing.

Interne bescherming van de GHS en de AHS-landschap

Voor de verhouding tussen enerzijds de GHS en de AHS-landschap en anderzijds agrarische bedrijvigheid, recreatie, ontwikkelingen in het kader van ruimte-voor-ruimte en rood-voor-groen, biomassa-vergisting en mestbewerking en -verwerking, duurzame energievoorziening, ontgroningen en militaire terreinen, geldt het specifieke beleid dat is geformuleerd in paragraaf 4.7 tot en met 4.10 en 6.2 tot en met 6.6.

Bescherming van natuur- en landschapswaarden in de AHS-landbouw

In de AHS-landbouw bevinden zich geen natuurwaarden en daarmee samenhangende landschapswaarden die herkenbaar zijn op het provinciale schaalniveau. Op de kaarten Ruimtelijke Hoofdstructuur en Zonering van het buitengebied zijn deze waarden dan ook niet aangegeven. Voor gebieden in de AHS-landbouw met de hoofdfunctie bos en natuur geldt echter dezelfde bescherming als gebieden binnen de GHS en de AHS-landschap. Voor de bescherming van de overige gebieden met natuur- en landschapswaarden in de AHS-landbouw volgen wij in beginsel de gemeentelijke besluitvorming. Ingeval er op gronden die volgens het geldend bestemmingsplan niet als zodanig zijn bestemd, bos of natuur spontaan is ontstaan of anders dan als compensatie respectievelijk met toepassing van het rood-voor-groen-beleid is aangelegd, is een afweging inzake de planologische bescherming daarvan eerst na tien jaar na dat ontstaan of die aanleg vereist.

GHS en AHS-landschap ten opzichte van glastuinbouw

Zoals blijkt uit kaart Zonering van het buitengebied liggen de vestigingsgebieden voor de glastuinbouw buiten de GHS en de AHS-landschap. De ontwikkeling van grote complexen voor de glastuinbouw is dan ook uitgesloten in deze gebieden.

4.6 Intensieve veehouderij

In de *reconstructie- en gebiedsplannen* is met de integrale zonering het vestigingsbeleid voor de intensieve veehouderijen vastgelegd. De begrenzing van de integrale zonering in de reconstructieplannen is aangewezen voor rechtstreekse doorwerking en derhalve bindend. De reconstructieplannen bevatten voor het overige – gelet op de uitspraken van de Raad van State – zwaarwegende beleidslijnen. Wij verwachten dat gemeenten met het verwoorde beleid rekening houden bij de opstelling van bestemmingsplannen. De gebiedsplannen Wijde Biesbosch en Brabantse Delta vallen buiten de Reconstructiewet. In de gebiedsplannen is een zonering ontwikkelingsgerichte landbouw aangebracht. Deze zonering is met name gericht op de grondgebonden landbouw. Hoewel de gebiedsplannen geen wettelijk karakter hebben, vormen ze een richtinggevend beleidskader voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen op gemeentelijk niveau. De gebiedsplannen zijn er op gericht de toename van intensieve veehouderijen te beperken. Omschakeling naar een intensieve veehouderij is daarom in beginsel niet toegestaan. Ontwikkelingsmogelijkheden kunnen alleen worden geboden aan intensieve veehouderijen die zijn gevestigd op een duurzame locatie. Voor de beoordeling of er sprake is van een duurzame locatie, hanteren wij de *Handreiking duurzame locaties en duurzame projectlocaties voor de intensieve veehouderij*, zoals opgenomen in bijlage 5 van de Reconstructieplannen (2005). In extensiveringsgebieden is verdere uitbreiding van een intensieve veehouderij uitgesloten, behoudens eenmalige uitbreiding ten behoeve van dierenwelzijn. Wij verwachten dat gemeenten het beleid uit de Westbrabantse gebiedsplannen in hun bestemmingsplannen vertalen.

4.7 Landbouw, anders dan intensieve veehouderij

Hiernavolgend formuleren wij het beleid ten aanzien van de agrarische sector, behoudens de intensieve veehouderij. Zoals in 4.6 is aangegeven is dat neergelegd in de reconstructie- en gebiedsplannen.

Nieuwvestiging van bouwblokken

In de GHS en AHS-landschap is nieuwvestiging van een agrarisch bedrijf uitgesloten. In de AHS-landbouw is nieuwvestiging van een agrarisch bedrijf uitsluitend toegestaan voor:

- glastuinbouwbedrijven in de vestigingsgebieden glastuinbouw en voor verplaatsing van glastuinbouwbedrijven naar een doorgroeigebied glastuinbouw, indien met de verplaatsing een algemeen belang gediend is;
- verplaatsing van alle overige agrarische bedrijven indien met de verplaatsing een algemeen belang gediend is en mits door middel van onderzoek is aangetoond dat binnen een straal van 10 km van de bestaande locatie geen reële mogelijkheid bestaat om het bedrijf te hervestigen op een bestaande of voormalige agrarische bedrijfslocatie, of op een niet-agrarische locatie.

Omschakeling binnen bouwblokken

Binnen een agrarisch bouwblok is in de GHS-natuur en de GHS-landbouw in beginsel alleen de omschakeling naar een grondgebonden agrarisch bedrijf toegestaan. Omschakeling naar een overig niet-grondgebonden agrarisch bedrijf vinden wij in deze zones niet wenselijk.

Binnen een agrarisch of een niet-agrarisch bouwblok in de AHS-landschap is omschakeling naar een grondgebonden agrarisch bedrijf toegestaan. In de AHS-landschap is omschakeling naar een overig niet-grondgebonden agrarisch bedrijf in beginsel niet toegestaan.

Binnen een agrarisch of een niet-agrarisch bouwblok is in de AHS-landbouw in beginsel de omschakeling naar elke agrarische bedrijfsvorm toegestaan. Omschakeling naar een glastuinbouwbedrijf is alleen mogelijk in een vestigingsgebied voor de glastuinbouw en in een doorgroeigebied glastuinbouw, mits er sprake is van verplaatsing van een bedrijf vanwege het algemeen belang.

Uitbreiding van bouwblokken

In de GHS-natuur, subzones natuurparel en overig bos- en natuurgebied, mogen agrarische bouwblokken niet worden uitgebreid.

In de GHS-landbouw mogen grondgebonden agrarische bedrijven hun bouwblok in beginsel uitbreiden met 15%, of tot een omvang van 1,5 hectare als het bouwblok na toepassing van dit uitbreidingspercentage kleiner zou zijn. Overige niet-grondgebonden bedrijven gelegen in de GHS-landbouw mogen hun bouwblok in beginsel niet uitbreiden.

Nieuwe agrarische bouwblokken in beginsel uitgesloten

Overal in de provincie komen (voormalige) agrarische bouwblokken voor. Op veel van die locaties is het bijbehorende agrarisch bedrijf gestaakt, of staat men op het punt om dat te doen. Deze (voormalige) agrarische bouwblokken kunnen voorzien in de behoefte aan locaties voor nieuwe of te verplaatsen bedrijven.. Nieuwe agrarische bouwblokken zijn dan ook niet meer van deze tijd. Het kan echter zo zijn dat er onvoldoende geschikte bouwblokken vrijkomen voor de opvang van agrarische bedrijven die moeten worden verplaatst uit kwetsbare gebieden of vanwege stedelijke uitbreidingen. Bij een dergelijk algemeen belang kan nieuwvestiging in de AHS-landbouw aan de orde zijn, als aangetoond wordt dat er geen reële mogelijkheid bestaat om het te verplaatsen bedrijf te hervestigen op een bestaande locatie. Voor glastuinbouwbedrijven geldt dat nieuwvestiging in de vestigingsgebieden voor de glastuinbouw mogelijk is om tot concentratie van glastuinbouwbedrijven te komen. Ook verplaatsing van een bestaand glastuinbouwbedrijf naar een doorgroeigebied glastuinbouw is mogelijk indien met de verplaatsing een algemeen belang gediend is.

In de AHS-landschap mogen grondgebonden bedrijven en overige niet-grondgebonden bedrijven hun bouwblok in beginsel uitbreiden met 15%, of tot een omvang van 1,5 hectare als het bouwblok na toepassing van dit uitbreidingspercentage kleiner zou zijn.

In en nabij de GHS-natuur, subzone ecologische verbindingszone, mogen agrarische bouwblokken worden uitgebreid, mits het functioneren van de ecologische verbinding voorop staat en mits de uitbreiding past binnen de hiervoor genoemde uitgangspunten voor uitbreiding binnen de diverse subzones.

In de AHS-landbouw geldt als uitgangspunt dat agrarische bouwblokken mogen worden uitgebreid, tenzij overwegende bezwaren van natuurlijke, landschappelijke, cultuurhistorische, water- en bodemhuishoudkundige of milieuhygiënische aard zich daartegen verzetten. Dit uitgangspunt vullen we hier voor de uitbreiding van de glastuinbouw en de glasboomteelt nader in.

In de landbouwontwikkelingsgebieden voor de intensieve veehouderij, zoals opgenomen in de reconstructieplannen, is uitbreiding van bouwblokken voor andere agrarische bedrijven alleen toegestaan, als dit de ontwikkeling van deze gebieden voor de intensieve veehouderij niet frustreert.

Glastuinbouw

Belangrijke doelstelling van ons ruimtelijk beleid is het clusteren van glastuinbouwbedrijven in concentratiegebieden. Hiervoor onderscheiden wij (project)vestigingsgebieden en (mogelijke) doorgroeigebieden. Deze gebieden zijn opgenomen op de kaart Zonering van het buitengebied en in de Beleidsnota Glastuinbouw (2006). Naast de aangeduide gebieden bieden wij in de Beleidsnota Glastuinbouw (2006) ruimte om, onder voorwaarden, in de AHS-landbouw nieuwe glastuinbouwclusters (vestigingsgebieden) van minimaal 50 ha netto glas te ontwikkelen.

In aanvulling op de *Beleidsnota Glastuinbouw* (2006) is het niet mogelijk om dergelijke nieuwe glastuinbouwclusters op te richten binnen de nationale landschappen Het Groene Woud en de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Voor de concrete begrenzing van de nationale landschappen verwijzen wij naar onze besluiten daarover.

Voor de ontwikkeling van duurzame glastuinbouw gelden de volgende ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden. In de (project)vestigingsgebieden glastuinbouw is uitbreiding van bouwblokken voor glastuinbouwbedrijven in beginsel toegestaan tot het in het bestemmingsplan bepaalde maximum. Uitbreiding van bouwblokken voor andere agrarische bedrijven is in deze gebieden alleen toegestaan, als deze de ontwikkeling van deze gebieden voor de glastuinbouw niet frustreert.

Begrenzingsbesluit

Begrenzingsbesluit Nationaal Landschap de Nieuwe Hollandse Waterlinie (GS 12-09-06) en besluit Begrenzing Nationaal Landschap Het Groene Woud (naar verwachting GS eind 2007).

In de doorgroeigebieden glastuinbouw gelden de volgende uitgangspunten. Glastuinbouwbedrijven die zijn gevestigd in een doorgroeigebied mogen hun bouwblok uitbreiden tot de in het betreffende bestemmingsplan aangegeven maximale oppervlakten.

Voor glastuinbouwbedrijven die buiten de doorgroeigebieden zijn gevestigd gelden de volgende uitgangspunten.

In de GHS mogen glastuinbouwbedrijven buiten doorgroeigebieden hun bouwblok niet uitbreiden.

In de AHS-landschap mogen glastuinbouwbedrijven buiten doorgroeigebieden hun bouwblok uitbreiden tot een maximale netto glasopstand van drie hectaren, mits dit in overeenstemming is met de natuurlijke, landschappelijke, cultuurhistorische, water- en bodemhuishoudkundige of milieuhygiënische kwaliteiten van het gebied.

Voor glastuinbouwbedrijven in AHS-landbouw hanteren wij in principe een maximum van 3 ha netto glas. Vanwege de op dit moment onvoldoende beschikbare ruimte in concentratiegebieden kan tijdelijk maatwerk voor uitbreiding geboden worden aan solitaire bedrijven die de 3 ha netto glas hebben bereikt. Dit kan betekenen dat in een beperkt aantal gevallen meer dan 3 ha netto glas voor solitaire bedrijven mogelijk wordt. Hiervoor zullen wij aparte regels opstellen.

Uitbreiding van bouwblokken waarop volgens het bestemmingsplan buitengebied 1997 van de gemeente Zundert kassen mogen worden gebouwd en die liggen binnen het op de kaart Zonering van het buitengebied aangegeven glasboomteeltgebied, is toegestaan tot ten hoogste de maxima die in dat plan zijn vastgelegd, mits zich geen overwegende bezwaren van natuurlijke, landschappelijke, cultuurhistorische, water- en bodemhuishoudkundige of milieuhygiënische aard voordoen.

Teeltondersteunende voorzieningen

Wij hebben het beleid ten aanzien van teeltondersteunende voorzieningen neergelegd in de beleidsnota *Teeltondersteunende voorzieningen* (2007). Het beleid ten aanzien van ondersteunend glas is verwoord in de *Beleidsnota Glastuinbouw* (2006).

Grondgebruik buiten het bouwblok

In de GHS-natuur, de GHS-landbouw en de AHS-landschap stellen wij beperkingen aan het grondgebruik door agrarische bedrijven beperkingen als die nodig zijn voor de instandhouding van (potentiële) leefomstandigheden voor de natuur. Hierbij denken wij met name aan de beperking van egaliseringswerkzaamheden, diepploegen, het scheuren van grasland, wijziging van de verkaveling en het planten of verwijderen van houtopstanden en hagen. In de GHS-natuur zijn deze beperkingen zwaarder zijn dan in de GHS-landbouw en in de GHS-landbouw zwaarder dan in de AHS-landschap.

In de AHS-landbouw stellen wij aan het grondgebruik door agrarische bedrijven buiten het bouwblok in beginsel alleen beperkingen ter bescherming van landschappelijke waarden. Hierbij denken wij met name aan de beperking van het beplanten van gronden met houtgewas in open gebieden, de beperking van bodemverstorende werkzaamheden in aardkundig waardevolle gebieden, en regels voor de wijziging van de verkaveling, de verwijdering van houtopstanden en hagen en het verharderen van paden in cultuurhistorisch waardevolle gebieden.

Naast bovenstaande kunnen, overeenkomstig de beleidslijnen van paragraaf 3.1, ook overwegingen van landschappelijke, cultuurhistorische, archeologische, water- en bodemhuishoudkundige of milieuhygiënische aard aanleiding zijn om het grondgebruik buiten het bouwblok te beperken.

Omvang glastuinbouwbedrijven in vestigingsgebieden glastuinbouw

Zoals is vermeld in paragraaf 4.3 mag de omvang van glastuinbouwbedrijven in de vestigingsgebieden voor de glastuinbouw in beginsel alleen worden beperkt, voor zover dat noodzakelijk is in verband met ter plaatse aanwezige waarden en belangen van natuurlijke, landschappelijke, cultuurhistorische, water- en bodemhuishoudkundige of milieuhygiënische aard.

Mogelijk doorgroeigebied glastuinbouw en doorgroeigebied glastuinbouw

Zoals is vermeld in paragraaf 4.3 kan een mogelijk doorgroeigebied glastuinbouw onder bepaalde voorwaarden de status van doorgroeigebied glastuinbouw krijgen op grond van een duurzaam en strak begreemd bestemmings- en inrichtingsplan.

Verbrede landbouw

De ontwikkeling van verbrede landbouwactiviteiten is in beginsel op alle bestaande agrarische bouwblokken toelaatbaar, tenzij dit beperkingen met zich brengt voor de landbouwontwikkeling of aantasting geeft van de direct in de omgeving aanwezige waarden. Voor de concrete inpasbaarheid van verbrede landbouwactiviteiten is een afweging noodzakelijk van de effecten van een dergelijke activiteit op de natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische waarden en de mobiliteit. Aan het toelaten van verbrede landbouwactiviteiten op het bouwblok dient een maximale maatvoering te worden gesteld die past bij de activiteit en de omgeving. Wij vragen daarbij aandacht voor zuinig ruimtegebruik en het tegengaan van onnodige verstening. Voorkomen moet worden dat het agrarische bouwblok ten gevolge van het opstarten van dergelijke activiteiten uitbreiding behoeft. Wij hebben het beleid uitgewerkt in de beleidsnota *Buitengebied in Ontwikkeling* (2004).

De paragraaf over Landbouw in de AHS-landbouw is vervallen en ingevoegd in paragraaf 4.7

4.8 Verblijfs- en dagrecreatie in de GHS, de AHS-landschap en de RNLE'n

Uitgangspunt

In het provinciaal ruimtelijk beleid worden toerisme en recreatie gezien als nevenschikte activiteiten in het buitengebied, die een belangrijke bijdrage leveren aan de leefbaarheid van het platteland. Dat is het centrale uitgangspunt. Wij werken dit uitgangspunt hierna uit voor verblijfsrecreatie en dagrecreatie en in paragraaf 4.11 voor enkele bijzondere recreatievormen in het buitengebied. Naast de ontwikkeling van aan het buitengebied gebonden toerisme en recreatie, is hergebruik van voormalige agrarische bedrijfslocaties toegestaan voor recreatieve voorzieningen, mits deze passen in de recreatieve ontwikkelingsvisie van de gebieds- en reconstructieplannen en deze versterken.

Nieuwe locaties voor verblijfsrecreatie

In de GHS-natuur, subzone natuurparel, zijn geen nieuwe locaties voor verblijfsrecreatie toegestaan. Hierop geldt een uitzondering voor verblijfsrecreatie die gevestigd wordt in bestaande karakteristieke gebouwen, teneinde deze te behouden. In de GHS-natuur, subzone overig bos- en natuurgebied komen alleen bestaande en voormalige (agrarische) bouwblokken als nieuwe locaties voor verblijfsrecreatie in aanmerking. Ook in de GHS-landbouw en de AHS-landschap zijn in beginsel alleen binnen bestaande en voormalige (agrarische) bouwblokken nieuwe locaties voor verblijfsrecreatie mogelijk. In aanvulling op voorgaande algemene beleidslijn is het in de GHS-landbouw en de AHS-landschap ook mogelijk om een verblijfsrecreatiebedrijf te vestigen op een projectlocatie recreatie. Deze locaties zijn in de eerste plaats bedoeld voor de opvang van verblijfsrecreatiebedrijven die moeten worden verplaatst

Convenanten, gebiedscontracten en aanlegvergunningen

De laatste jaren worden in toenemende mate convenanten, gebiedscontracten en soortgelijke overeenkomsten gesloten tussen agrariërs, natuur- en landschapsbeschermende instanties en gemeenten over het behoud en de ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden. Wij zijn hiervan een voorstander, omdat wij meer resultaten verwachten van vrijwillige samenwerking dan van eenzijdig door de overheid opgelegde regels. Door het sluiten van convenanten geven agrariërs blijk van het besef dat zij een zorgplicht hebben voor de natuur- en landschapswaarden in hun gebied. De provincie wil het vrijwillig natuur- en landschapsbeheer in de GHS-landbouw en de AHS-landschap stimuleren en heeft daarvoor het stimuleringskader groen-blaue diensten (een subsidieregeling) opgesteld. Convenanten en gebiedscontracten kunnen echter niet in de plaats komen van regels over aanlegvergunningen en grondgebruik in het bestemmingsplan. Wel lijkt het verantwoord om dergelijke regels in een sluimertoestand te laten, zolang het convenant goed werkt. De jurisprudentie over het in een sluimertoestand houden van aanlegvergunningen- en grondgebruiksregels is nog niet uitgekristalliseerd.

uit kwetsbare delen van de GHS. Ook andere (verblijfs)recreatiebedrijven kunnen zich hier vestigen.

Nieuwe locaties voor verblijfsrecreatie nabij en in een ecologische verbindingzone zijn toegestaan, mits het functioneren van de ecologische verbinding voorop staat.

De ingebruikneming van een nieuwe locatie voor verblijfsrecreatie moet gepaard gaan met de uitvoering van een behoorlijk beplantingsplan.

In de GHS-landbouw, subzones leefgebied struweelvogels en natuurontwikkelingsgebied, en in de AHS-landschap willen wij ruimte geven aan landschapscampings. Deze campings hebben kampeerplaatsen met een beperkte dichtheid, op aan de landbouw te onttrekken grond en aansluitend bij bestaande of voormalige (agrarische) bouwblokken. De gemiddelde grootte van een standplaats dient minimaal 300 m² (bruto) te zijn. Bij de inrichting van dergelijke campings moeten de natuur- en landschapswaarden worden verhoogd door een passende, robuuste en duurzame beplanting op en rond het kampeerterrein. De oppervlakte voor de nieuwe natuur dient ten minste drie maal zo groot te zijn als de oppervlakte voor de standplaatsen.

Nieuwe locaties voor verblijfsrecreatie in de GHS en de AHS-landschap en de uitstralingseffecten daarvan mogen de draagkracht van het betrokken gebied niet overschrijden. Ook dient de bedrijfseconomische haalbaarheid van de nieuwvestiging voor de langere termijn te worden aangetoond. Verder moet verblijfsrecreatie op een nieuwe locatie in de GHS en de AHS-landschap leiden tot verrijking van het toeristisch product in de streek.

Voor de beoordeling van de laatstgenoemde criteria, alsmede voor de beoordeling van de beplantingsplannen voor landschapscampings en andere nieuwe verblijfsrecreatiebedrijven, hebben wij de onafhankelijke adviescommissie toerisme en recreatie ingesteld, waarin een deskundige op het terrein van toerisme en recreatie, een deskundige op het terrein van natuur en landschap en een deskundige op het terrein van ruimtelijke ordening zitting hebben.

Ontwikkelingsmogelijkheden voor bestaande verblijfsrecreatiebedrijven

Bestaande verblijfsrecreatiebedrijven in de GHS kunnen, als dat nodig is voor een kwaliteitsverbetering, in beperkte mate uitbreiden onder de volgende voorwaarden:

- a de uitbreiding is onderdeel van een kwaliteitsverbetering die op langere termijn noodzakelijk is voor de continuïteit van het bedrijf;
- b de mogelijkheden om tot kwaliteitsverbetering te komen zonder uitbreiding – dit wil zeggen, door inbreiding en herstructurering van de recreatieve voorzieningen – zijn uitgeput;
- c de uitbreiding en de uitstralingseffecten daarvan mogen de draagkracht van het betrokken gebied niet overschrijden;

Recreatievoorzieningen gekoppeld aan het buitengebied

Paragraaf 4.8 tot en met 4.10 gaan over recreatievoorzieningen die in het buitengebied zijn gevestigd of daar naar hun aard thuishoren. Voor recreatievoorzieningen die specifiek aan stad of dorp zijn gebonden geldt het beleid ten aanzien van voorzieningen zoals verwoord in de Interimstructuurvisie Noord-Brabant en paragraaf 3.4. Het onderscheid tussen de voorzieningen die specifiek aan stad of dorp zijn gebonden en voorzieningen die in het buitengebied thuishoren is daarbij moeilijk te definiëren. Er is sprake van vloeiende overgangen.

Projectlocatie recreatie

Het begrip projectlocatie recreatie is ontwikkeld in het kader van de revitalisering van het landelijk gebied. Een projectlocatie recreatie is een locatie waar, al dan niet aansluitend aan bestaande recreatief-toeristische voorzieningen, zowel vanuit milieuoogpunt (geuveloerlast, geluidsoerlast en dergelijke) als vanuit ruimtelijk oogpunt (natuur, landschap, bereikbaarheid en dergelijke) mogelijkheden zijn voor de vestiging of uitbreiding van verschillende toeristisch-recreatieve bedrijven.

- d de uitbreiding moet leiden tot verrijking van het toeristisch product in de streek;
- e alternatieve locaties voor een uitbreiding buiten de GHS ontbreken. Hierbij zijn de beleidslijnen omtrent alternatieve locaties uit paragraaf 4.5 van toepassing, met uitzondering van de beleidslijn over het kostenaspect. Voor dit aspect zullen Gedeputeerde Staten afzonderlijke regels vaststellen;
- f aantasting van natuur- en landschapswaarden moet zoveel mogelijk worden voorkomen. Als er toch aantasting plaatsvindt moet worden gecompenseerd met inachtneming van de eisen die zijn genoemd in paragraaf 4.5.

De toetsing aan de onder a, b, c en d genoemde voorwaarden is opgedragen aan de hiervoor genoemde onafhankelijke adviescommissie toerisme en recreatie.

Uitbreiding van een recreatieverblijf nabij en in een ecologische verbingszone is toegestaan, mits het functioneren van de ecologische verbinding voorop staat.

Bedrijfscontinuïteit, kwaliteitsverbetering zonder uitbreiding en draagkracht gebied

Uitbreidingen van recreatiebedrijven in de GHS zijn in beginsel ongewenst, omdat ze ten koste kunnen gaan van natuur- en landschapswaarden die bescherming verdienen. Het is daarom redelijk om eerst te toetsen of de uitbreiding echt noodzakelijk is. De voorwaarden a) en b) zijn een specificatie van dit noodzaaks criterium: de uitbreiding moet noodzakelijk zijn voor de voortzetting van het bedrijf (ook op langere termijn) en de kwaliteitsverbetering kan niet tot stand worden gebracht door inbreiding of herstructurering van de recreatieve voorzieningen op het terrein. Voorwaarde b) is overigens een verbijzondering van het streven naar zuinig ruimtegebruik, zoals dat is verwoord in paragraaf 3.2.

Voorwaarde c) maakt duidelijk dat een uitbreiding, hoezeer ook noodzakelijk voor het voortbestaan van een bedrijf, niet in alle gevallen toelaatbaar is. De draagkracht van het gebied mag niet worden overschreden, ofwel: de uitbreiding en de uitstralings-effecten daarvan mogen niet ten koste gaan van wezenlijke natuur- en landschapswaarden in het betrokken gebied. Het aantal gevallen waarin de draagkracht wordt overschreden zal naar verwachting slechts beperkt zijn. Voor al deze aspecten is de adviescommissie ingesteld.

Voor alle duidelijkheid merken wij hierbij op dat naast de natuur- en landschapswaarden uiteraard ook de aspecten van de onderste laag, waaronder met name die van de waterhuishouding en de cultuurhistorische (landschap)waarden, moeten worden betrokken bij de beoordeling van een uitbreidingsplan. Over deze aspecten wordt echter geen advies gevraagd van de commissie. Zij leiden, indien nodig, tot specifieke eisen aan de inrichting van een terrein en nopen zelden tot de conclusie dat een uitbreiding van de recreatieve voorzieningen niet toelaatbaar is.

De toetsing aan het criterium dat het functioneren van de ecologische verbinding voorop staat, wordt opgedragen aan de hiervoor genoemde onafhankelijke adviescommissie toerisme en recreatie.

In de AHS-landschap, subzone RNLE-landschapsdeel, is uitbreiding van verblijfsrecreatiebedrijven toegestaan onder de voorwaarden a), b) en c). Ook moet de uitbreiding verenigbaar zijn met de ontwikkeling van de landbouw.

In de AHS-landschap, subzone leefgebied dassen, is uitbreiding van verblijfsrecreatiebedrijven toegestaan onder de voorwaarden a), b) en c). Daarnaast moet de rust bij de dassenburchten worden veiliggesteld en moet de uitbreiding verenigbaar zijn met de ontwikkeling van de landbouw.

In de AHS-landschap, subzone waterpotentiegebied, is uitbreiding van verblijfsrecreatiebedrijven toegestaan onder de voorwaarden a), b) en c). Daarnaast mag de uitbreiding niet in betekenende mate afbreuk doen aan de mogelijkheid tot toekomstige vernatting van het gebied. Ook hier geldt dat de uitbreiding verenigbaar moet zijn met de ontwikkeling van de landbouw.

De toetsing aan de voorwaarden a), b) en c) in de AHS-landschap en aan het criterium dat de rust bij de dassenburchten moet worden veiliggesteld in de AHS-landschap, subzone leefgebied dassen, is opgedragen aan de hiervoor genoemde onafhankelijke adviescommissie toerisme en recreatie.

Bij de ontwikkelingsmogelijkheden van recreatie moet rekening worden gehouden met de uitgangspunten zoals verwoord in de Wet geurhinder veehouderijen.

Nieuwe locaties voor dagrecreatie

Nieuwe dagrecreatiepunten in de GHS en in de AHS-landschap zijn mogelijk. Nieuwe punten en hun uitstralingseffecten mogen de draagkracht van het betrokken gebied echter niet overschrijden. In de GHS-natuur kan het dan bijvoorbeeld gaan om kleinschalige recreatieve nevenactiviteiten op een boerderij of om de omzetting van een voormalige boerderij in een kleinschalige horecagelegenheid. Verder moeten nieuwe dagrecreatiepunten in de GHS en de AHS-landschap leiden tot verrijking van het toeristisch product in de streek. Ook dient de bedrijfseconomische haalbaarheid van de nieuwvestiging voor de langere termijn te worden aangetoond.

De toetsing aan deze criteria is opgedragen aan de hiervoor genoemde onafhankelijke adviescommissie toerisme en recreatie.

Ontwikkelingsmogelijkheden voor bestaande dagrecreatiepunten

In de GHS benaderen wij bestaande dagrecreatiepunten op dezelfde manier als de verblijfsrecreatiebedrijven. De dagrecreatiepunten in de GHS bieden we onder strikte voorwaarden uitbreidingsmogelijkheden.

In de AHS-landschap benaderen wij de uitbreiding van dagrecreatiepunten op dezelfde manier als de uitbreiding van verblijfsrecreatiebedrijven.

Bij de ontwikkelingsmogelijkheden van recreatie moet rekening worden gehouden met de uitgangspunten zoals verwoord in de Wet geurhinder veehouderijen.

Niet-locatiegebonden dagrecreatie

Met het oog op de bevordering van de mogelijkheden voor dagrecreatie stimuleren wij de ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden rond de stedelijke gebieden. Voorts vinden wij het belangrijk dat ruimtelijke plannen aandacht besteden aan een betere toegankelijkheid van het buitengebied voor recreatieve doelen, onder andere door de aanleg van wandel- en fietspaden.

De GHS, de RNLE'n en de AHS-landschap zijn bij uitstek geschikt voor extensieve dagrecreatie als wandelen, fietsen, picknicken, kanoën, survivaltochten en natuurgerichte recreatie zoals vogelobservatie. De draagkracht van natuur en landschap bepaalt welke vormen van dagrecreatie met welke intensiteit in een gebied kunnen plaatsvinden.

Recreatief medegebruik van een ecologische verbindingszone is toegestaan, mits het functioneren van de ecologische verbinding voorop staat.

4.9 Verblifs- en dagrecreatie in de AHS-landbouw

In de AHS-landbouw willen we aan het buitengebied gebonden toerisme en recreatie volop de ruimte geven. De ontwikkeling van toerisme en recreatie moet zich echter wel verdragen met de gevestigde en de te ontwikkelen landbouw en met natuurlijke, landschappelijke, cultuurhistorische, water- en bodemhuishoudkundige en milieuhygiënische belangen en waarden. Dit betekent dat nieuwe verblifsrecreatiebedrijven en bezoekersintensieve dagrecreatiepunten in ieder geval niet zijn toegestaan in de landbouwontwikkelingsgebieden met accent intensieve veehouderij, die zijn aangewezen in het kader van het project Revitalisering Landelijk Gebied. Met name in de kernrandzones binnen de AHS-landbouw zijn nieuwe verblifsrecreatiebedrijven en bezoekersintensieve dagrecreatiepunten wel mogelijk, mits ze landschappelijk goed worden ingepast.

Bij de ontwikkelingsmogelijkheden van recreatie moet rekening worden gehouden met de uitgangspunten zoals verwoord in de Wet geurhinder veehouderijen.

4.10 Enkele bijzondere recreatievormen in het buitengebied

Golfbanen

Voor de ruimtelijke beoordeling van golfbanen gaan wij uit van banen van achttien holes, ook al wil de initiatiefnemer slechts een baan van negen holes. Daarvan wijken we pas af als de uitbreiding tot achttien holes fysiek uitgesloten is door de aanwezigheid van bebouwing, infrastructuur of oppervlaktewater. Deze benadering voorkomt problemen bij verzoeken tot uitbreiding, die in de praktijk regelmatig volgen nadat een baan van negen holes is gerealiseerd.

Nieuwe golfbanen

Het heeft onze voorkeur dat nieuwe golfbanen worden aangelegd in de stedelijke regio's. Ook in de landelijke regio's zijn nieuwe golfbanen toegestaan, mits ze aansluiten bij een bebouwde kern of een recreatiepark.

Een nieuwe golfbaan mag in beginsel voor hoogstens de helft worden aangelegd in de GHS-landbouw, subzone leefgebied struweelvogels. Hierbij gelden de volgende voorwaarden:

- a de aantasting van de natuur- en landschapswaarden wordt tot het minimum beperkt en gecompenseerd, met inachtneming van de eisen die zijn genoemd in paragraaf 4.5;
- b de bebouwing en de parkeervoorzieningen blijven zoveel mogelijk buiten het leefgebied voor de struweelvogels;
- c de golfbaan wordt zodanig ingericht dat er, afgezien van de natuurcompensatie, nieuwe natuur ontstaat op een oppervlakte, die ten minste even groot is als de oppervlakte die specifiek voor de sport is bestemd, inclusief gebouwen en parkeervoorzieningen.

Een nieuwe golfbaan kan worden aangelegd in de AHS-landschap, subzone leefgebied dassen mits deze zodanig is gesitueerd en ingericht dat het dassenleefgebied niet wordt aangetast en waar mogelijk zelfs wordt verbeterd.

Dassen en golfbanen

Wij hebben in 2005 opdracht gegeven voor een onderzoek naar de ontwikkelingsmogelijkheden van golfbanen in dassenleefgebied. Dit heeft geleid tot het rapport 'Dassen en golfbanen, duurzaam samen?' (2005). Naar aanleiding van dit rapport hebben wij de 'Handreiking ten behoeve van golfbanen in dassenleefgebied respectievelijk voor golfbanen in de AHS-landschap, subzone RNLE-landschapsdeel en subzone waterpotentiegebied en GHS-landbouw, subzone leefgebied struweelvogels' opgesteld. Deze handreiking is bij brief van 21 juni 2005 verspreid en bevat een toelichting op wat bedoeld wordt met specifiek voor de sport bestemd, de criteria waaraan nieuwe natuur op golfbanen moet voldoen en de uitgangspunten die van belang zijn bij de beoordeling of er sprake is van aantasting van dassenleefgebied.

Een nieuwe golfbaan mag in haar geheel worden aangelegd in de AHS-landschap, subzones RNLE-landschapsdeel en waterpotentiegebied, mits zij zodanig wordt ingericht dat er nieuwe natuur ontstaat op een oppervlakte, die ten minste even groot is als de oppervlakte die specifiek voor de sport is bestemd, inclusief gebouwen en parkeervoorzieningen.

Bij de aanleg van een nieuwe golfbaan moeten de op het terrein aanwezige ecologische verbindingzones zoveel mogelijk worden ontzien. Ecologische verbindingzones kunnen echter wel goed samengaan met een nieuwe golfbaan.

De aanleg van een nieuwe golfbaan is in beginsel niet toegestaan in de GHS-natuur en in de GHS-landbouw, subzones leefgebied kwetsbare soorten en natuurontwikkelingsgebied.

Uitbreiding van bestaande golfbanen

Een bestaande golfbaan mag worden uitgebreid in de GHS-landbouw, subzone leefgebied struweelvogels. Hierbij gelden de volgende voorwaarden:

- a de aantasting van de natuur- en landschapswaarden wordt tot het minimum beperkt en gecompenseerd met inachtneming van de eisen die zijn genoemd in paragraaf 4.5;
- b de ruimte waarmee de golfbaan wordt uitgebreid, wordt zodanig ingericht dat er, afgezien van de natuurcompensatie, nieuwe natuur ontstaat op een oppervlakte, die ten minste even groot is als de oppervlakte die specifiek voor de sport is bestemd, inclusief gebouwen en parkeervoorzieningen.

Een bestaande golfbaan kan worden uitgebreid in de AHS-landschap, subzone leefgebied dassen mits deze zodanig is gesitueerd en ingericht dat het dassenleefgebied niet wordt aangetast en waar mogelijk zelfs wordt verbeterd.

Een bestaande golfbaan mag worden uitgebreid in de AHS-landschap, subzones RNLE-landschapsdeel en waterpotentiegebied, mits de ruimte waarmee de golfbaan wordt uitgebreid zodanig wordt ingericht dat er nieuwe natuur ontstaat op een oppervlakte, die ten minste even groot is als de oppervlakte die specifiek voor de sport is bestemd, inclusief gebouwen en parkeervoorzieningen.

Bij de uitbreiding van een bestaande golfbaan worden de op het uitbreidingsterrein aanwezige ecologische verbindingzones zoveel mogelijk ontzien. Ecologische verbindingzones kunnen echter wel goed samengaan met een uitbreiding van een golfbaan.

Uitbreiding van een bestaande golfbaan is in beginsel niet toegestaan in de GHS-natuur en in de GHS-landbouw, subzones leefgebied kwetsbare soorten en natuurontwikkelingsgebied.

Plannen voor een nieuwe golfbaan of voor relevante uitbreidingen moeten worden beoordeeld aan de hand van een milieueffectrapport of, wanneer dit wettelijk niet vereist is, een vergelijkbaar onderzoeksrapport.

Waar mogelijk wordt de aanleg of uitbreiding van golfterreinen gecombineerd met de aanleg van openbare voorzieningen voor wandelen, fietsen, bewegingsrecreatie en dergelijke.

Bestaande golfbaan

Onder een bestaande golfbaan verstaan wij hier een golfbaan waarvoor de planologische regeling op de datum van de inwerkingtreding van het Streekplan 2002 onherroepelijk van kracht is.

Lawaaisporten

De provincie streeft naar de opheffing van lawaaisportterreinen in de GHS en de RNLE'n. Buiten de GHS en de RNLE'n zijn nieuwe lawaaisportterreinen slechts toelaatbaar als:

- de aanleg van het nieuwe terrein aantoonbaar leidt tot de opheffing van een lawaaisportterrein in de GHS of in een RNLE, of tot de opheffing van minstens twee lawaaisportterreinen elders;
- het nieuwe terrein niet is bedoeld voor ultra-light-vliegtuigen of de modelvliegtuigsport;
- de aantasting van natuur- en landschapswaarden tot het minimum wordt beperkt en wordt gecompenseerd volgens de eisen die zijn genoemd in paragraaf 4.5.

De uitbreiding van lawaaisportterreinen is in beginsel niet toegestaan.

Recreatiewoningen

In paragraaf 4.8 en 4.9 hebben wij de mogelijkheden voor de vestiging van nieuwe en de ontwikkeling van bestaande recreatiebedrijven aangegeven. In aanvulling hierop formuleren wij de volgende beleidslijnen.

Voorkomen moet worden dat recreatiewoningen permanent worden bewoond. Bestemmingsplannen dienen op dit punt duidelijke, handhaafbare bepalingen te bevatten.

Dit is een beleidsaanpassing

Omdat permanente bewoning van met name grotere en luxere recreatiewoningen veelvuldig voorkomt, is het nodig stringente kaders te hanteren voor de nieuwbouw van recreatiewoningen. De ruimtelijke mogelijkheden voor nieuwbouw van recreatiewoningen zijn gelijk aan de mogelijkheden voor nieuwbouw van woningen in het buitengebied: de bouw van een recreatiewoning is alleen toelaatbaar als op die plaats ook een reguliere woning kan worden gebouwd.

Hierop maken wij alleen een uitzondering voor complexen van recreatiewoningen waar het recreatieve gebruik van de recreatiewoningen door middel van een bedrijfsmatige exploitatie is verzekerd. Onder bedrijfsmatige exploitatie verstaan wij in dit kader het via een bedrijf, stichting of andere rechtspersoon voeren van een zodanig beheer/exploitatie, dat in de recreatieverblijven daadwerkelijk recreatief gebruik plaatsvindt. De recreatiewoningen van dergelijke complexen hoeven niet te voldoen aan de wet- en regelgeving voor reguliere woningbouw. De exploitant en gemeente zijn verantwoordelijk dat permanente bewoning op het complex wordt tegengegaan.

Wij werken niet mee aan de komst van solitair gelegen recreatiewoningen, tenzij dit nodig is voor het behoud van karakteristieke gebouwen, of om vorm te geven aan het recreatiemilieu einde van de wereld, waarbij het gaat om de mogelijkheid om in betrekkelijke afzondering rust, ruimte, natuur en landschap te ervaren. Bij dit laatste moet worden gedacht aan de omzetting van een afgelegen voormalige boerderij, een boswachterswoning of een dijkhuisje in een recreatiewoning.

Aan de omzetting van een recreatiewoning in een burger- of bedrijfswoning werken wij alleen mee als deze in een woonwijk of een bedrijventerrein is of wordt opgenomen.

Recreatie op en rond het water

De provincie wil recreatie op en rond het water bevorderen. Daartoe stimuleren wij voorzieningen die de recreatieve gebruikswaarde van het vaarwegennet verhogen en sturen wij aan op de verbetering van de relatie tussen land- en waterrecreatie. Hierbij streven wij naar versterking van de regionale diversiteit en naar verbetering van de kwaliteit van het toeristisch-recreatief product. In de gebieds- en reconstructieplannen zijn een aantal geschikte locaties benoemd als recreatieve poort.

Wij bevorderen concentratie van watersportvoorzieningen op en rond de Lithse Ham en de Kraaijbergse Plassen. Op de kaart Ruimtelijke Hoofdstructuur van de *Interimstructuurvisie Noord-Brabant* zijn deze plekken aangegeven als concentratiepunten voor de waterrecreatie en in de reconstructieplannen zijn deze locaties aangeduid als recreatieve poort. Op geschikte locaties in deze twee gebieden staan wij grootschalige, aan de watersport gerelateerde, toeristisch-recreatieve voorzieningen toe, waaronder verblijfsrecreatieterreinen. Bij de Lithse Ham moet hiervoor mogelijk gebruik worden gemaakt van een binnendijkse locatie, vanwege de *Beleidslijn Grote Rivieren* (2006). Bij de Kraaijbergse Plassen moet hiervoor mogelijk gebruik worden gemaakt van gebied dat in de AHS-landschap ligt. Als dit het geval is, moeten de natuur- en landschapswaarden zoveel mogelijk worden ontzien en moet de eventuele aantasting van deze waarden worden gecompenseerd volgens de eisen die zijn genoemd in paragraaf 4.5.

In de Biesbosch dient overdruk als gevolg van watersport voorkomen te worden. Daarom bevorderen wij de ontwikkeling van aanlegplaatsen voor de watersport in het Aakvlaaigebied. Verblijfsrecreatie, anders dan op toervaartboten, is in dit gebied in beginsel niet toegestaan. Het Krammer-Volkerakgebied kan een schakelfunctie vervullen waarbij een koppeling van natuur en recreatie mogelijk wordt gemaakt.

Om de watersportmogelijkheden op de grote rivieren en de kanalen te bevorderen, streven wij, met name in Bergen op Zoom, Willemstad, s-Hertogenbosch en Cuijk, naar uitbreiding van het aantal aanlegplaatsen met een bescheiden overnachtingsaccommodatie. Voor Drimmelen en Geertruidenberg lileggen wij de nadruk op een kwalitatieve verbetering en niet zo zeer op kwantitatieve groei. In Geertruidenberg leggen wij hierbij een verband met de herstructurering van de oevers van de Donge. In het rivierengebied zien wij met name bij project Noordwaard (Biesbosch) kansen om maatregelen ten behoeve van de inrichting als winterbed te combineren met watersportvoorzieningen en andere recreatieve voorzieningen, met name in de kernen en de kernrandzones. Langs de kanalen is een kwalitatieve verbetering mogelijk door de aanleg van voorzieningen voor de toervaart. In de natuurbeken heeft de natuur het primaat en kan er, afhankelijk van de kwetsbaarheid van de beek, ten hoogste sprake zijn van de bouw of de aanleg van voorzieningen voor de kanovaart.

Ten slotte stimuleren wij de totstandkoming van projecten waarbij, mede met het oog op de toeristisch-recreatieve aantrekkelijkheid, de relatie van aan het water gelegen steden en dorpen met dat water wordt versterkt.

Attractieparken van bovenregionale betekenis

We kennen in Brabant vier attractieparken van bovenregionale betekenis; zij zijn alle vier aangegeven op de kaart Ruimtelijke Hoofdstructuur van de Interimstructuurvisie Noord-Brabant. Uitbreidingen van deze attractieparken in de GHS en de AHS-landschap beoordelen wij op dezelfde wijze als uitbreidingen van andere verblijfs- en dagrecreatiebedrijven in de GHS en de AHS-landschap (zie paragraaf 4.9), echter met dit verschil dat de noodzaak van de door deze bedrijven gewenste kwaliteitsverbeteringen wordt beoordeeld in het licht van hun bovenregionale betekenis.

De Beekse Bergen bevindt zich als enig attractiepark van bovenregionale betekenis buiten de stedelijke regio's. Nieuwe attracties, detailhandelsvoorzieningen en horeca in of bij de Beekse Bergen moeten passen bij het landelijke karakter van het park. Dit betekent dat attracties, detailhandelsvoorzieningen en horeca die naar hun aard thuishoren in een stedelijke regio, zoals een megabioscoop, een omvangrijke, overdekte ijsbaan of een woonboulevard niet toelaatbaar zijn.

4.11 Voormalige agrarische bedrijfslocaties

Vanwege de revitalisering van het landelijk gebied ontstaat de komende jaren een grote behoefte aan locaties voor de opvang van te verplaatsen agrarische bedrijven. Wij streven daarom naar handhaving van de agrarische bestemming van locaties in de agrarische hoofdstructuur die daarvoor in aanmerking komen.

Veel agrarische bedrijven die beëindigd worden liggen echter op locaties in het buitengebied, waarvan de agrarische bestemming niet kan worden gehandhaafd, omdat ze ongeschikt zijn voor blijvend agrarisch gebruik of om andere redenen. Voor deze locaties geldt als uitgangspunt dat niet aan het buitengebied gebonden activiteiten en daarmee gepaard gaande bebouwing worden geweerd. Aan de behoefte om deze locaties te benutten voor niet aan het buitengebied gebonden activiteiten willen wij echter wel in beperkte mate tegemoet komen, namelijk als volgt.

Buiten de locaties waarvan de agrarische bestemming kan worden gehandhaafd voor de opvang van te verplaatsen agrarische bedrijven, is hergebruik van voormalige agrarische bedrijfswooningen voor burgerbewoning aanvaardbaar. Bij deze vorm van hergebruik moeten overtollige stallen en andere voormalige bedrijfsgebouwen gesloopt worden, tenzij deze gebouwen een bijzondere cultuurhistorische waarde hebben (zie ook de regeling ruimte-voor-ruimte, paragraaf 6.2).

Buiten de locaties waarvan de agrarische bestemming kan worden gehandhaafd voor de opvang van te verplaatsen agrarische bedrijven en buiten de locaties waar sloop van bedrijfsgebouwen heeft plaatsgevonden met gebruikmaking van de regeling ruimte-voor-ruimte (zie paragraaf 6.2), is daarnaast, onder bepaalde voorwaarden, vestiging van agrarisch-technische hulpbedrijven en agrarisch verwante bedrijven toegestaan (zie verder paragraaf 4.14).

Verder is het, buiten de locaties waarvan de agrarische bestemming kan worden gehandhaafd voor de opvang van te verplaatsen agrarische bedrijven en buiten de locaties waar sloop van bedrijfsgebouwen heeft plaatsgevonden met gebruikmaking van de regeling ruimte-voor-ruimte (zie paragraaf 6.2), in bebouwingsconcentraties buiten de groene hoofdstructuur toegestaan dat voormalige agrarische bedrijfslocaties benut worden voor niet aan het buitengebied gebonden bedrijvigheid, bijvoorbeeld voor startende bedrijven en kleinschalige dienstverlening. Daarvoor gelden in beginsel de volgende voorwaarden:

- het hergebruik moet passen in de omgeving;
- in opzet en ontwikkelingsperspectief moet het om een kleinschalige activiteit gaan, met in beginsel slechts enkele werknemers;
- als het om een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer gaat, mag het in beginsel slechts een inrichting zijn die behoort tot de categorieën 1 en 2 van de lijst van bedrijfstypen, opgenomen in de uitgave *Bedrijven en milieuzonering* (1999 of latere versie) van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten;
- detailhandel is alleen toegestaan als ondergeschikte nevenactiviteit;
- publieksgerichte voorzieningen zijn niet toegestaan;
- de bedrijfsgebouwen mogen niet groter zijn dan de voormalige agrarische bedrijfsgebouwen, met een maximale oppervlakte van 400 m²;
- overtollige gebouwen moeten worden gesloopt;
- buitenopslag is niet toegestaan.

Ter behoud en bescherming van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing kan de gemeente afzien van de toepassing van een of meer hiervoor genoemde voorwaarden.

Daarnaast biedt onze beleidsnota Buitengebied in Ontwikkeling (2004) in sommige gevallen ruimere toepassingsmogelijkheden voor voormalige agrarische bedrijfsbebouwing.

4.12 Burgerwoningen in het buitengebied

De provincie wil het wonen zoveel mogelijk concentreren in kernen. Om verdere verstening van het buitengebied te voorkomen, willen wij de spreiding van de woonbebouwing tegengaan. Bewoning van het buitengebied door burgers is echter al lang een normaal gegeven, dat in de huidige tijd wordt versterkt door de beëindiging van agrarische bedrijven.

Voor bestaande burgerwoningen in het buitengebied kan de gemeente ontwikkelingsruimte bieden, mits de bestaande beeldbepalende kwaliteiten in de omgeving niet geschaad worden. In beginsel achten wij het gewenst dat de gemeente daarbij de volgende uitgangspunten hanteert:

- woningen mogen worden vergroot tot een maximum van 600 m³, waarbij ondergrondse ruimten zoals kelders niet worden meegeteld;
- ingeval de vergroting leidt tot verhoging van bestaande beeldbepalende kwaliteiten in de omgeving, zeker in het geval van cultuurhistorische waarden, kan dit maximum worden overschreden;
- vergroting van karakteristieke woningen, zoals dijkhuizen en voormalige landarbeiderswoningen, moet aansluiten bij de karakteristieke kenmerken;
- woningen van ondermaatse omvang en kwaliteit (noodwoningen en dergelijke) moeten gesaneerd of positief bestemd worden. Positief bestemmen is alleen toegestaan als zicht bestaat op een verhoging van de beeldkwaliteit van woning en woonomgeving. Vergroting tot 450 m³ is daarbij om de woning te laten voldoen aan de minimale woonkwaliteit van deze tijd.

Vervangende nieuwbouw van een burgerwoning in het buitengebied is toegestaan. Behoudens bijzondere omstandigheden moet deze vervangende nieuwbouw in beginsel plaatsvinden op de locatie van de bestaande fundamenten.
beleidsaanpassing

Terugbouw van burgerwoningen die moeten worden gesloopt voor de uitvoering van infrastructuurwerken, beschouwen wij in ieder geval als een bijzondere omstandigheid. Hiervoor hanteren wij als uitgangspunt dat terugbouw elders in het buitengebied afweegbaar is onder de volgende voorwaarden:

- de bouw van de woning vindt plaats in of aansluitend bij een bebouwingsconcentratie. Tevens kan een locatie worden benut die in het kader van een structuurvisie geschikt is bevonden voor woningbouw ;
- de bouw van de woning past binnen de ruimtelijke structuur van de gemeente;
- de bouw van een woning in de groene hoofdstructuur is in beginsel niet toegestaan;
- cultuurhistorische, landschappelijke en ecologische waarden worden behouden dan wel versterkt. De milieuhygiënische en waterhuishoudkundige situatie ter plaatse wordt zoveel mogelijk verbeterd;

Inhoudsmaten inclusief vrijstellingen

De maximale inhoudsmaten voor de vergroting van burgerwoningen hebben betrekking op alle bouw mogelijkheden die een bestemmingsplan biedt, inclusief de gebruikelijke algemene vrijstelling van 10% voor de afwijking van de in het plan voorgeschreven maten en andere vrijstellingen.

Verhoging beeldbepalende kwaliteiten

Met bestaande beeldbepalende kwaliteiten in de omgeving bedoelen wij de kwaliteiten van landschappelijke en stedenbouwkundige aard. Hierbij is vooral van belang of het landschap kleinschalig en afwisselend is, dan wel grootschalig en rationeel van karakter, wat de omvang (inhoud) is van de overige aanwezige woonbebouwing ter plaatse, wat het karakter is van de aanwezige woonbebouwing en of er sprake is van binding met het stedelijk gebied. Het gaat erom dat de vergroting van de woning leidt tot verhoging van deze kwaliteiten. Dat de woning zelf na vergroting (hogere) beeldbepalende kwaliteiten zal hebben is dus niet voldoende.

- de agrarische ontwikkelingsmogelijkheden van bedrijven in de nabijheid van de woning worden niet beperkt.

Toevoeging van burgerwoningen in het buitengebied door nieuwbouw is in beginsel niet toegestaan, evenmin als toevoeging van burgerwoningen door bouwkundige aanpassing (*voorheen genoemd: splitsing*) van gebouwen. Toevoeging van burgerwoningen door bouwkundige aanpassing van bestaande boerderijgebouwen is echter wel toegestaan, omdat dit kan bijdragen aan het behoud van de voor het buitengebied kenmerkende boerderijgebouwen. Hierbij geldt als voorwaarde dat de bijbehorende bedrijfsgebouwen worden gesloopt, tenzij ze monumentale kwaliteiten bezitten. In onze beleidsnota *Buitengebied in Ontwikkeling* (2004), is aangegeven dat als de voormalige agrarische bedrijfsbebouwing cultuurhistorische waarden bezit, gebruik voor wonen (onder voorwaarden) mogelijk is. Toevoeging van burgerwoningen is tot slot mogelijk door bouwkundige aanpassing van bestaande karakteristieke gebouwen, zoals gebouwen die in gebruik waren voor zorg of religieuze doeleinden, omdat dit kan bijdragen aan het behoud van deze panden.

Bij de toevoeging van burgerwoningen door bouwkundige aanpassingen moet rekening worden gehouden met de Wet geurhinder veehouderijen. De toevoeging van burgerwoningen dient te worden gerealiseerd binnen de toegestane woningbouwaantallen per stedelijke of landelijke regio (zie paragraaf 3.1 en beleidsbrief *De bevolkings- en woningbehoefteprognose Noord-Brabant – actualisering 2005*). Als dit leidt tot onoverkomelijke belemmeringen kan de toevoeging buiten de verdeling van het provinciaal woningbouwprogramma worden gerealiseerd.

Nieuwbouw van bedrijfswoningen vinden wij alleen aanvaardbaar als dat noodzakelijk is voor de bedrijfsvoering van aan het buitengebied gebonden bedrijven.

Huisvesting tijdelijke werknemers

In de Provincie Noord-Brabant komen we in toenemende mate tijdelijke (buitenlandse) werknemers tegen. Deze tijdelijke werknemers hebben hun hoofdverblijf elders, maar hebben voor de tijdelijke periode dat zij hier werken een woonvoorziening nodig. Voor het bieden van huisvesting maken wij een onderscheid in tijdelijke werknemers die werkzaam zijn op tijdelijke arbeidsplaatsen danwel structurele arbeidsplaatsen.

In het geval van *tijdelijke arbeidsplaatsen* is het vanwege de tijdelijke behoefte vaak problematisch te voorzien in huisvesting binnen de reguliere woningbouwmarkt. Voor de piekbelasting, de extra behoefte in de zaai-, poot- en oogstperiode, is daarom tijdelijke huisvesting op het agrarisch bedrijf in het buitengebied mogelijk. Tijdelijk betreft hier een periode van maximaal 6 maanden. Gedurende deze periode mag de agrarische ondernemer tijdelijke huisvesting aanbieden op het agrarische bedrijf. Belangrijk aandachtspunt bij het toelaten van tijdelijke huisvesting op het agrarisch bedrijf is dat er geen (recht op) permanente bewoning ontstaat. Daarom vinden wij het niet gewenst dat er zelfstandige wooneenheden worden opgericht op het agrarisch bedrijf. Een slaapvoorziening met voor het overige gemeenschappelijke ruimten volstaat om in de behoefte te voorzien. Als een bedrijf langer dan 6 maanden behoefte heeft aan huisvesting van tijdelijke werknemers, dan beschouwen wij dat als een structurele behoefte.

Om te voorzien in huisvesting van tijdelijke werknemers die werken op *structurele arbeidsplaatsen*, moet structurele huisvesting gerealiseerd worden. Uitgangspunt daarbij is dat dit niet plaatsvindt op het bedrijf of elders in het buitengebied. Gemeenten kunnen in de behoefte aan structurele huisvestingsmogelijkheden voor tijdelijke werknemers voorzien door ruimte te bieden aan logiesmogelijkheden in bebouwingsconcentraties, bijvoorbeeld door hergebruik van voormalige agrarische bedrijfslocaties of in voormalige complexen als kloosters en asielzoekerscentra. Daarnaast bestaan

er ook binnen bestaand stedelijk gebied mogelijkheden voor het bieden van logies in bijvoorbeeld reguliere woningen, leegstaande kantoorgebouwen, horecavoorzieningen etc.

De opvang van tijdelijke werknemers (zowel de tijdelijke opvang als structurele opvang) in recreatiecomplexen is niet gewenst omdat daardoor de recreatieve functie wordt gehinderd.

4.13 Overige in het buitengebied voorkomende bedrijvigheid

Agrarisch-technische hulpbedrijven en agrarisch verwante bedrijven kunnen zich vestigen op een voormalige agrarische bedrijfslocatie in het buitengebied, maar niet op locaties waarvan de agrarische bestemming kan worden gehandhaafd voor de opvang van te verplaatsen agrarische bedrijven (zie paragraaf 4.11) en niet op locaties waar sloop van bedrijfsgebouwen heeft plaatsgevonden met gebruikmaking van de regeling ruimte-voor-ruimte (zie paragraaf 6.2). Voorwaarde is dat deze bedrijven passen in de omgeving. Dit betekent dat in elk geval de groene hoofdstructuur (GHS) gevrijwaard moet blijven van een dergelijke vestiging. Verder mag het bedrijf in beginsel niet meer ruimte in beslag nemen dan het voormalige agrarische bouwblok. Buitenopslag is niet toegestaan, tenzij deze noodzakelijk is voor het functioneren van het bedrijf.

De ontwikkeling van paardenhouderijen kan een belangrijke bijdrage leveren aan de vitaliteit van het platteland. Deze verdienen in dit verband bijzondere aandacht vanwege de grote verscheidenheid aan bedrijfsvormen, al dan niet gemengd. Zo kan een paardenfokkerij worden beschouwd als een agrarisch bedrijf, indien het fokken van paarden hoofdonderdeel is van de bedrijfsvoering. Voorts zijn er paardenhouderijen waarbij de nadruk ligt op het africhten van paarden, en zijn er paardentransportbedrijven, paardenhandelsbedrijven en paardenpensions. Daarnaast zijn er uiteraard de op het publiek gerichte maneges. Alle paardenhouderijen hebben gemeen dat er een bepaalde mate van grondgebondenheid vereist is. Onderscheidend voor de verschillende bedrijfsvormen zijn de omvang van de bebouwing, in het bijzonder de rijhallen, en de publieks- en verkeersaantrekkende werking. Voor een verdere uitwerking van de vestigingsvoorwaarden voor paardenhouderijen verwijzen wij naar onze beleidsnota *Buitengebied in ontwikkeling* (2004).

Overige niet aan het buitengebied gebonden bedrijven horen thuis op een bedrijventerrein of in een kern. Nieuwvestiging van deze bedrijven in het buitengebied is daarom niet toegestaan, ook niet als het gaat om de gedwongen verplaatsing van een bestaand in het buitengebied gevestigd bedrijf, bijvoorbeeld voor de aanleg van infrastructuur. Onder bepaalde voorwaarden (zie paragraaf 4.11) is vestiging op een voormalige agrarische bedrijfslocatie wel toegestaan.

Bestaande agrarisch-technische hulpbedrijven en agrarisch verwante bedrijven krijgen in beginsel een uitbreidingsruimte van maximaal 25% van het in het bestemmingsplan opgenomen bestemmingsvlak, of maximaal 25% van de volgens het bestemmingsplan of verleende vrijstellingen toegestane bebouwingsoppervlakte. Bestaande overige niet aan het buitengebied gebonden bedrijven krijgen in beginsel een uitbreidingsruimte van maximaal 15% van de volgens het bestemmingsplan of verleende vrijstellingen toegestane bebouwingsoppervlakte.

5 Grensoverschrijdend denken en handelen

Internationale en interprovinciale afstemming

Wij zullen in ons ruimtelijk beleid meer inhoud geven aan grensoverschrijdende aspecten. Een grensoverschrijdende aanpak is nodig op het gebied van de waterhuishouding en natuur. De ligging ten opzichte van de grote rivieren en de in België ontspringende beken dwingt ons hiertoe. Veiligheid bij hoogwater, behoud en ontwikkeling van een rijk natuurlijk systeem en het benutten van de potenties van rivieren en kanalen voor transport staan hierbij wat ons betreft voorop. Wij hebben specifieke aandacht voor het belang van het rivierengebied als een open gebied en een groen-blauwe ader door ons land. Hieraan geven wij verder invulling en vorm in samenwerking met het Rijk en onze buurprovincies Limburg, Gelderland en Zuid-Holland.

Het behoud van het relatief open, groene en rustige karakter van het grensgebied tussen de Brabantse stedenrij en Antwerpen-Hasselt zien wij eveneens als een belangrijk grensoverschrijdend aandachtspunt. Ook het Gewest Vlaanderen en de Provincie Antwerpen wijzen in hun ruimtelijke plannen op het belang hiervan. Diverse lopende projecten, bijvoorbeeld op het vlak van water en grensoverschrijdende natuurontwikkeling, ondersteunen de kwaliteiten en karakteristieken van dit grensgebied.

Ook bij een aantal infrastructurele investeringen en bij de aanleg van bedrijventerreinen is een grensoverschrijdende aanpak geboden. De internationale verbindingen door Brabant bieden kansen voor groei van bedrijvigheid. Deze groei concentreren we, in ruimtelijke zin, in de stedelijke regio's, op het bovenregionale bedrijventerrein Moerdijk en het toekomstige bovenregionale bedrijventerrein Logistiek Park Moerdijk. Dit mede om kwetsbare gebieden te beschermen. Als een bijzonder grensoverschrijdend aandachtspunt zien wij de geleiding van de dynamiek en de druk op West-Brabant vanuit het Rijn-Schelde-Delta-gebied, met name op de as Antwerpen-Breda-Moerdijk-Rotterdam.

Aan de ontwikkelingen in het grensgebied Eindhoven-Hasselt willen we eveneens in ons ruimtelijk beleid nadrukkelijk aandacht besteden. Zo werken wij aan Brabantse kant aan de stedelijke regio Eindhoven-Helmond, terwijl men in Belgisch-Limburg werkt aan de ontwikkeling van de Kempische as (Lommel-Neerpelt-Overpelt). Hierbij hebben de ligging van de IJzeren Rijn en de opwaardering van de N69 een belangrijke invloed op de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen. Ook liggen hier belangrijke grensoverschrijdende natuurwaarden. Wij vinden het belangrijk dat de ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied gezamenlijk met de betrokken partijen in de regio verder vorm worden gegeven.

Intergemeentelijke afstemming

Wij verwachten ook van gemeenten en andere initiatiefnemers dat zij grensoverschrijdend denken en handelen. Dit betekent dat gemeenten aandacht moeten besteden aan grensoverschrijdende aspecten van hun ruimtelijke plannen en projecten en hiervan ook blijk geven in hun motivering. Waar grensoverschrijdende belangen in het geding zijn, verwachten wij van gemeenten dat zij overleg voeren met hun buurgemeenten. In de plannen moeten de uitkomsten van dat overleg terug te vinden zijn en moet duidelijk zijn op welke wijze met de uitkomsten rekening is gehouden.

6 Bijzondere onderwerpen

6.1 Duurzame inrichting van bedrijventerreinen

In ons ruimtelijk beleid leggen we een sterk accent op een meer duurzame inrichting van bedrijventerreinen. Duurzaam ingerichte bedrijventerreinen zijn een onlosmakelijk onderdeel van ons beleid dat zorgvuldig ruimtegebruik centraal stelt. In overeenstemming met de Telosbenadering verstaan wij in dit verband onder duurzaamheid dat zuinig met de ruimte wordt omgegaan, dat de inrichting van het bedrijventerrein bijdraagt aan onze milieudoelstellingen, dat er bijzondere aandacht wordt besteed aan het aanzien (beeldkwaliteit) en dat de economische kwaliteit van het terrein optimaal is.

Zuinig ruimtegebruik

Zuinig ruimtegebruik betekent in de eerste plaats dat de ruimte op bestaande bedrijventerreinen beter wordt benut, waarbij wij sterk inzetten op herstructurering van (verouderde) bedrijventerreinen. Daarnaast vinden wij het van groot belang dat door intensivering en meervoudig ruimtegebruik de ruimteproductiviteit wordt verhoogd. Dat geldt zowel voor bestaande, te herstructureren als voor nieuwe bedrijventerreinen. Wij zullen erop toezien dat deze aspecten van zuinig ruimtegebruik, waar we in paragraaf 3.1 uitvoerig op zijn ingegaan, uitdrukkelijk aan bod komen in de plannen voor te (her)ontwikkelen bedrijventerreinen.

Milieuvoordelen

Wij vinden het van groot belang dat bij de ontwikkeling en herstructurering van bedrijventerreinen van meet af aan wordt nagegaan hoe de inrichting van die terreinen kan bijdragen aan het voorkomen en het verminderen van de milieubelasting. Hierbij gaat het er om voor bedrijven optimale mogelijkheden te creëren voor de uitwisseling van (industriële) reststromen, zoals restwarmte, reststoffen, stroom en oppervlaktewater. Ook het gezamenlijk opwekken van (duurzame) energie, afvalmanagement, het inzetten op collectief vervoer en inherente veiligheid zien wij als belangrijke aandachtspunten. Datzelfde geldt voor het (alsnog) multimodaal ontsluiten van bedrijventerreinen.

Beeldkwaliteit en beheer

Wij vinden dat er beduidend meer nadruk moet komen te liggen op de landschappelijke inpassing van bedrijventerreinen en op de beeldkwaliteit van bedrijventerreinen en hun gebouwen. Om de inrichtings- en ontwerpqualität te verbeteren dient hieraan in de planvoorbereiding van te (her)ontwikkelen bedrijventerreinen uitdrukkelijk aandacht te worden besteed. Tot slot vinden wij het van belang dat – via adequaat beheer en kwaliteitsbewaking – bedrijventerreinen ook op termijn een aantrekkelijk werkmilieu blijven.

Economische kwaliteit

Met economische kwaliteit doelen wij op een zodanig invulling van de bedrijfsactiviteiten dat het terrein kan meegroeien met de eisen die de economie aan de bedrijven stelt. Een belangrijk element is dat bedrijven naar hun omgeving en onderling geen hinder veroorzaken (inherente veiligheid). Andere belangrijke aandachtspunten zijn beschikbaarheid van moderne infrastructuur (breedband), beveiliging, gemeenschappelijke voorzieningen en multimodale vervoersmogelijkheden. Parkmanagement als beheersinstrument kan een instrument zijn om de duurzaamheid en kwalitatieve inrichting van bedrijventerreinen te borgen.

6.2 Ruimte-voor-ruimte en rood-voor-groen

Ruimte-voor-ruimte

De regeling ruimte-voor-ruimte heeft tot doel de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren door in ruil voor de sloop van agrarische bedrijfsgebouwen die in gebruik zijn of waren voor de intensieve veehouderij, de bouw van woningen op passende locaties toe te staan in afwijking van de programmering voor de woningbouw of, indien nodig, in afwijking van de beleidslijnen voor zuinig ruimtegebruik of de regel dat geen burgerwoningen mogen worden toegevoegd aan het buitengebied.

De eisen waaraan intensieve veehouderijbedrijven die van de regeling ruimte voor ruimte gebruik willen maken moeten voldoen, hebben wij vastgelegd in de Beleidsregel Ruimte voor Ruimte 2006 (2005).. Deze eisen betreffen de bedrijfsbeëindiging, de sloop van de bedrijfsopstallen, de te realiseren milieuwinst en het komen tot een passende herbestemming.

Voor de locatie waar de ruimte voor ruimtekavels worden ontwikkeld, gelden de volgende planologische voorwaarden:

- de bouw van de woning mag uitsluitend binnen de bebouwde kom plaatsvinden dan wel binnen een kernrandzone of een bebouwingscluster en dient bovendien zoveel mogelijk aan te sluiten op de bestaande bebouwing. Tevens kan een locatie worden benut die in het kader van een structuurvisie geschikt is bevonden voor woningbouw.
- de bouw van de woning dient te passen binnen de ruimtelijke structuur van de gemeente.
- de bouw van een woning in de groene hoofdstructuur is niet toegestaan.
- cultuurhistorische, landschappelijke en ecologische waarden moeten behouden dan wel versterkt worden. De milieuhygiënische en waterhuishoudkundige situatie ter plaatse moet zoveel mogelijk verbeterd worden.
- de agrarische ontwikkelingsmogelijkheden van bedrijven in de nabijheid van de woning worden niet beknod.
- een goede landschappelijke en architectonische inpassing van de woning in de omgeving dient gewaarborgd te zijn door middel van een beeldkwaliteitsplan dan wel een vergelijkbaar instrument.

Alleen als de beëindiging van het intensieve veehouderijbedrijf en de sloop van de bedrijfsopstallen plaatsvindt in een van de reconstructiegebieden Midden- en Oost-Brabant (zie kaart 11), kan de bouw van woningen in afwijking van het woningbouwprogramma worden gerealiseerd. De woningen op de ruimte voor ruimteontwikkeling worden in dat geval beschikbaar gesteld op basis van het afsprakenkader uit het zogeheten Pact van Brakkenstein van maart 2000. Als de bedrijfsbeëindiging en sloop plaatsvindt buiten het reconstructiegebied maken de woningen wel deel uit van het woningbouwprogramma van de gemeente waar de kavels worden ontwikkeld.

Rood-voor-groen

De ontwikkelingen die in deze paragraaf aan de orde komen, kunnen worden beschouwd als rood-voor-groen-ontwikkelingen. Rood-voor-groen houdt in dat stedelijke functies (rode functies) worden toegestaan in het buitengebied, in ruil voor een aanmerkelijke verbetering van de kwaliteiten van het buitengebied (groene kwaliteiten). Omdat de regeling ruimte-voor-ruimte inmiddels een ingeburgerd begrip is, hebben wij deze afzonderlijk genoemd in de titel van deze paragraaf.

Het Pact van Brakkenstein

De regeling ruimte-voor-ruimte is voor het eerst opgenomen in een partiële herziening (13 oktober 2000) van het 'Streekplan Noord-Brabant' (1992). Zij is een uitvloeisel van het zogeheten Pact van Brakkenstein (15 maart 2000). Dit is een afsprakenkader tussen het Rijk, vijf provincies, LTO-Nederland en de VNG over de verdere aanpak van de mestproblematiek. Met de regeling ruimte-voor-ruimte krijgt de vermindering van de mestoverschotten een forse impuls.

Ruimte-voor-ruimte-verbreed

In de beleidsnota *Verbrede inzet van de aanpak ruimte voor ruimte* (2006) hebben wij de voorwaarden beschreven waaronder de aanpak ruimte voor ruimte wordt verbreed, zodat zij naast de bijdrage aan de sanering van de intensieve veehouderij ook een bijdrage kan leveren aan de sanering van de glastuinbouw en de sloop van ongewenste bebouwing in het buitengebied. Daarbij gaat het om financiering van ook de sanering van de glastuinbouw uit kwetsbare gebieden en de sloop van overbodige bebouwing in het buitengebied door ontwikkeling van ruimte voor ruimtekavels. De bestemmingswinsten die worden behaald door de ontwikkeling van de ruimte voor ruimtekavels worden ingezet om deze kwaliteitsimpuls in het buitengebied te bekostigen.

In de beleidsregels voor de verbrede inzet hebben wij vastgelegd dat bij de ontwikkeling van ruimte voor ruimtekavels op grond van deze regeling vast moet staan dat de netto-opbrengst van een woningbouwkavel wordt ingezet voor de financiering van de ontstening en ontglazing van het buitengebied. Daarbij geldt een ondergrens van €100.000 per kavel.

De beleidsregels op basis waarvan de woningbouwkavels voor de verbrede inzet van de aanpak ruimte voor ruimte treden eerst in werking nadat de ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte CV voldoende ruimte voor ruimtekavels heeft ontwikkeld om de uitbetaalde sloopvergoedingen als gevolg van de Regeling beëindiging veehouderijtakken (Rbv) terug te verdienen. Naar verwachting is dit in of na 2010.

Het aantal woningbouwkavels dat kan worden ingezet voor de verbrede inzet van de aanpak ruimte voor ruimte is voorlopig vastgesteld op 600. Met de ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte CV hebben wij contractueel vastgelegd dat zij de eerste 600 kavels gaat ontwikkelen zodra deze beschikbaar komen voor de verbrede inzet voor de aanpak ruimte voor ruimte.

Nieuwe landgoederen en buitenplaatsen

In afwijking van het woningbouwprogramma en in afwijking van paragraaf 4.12 kunnen nieuwe landgoederen worden aangelegd in het buitengebied. Dit moet wel gepaard gaan met een duidelijke verbetering van de landschappelijke, natuurlijke en/of recreatieve kwaliteiten van het gebied. Een nieuw landgoed heeft ten minste een omvang van ten minste tien hectaren. In een landelijke regio moet het bovendien ten minste 7,5 hectaren nieuw bos- of natuurgebied omvatten. In stedelijke regio's kan vijf hectaren als minimale oppervlakte voor het nieuwe bos- of natuurgebied worden gehanteerd. De aanleg van een nieuw landgoed in de GHS-natuur is niet toegestaan.

Wij hebben de uitgangspunten voor de aanleg van een nieuw landgoed vastgelegd in de beleidsnotitie Rood voor groen; nieuwe landgoederen in Brabant, 2004.

In afwijking van het principe van zuinig ruimtegebruik kunnen in de stedelijke regio's nieuwe buitenplaatsen worden aangelegd. Onder een nieuwe buitenplaats verstaan wij een gebouw of een complex dat bestaat uit meerdere gebouwen (woningen, kantoren, utiliteitsbouw) met een omringend park, waarin de bebouwing ten hoogste 20% van de oppervlakte beslaat en waarvan de oppervlakte bestemd voor bos of natuur – gazons worden hier niet toe gerekend – ten minste 60% bedraagt. Bij voorkeur wordt gebruik gemaakt van en aangesloten bij voormalige complexen van zorginstellingen, kloosters, militaire terreinen, en dergelijke. Wij stellen hoge eisen aan architectonische kwaliteit, (park)landschapontwikkeling en recreatieve meerwaarde.

Verbeterprojecten buitengebied

In het buitengebied zijn jaarlijks ten hoogste vijf verbeterprojecten mogelijk, waarbij in ruil voor kwaliteitsverbetering van natuur, milieu en landschap, woningen of bedrijven met de nodige infrastructuur, mogen worden gebouwd in afwijking van het woningbouw- en bedrij-

venterreinprogramma en in afwijking van paragraaf 4.12, 4.13 en 4.14. Uit het provinciale woningbouwprogramma worden hiervoor jaarlijks maximaal vijftig woningen beschikbaar gesteld. Binnen het bedrijventerreinenprogramma gaat het om maximaal 1% van het op jaarbasis beschikbare ruimtebudget. Een projectgebied mag een oppervlakte van ten hoogste vijftien hectaren beslaan, oppervlaktewater niet meegerekend. De woningen en bedrijven kunnen op een hiervoor geschikte locatie in het projectgebied een plek krijgen, en alleen als deze locatie buiten de groene hoofdstructuur ligt. Ook kunnen ze worden gerealiseerd op een geschikte locatie binnen de bebouwde kom. De bouw van de woningen of de bedrijven mag niet tot een verdere spreiding van de bebouwing in het buitengebied leiden, tenzij het om bebouwing voor recreatieve functies gaat. Voorbeelden van verbeterprojecten in het buitengebied zijn de herstructurering van (delen van) verrommelde kernrandzones, het gebruik van voormalige stortplaatsen voor recreatieve doeleinden, het ondieper maken en herinrichten van oude ontgrondingsputten voor recreatieve of woondoeleinden en het creëren van nieuwe kwaliteiten in restgebieden die zijn ontstaan door de aanleg van infrastructuur voor verkeer en vervoer of het waterbeheer.

Buitengebied in Ontwikkeling

Belangrijke doelstelling van ons beleid is het behoud en de versterking van de leefbaarheid van het platteland/kleine kernen. Daarbij mag het behoud van het landelijk karakter en de ruimtelijke kwaliteit van het platteland niet uit het oog worden verloren.

Wij willen onder andere door rood-voor-groen constructies ontwikkelingsruimte bieden voor bebouwingsconcentraties in het buitengebied en kernrandzones, mits dit bijdraagt aan het behoud en waar mogelijk de versterking van de ruimtelijke kwaliteit van het landelijke gebied in zijn geheel en de bebouwingsconcentraties in het bijzonder. Wij hebben de uitgangspunten van dit beleid neergelegd in de beleidsregel *Buitengebied in Ontwikkeling* (2004).

6.3 Biomassavergisting, mestbewerking en -verwerking

Inleiding

Er is in het algemeen een toenemende belangstelling voor het opstarten van biomassavergistingsinstallaties. Wij willen ruimte bieden aan de ontwikkeling van dergelijke vergistingsinstallaties vanuit onze duurzame energiedoelstellingen. Doordat het vergistingsproces biogas oplevert dat via een warmtekrachtkoppeling wordt omgezet in elektriciteit en warmte, leveren ze een bijdrage aan energiebesparing, aanwending van duurzame energiebronnen en reductie van broeikasgassen. Bij initiatieven waarbij tevens een (co)vergisting van mest plaatsvindt, vinden wij het belangrijk dat tevens een bijdrage wordt geleverd aan het oplossen van het mestoverschot. Dit is met name in mestoverschotgebieden aan de orde. Bij dergelijke initiatieven vragen wij specifieke aandacht voor verdere bewerking van het digestaat waardoor een bijdrage geleverd wordt aan het oplossen van het mestprobleem.

Naast co-vergisting van mest willen wij ook ruimte bieden aan andere duurzame vormen van mestbewerking en -verwerking.

Voor de planologische afweging van locaties voor biomassavergistingsinstallaties en mestbewerking en -verwerking onderscheiden wij drie categorieën:

1. Biomassavergisting als niet-zelfstandige activiteit (gekoppeld aan een agrarisch bedrijf)

Biomassavergistingsinstallaties tot 25.000 ton beschouwen wij als een vorm van verbrede landbouw. Dit biedt de mogelijkheid om dergelijke initiatieven bij ieder agrarisch bedrijf te ontplooiën, zowel ten behoeve van het verwerken van producten van het eigen bedrijf als ten behoeve van derden. Om te waarborgen dat de activiteit ruimtelijk inpasbaar blijft in de omgeving

en niet uitgroeit tot een zelfstandige activiteit, stellen wij een bovengrens van 25.000 ton biomassa op jaarbasis aan de verwerkingscapaciteit van deze installaties. Als wij deze grens optrekken tot bijvoorbeeld 36.000 ton, is exploitatie als zelfstandige eenheid mogelijk. Hierdoor kunnen (op termijn) zelfstandige initiatieven ontstaan. Daardoor vindt er vestiging plaats van een niet-agrarisch bedrijf, wat strijdig is met het provinciaal beleid.

2. Biomassavergisting als zelfstandige activiteit (niet bij agrarisch bedrijf):

Zelfstandige biomassavergistingsinstallaties beschouwen wij niet als een agrarische (neven) activiteit. De vestiging van en/of doorgroei tot grote installaties die solitair liggen in het buitengebied willen wij vermijden. Uitgangspunt is daarom dat er bij de ontwikkeling zoveel mogelijk aansluiting wordt gezocht bij bedrijventerreinen, grote gebouwen of concentraties van gebouwen in het buitengebied. Bij de locatiekeuze moet vaststaan dat er voldoende ruimte is voor toekomstige uitbreidingen van de installatie. De ontwikkeling van zelfstandige biomassavergistingsinstallaties is mogelijk op de volgende locaties:

- Op of aansluitend bij bedrijventerreinen, behalve wanneer zwaarwegende redenen van planologische aard zich daartegen verzetten, zoals ligging in de GHS, AHS-landschap en cultuurhistorisch waardevolle gebieden.
- In landbouwontwikkelingsgebieden: het aantal en de omvang van de installaties moeten passen bij de inrichting (qua oppervlakte, bouwhoogte) van het landbouwontwikkelingsgebied en de omvang (qua capaciteit) van de regio. Onderzocht moet worden of gebruik van een (voormalige) agrarische bedrijfslocatie mogelijk is.
- In of aansluitend bij een vestigingsgebied glastuinbouw en doorgroeigebied glastuinbouw: mits hierdoor synergievoordelen worden behaald, zoals het gebruik van biogas en/of restwarmte, de besparing van watergebruik, de uitwisseling van mineralen en mogelijk ook CO₂-levering. De omvang van de installatie moet afgestemd zijn op de synergievoordelen en de ruimtelijke uitstraling moet passen bij het glastuinbouwgebied. Onderzocht moet worden of gebruik van een (voormalige) agrarische bedrijfslocatie mogelijk is. Vestiging van biomassavergistingsinstallaties aansluitend bij een vestigings- en/of doorgroeigebied glastuinbouw vinden wij niet gewenst in de GHS, AHS-landschap en in cultuurhistorisch waardevolle gebieden.
- Op of bij terreinen voor rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI) of stortplaatsen: het gaat alleen om RWZI-terreinen en/of stortplaatsen die blijvend operationeel zijn. Bovendien moeten ze buiten kwetsbare gebieden liggen als de GHS, AHS-landschap en cultuurhistorisch waardevolle gebieden. Onderzocht moet worden of gebruik van een (voormalige) agrarische bedrijfslocatie mogelijk is.

Vanuit de zorg voor het mineralenoverschot is een koppeling tussen het vergisten van mest en de verwerking van het digestaat wenselijk. Wij gaan er vanuit dat gemeenten hieraan uitvoering geven bij de afweging en/of vergunningverlening van initiatieven.

3. Overige mestbe- en -verwerkingsinitiatieven:

a. Overige mestverwerkingsinitiatieven

Er kunnen mestverwerkingsinitiatieven zijn die niet uitgaan van vergisting, maar die wel passen binnen de doelstellingen van de beleidsregel *Vergunningverlening Wet milieubeheer voor mestbewerking en -verwerkingsinitiatieven*. Voor dergelijke initiatieven bieden wij ruimte op de onder 2 genoemde vestigingslocaties.

b. Combinatie met andere in het buitengebied gevestigde bedrijvigheid

In uitzonderlijke gevallen kan medewerking verleend worden aan verzoeken om biomassavergisting te starten bij loonwerkbedrijven en/of composteerbedrijven. Per individueel geval moet bezien worden of de vestiging mogelijk is, gelet op de ligging van het initiatief en of het initiatief past bij de reeds ter plaatse uitgeoefende activiteiten (vindt er al

mestaanvoer, -opslag e.d. plaats). In beginsel is vestiging in de GHS, AHS-landschap en in cultuurhistorisch waardevolle gebieden uitgesloten.

- c. Initiatieven met verbranding van mest e.d.

Voor de echt industriële vormen van mestbewerking en -verwerking, bijvoorbeeld door middel van verbranding en dergelijke, bieden wij alleen ontwikkelings- en vestigingsmogelijkheden op bestaande bedrijventerreinen.

6.4 Duurzame energiehuishouding

Algemeen

De provincie streeft naar voortzetting van de economische groei, gepaard met een absolute vermindering van de milieubelasting. In ons ruimtelijk beleid zullen we daarom zowel de opwekking van duurzame energie, als de inzet van energiebesparende maatregelen bevorderen.

Energiebesparende ruimtelijke inrichting

In algemene zin betekent dit dat wij bij gemeenten erop aandringen dat zij in de ruimtelijke planvorming voor woonwijken, bedrijventerreinen en infrastructuur aspecten als duurzame energie en energiebesparing expliciet als ontwerp- en inrichtingscriteria meenemen.

Windturbines

Het provinciale beleid is erop gericht om 115 MW opgesteld windvermogen te verwezenlijken in 2010. Daarom zullen wij energieproductie door windturbines actief bevorderen en ruimtelijk faciliteren, zowel in parken als in lijnopstellingen. Bundeling van windturbines bij bedrijventerreinen of langs infrastructuur in de stedelijke regio's heeft onze voorkeur. Ook in de landelijke regio's zijn windturbineparken toegestaan. Uitbreiding van bestaande parken is eveneens mogelijk. Voorwaarde voor plaatsing is echter steeds, dat de windturbines qua opstelling en vormgeving zodanig worden ingepast, dat ze aansluiten bij de karakteristiek van het landschap en de aanwezige cultuurhistorische (landschaps)waarden. Ook in of aan de rand van open gebieden is plaatsing van windturbineparken toegestaan, mits er sprake is van een goed landschappelijk ontwerp.

Voor de plaatsing van windturbineparken en lijnopstellingen van windturbines in een regionale natuur- en landschapseenheid (RNLE) en in de groene hoofdstructuur (GHS) daarbuiten, geldt het in paragraaf 4.5 beschreven nee, tenzij-principe. Voor plaatsing van windturbines langs infrastructuur kan hierop een uitzondering worden gemaakt. Ook in aardkundig waardevolle gebieden is op de plaatsing van windturbineparken en lijnopstellingen het genoemde nee, tenzij-principe van toepassing.

Wij vinden plaatsing van solitaire windturbines niet gewenst.

Ontgroningen

Om een bijdrage te leveren aan een duurzame samenleving is een kwalitatieve sturing van de grondstoffenwinning gewenst. Provinciale Staten hebben een kwalitatief beleid inzake ontgroningen vormgegeven in de nota *Hoofdlijnen Actualisatie van het Brabantse grondstoffenbeleid* (2006). Dit betekent dat ingeval van winningen die volledig gekoppeld zijn aan de realisering van een maatschappelijk gewenste functie (functionele ontgroning), de hoeveelheid zand die daarbij vrijkomt geen doel op zich is. Deze ontgroningen die het gevolg zijn van (nieuwe) ruimtelijke ontwikkelingen, ook wel secundaire ontgroning genoemd, zijn toegestaan. Daarbij denken we aan natuurontwikkelingsprojecten, de aanleg van recreatieplassen, wonen-aan-het-water-projecten, de verruiming van waterwegen en het vergroten van de mogelijkheden voor waterberging

en waterafvoer. Locatie, omvang en diepte van de winning worden hierbij van het ruimtelijk hoofdgebruik afgeleid. Aandacht moet worden besteed aan de effecten op de water- en bodem-huishouding en aan de inpassing in het landschap. Aardkundige en archeologische waarden en cultuurhistorische (landschaps)waarden (zie paragraaf 1.4) mogen door een ontgroning niet op een onevenredig nadelige wijze worden geschaad.

Voor projecten waarbij niet alleen de realisering van een of meer maatschappelijk gewenste doelen voorop staat, maar daarnaast de winning van zand een nevensgeschikte rol speelt (multifunctionele projecten) zal bij de beoordeling gebruik gemaakt worden van een extern kwaliteitsteam. Bij de beoordeling van deze projecten staat de verhoging van de ruimtelijke en ecologische kwaliteit voorop. Multifunctionele ontgroningen (voorheen primaire ontgroningen) vragen om een integrale, gebiedsgerichte benadering. Bij een multifunctionele winning maakt het door de winning beïnvloede gebied c.q. het omliggende gebied uitdrukkelijk deel uit van het project. Door een gerichte aanpassing van de omgeving van de plas wordt een bijdrage geleverd aan de noodzakelijke functionele inbedding van de plas in zijn omgeving. Tegelijkertijd worden impulsen gegeven aan een optimale(re) ruimtelijke en ecologische inrichting van het omliggende gebied. Afgeronde diepe ontgroningen bieden wat ons betreft ruime functiemogelijkheden. In dit verband denken wij bijvoorbeeld aan opslag van grondstoffen of het minder diep maken van de ontgroning met niet-verhandelbare grondstoffen. Dit dient uiteraard wel te voldoen aan de hiervoor geldende eisen vanuit milieu en water en te passen bij de huidige of toekomstige functies van de ontgroningslocatie en haar omgeving.

Op de uitbreiding van bestaande ontgroningen in de GHS of de AHS-landschap is het nee, tenzij-principe van toepassing, zoals beschreven in paragraaf 4.5.

Ontgroningen voor landbouwkundige verbeteringen zijn uitgesloten in de GHS-natuur en slechts in uitzonderingssituaties toegestaan in de GHS-landbouw. In de agrarische hoofdstructuur zijn dergelijke verbeteringen slechts toegestaan, als aangetoond is dat aanwezige natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische (landschaps)waarden niet onevenredig worden aangetast. In de nota *Bodem in zicht* (2001) is een en ander nader uitgewerkt.

6.6 Militaire terreinen

De uitbreidingsruimte van militaire terreinen zal bij de vaststelling dan wel herziening van de uitwerkingsplannen nader worden bekeken. Bij de locatiekeuze en de uitoefening van militaire activiteiten wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de natuur- en landschapswaarden. Wat deze waarden betreft is het externe beschermingsregime van toepassing, zoals beschreven in paragraaf 4.5, met dien verstande dat voor de aanleg, uitbreiding en intensivering van militaire terreinen in regionale natuur- en landschapseenheden (RNLE'n) en in natuurparels gelegen buiten deze RNLE'n het nee, tenzij-principe geldt en dat de door de Minister van Defensie gewenste aanleg, uitbreiding of intensivering van een militair terrein in beginsel wordt aangemerkt als een zwaarwegend maatschappelijk belang.

Voor bestaande militaire terreinen die gelegen zijn in het buitengebied buiten de stedelijke regio's, streven we ernaar dat er geen verdere uitbreiding van de bebouwing plaatsvindt.

Ook bij defensie-activiteiten streven wij naar zo zuinig mogelijk ruimtegebruik. Van militaire activiteiten die footloose zijn of worden, bevorderen we de verplaatsing naar bedrijventerreinen. Daarnaast zetten wij erop in dat het indirect ruimtebeslag als gevolg van milieubelasting door militaire activiteiten waar mogelijk wordt teruggedrongen. Het gaat dan bijvoorbeeld om de verkleining of het opheffen van geluidsruidten en veiligheidszones. Het hergebruik van vrijkomende terreinen en gebouwen moet zoveel mogelijk worden afgestemd op de hoofdfunctie van het omliggende gebied.

Deel II Uitwerking beleidslijnen ruimtelijke ordening

7 Aangewezen plannen, beleidsnota's, beleidsbrieven e.d.

De volgende plannen, beleidsnota's, beleidsbrieven e.d. zijn aangewezen als uitwerking van de beleidslijnen ruimtelijke ordening:

Plannen en algemene beleidsnota's

1. Uitwerkingsplannen voor de stedelijke en landelijke regio's (2004/2005)
2. Reconstructieplannen (2005)
3. Gebiedsplannen West-Brabant (2005)
4. Beleidsbrief Rood-met-groen-koppeling (2006)

Water en bodem; natuur; landschap, cultuurhistorie en beeldkwaliteit

5. Beleidsnota Aardkundig waardevolle gebiedenkaart Noord-Brabant (2004)
6. Beleidsnota Ecologische bouwstenen (2006)
7. Beleidsregel Natuurcompensatie (2005)
8. Beleidsnotitie Rood voor groen; nieuwe landgoederen in Brabant (2004)
9. Beleidsnota Cultuurhistorische waardenkaart (2005)

Wonen en werken

10. Beleidsbrief De bevolkings- en woningbehoefteprognose Noord-Brabant – actualisering 2005 (2005)
11. Beleidsbrief Handleiding Ruimtelijke Plannen. Bedrijventerreinen, kantoren, detailhandel en voorzieningen (2004)

Ruimte voor ruimte

12. Beleidsregel Ruimte voor ruimte 2006 (2005)
13. Beleidsnota Verbrede inzet van de aanpak Ruimte voor Ruimte (2006)

Landbouw

14. Beleidsnota Buitengebied in Ontwikkeling (2004)
15. Beleidsnota Glastuinbouw (2006)
16. Beleidsnota Teeltondersteunende voorzieningen (2007)

Deel III Toelichting op de Paraplunota ruimtelijke ordening

8 Algemene toelichting

8.1 Doelstelling en werking van de Paraplunota ruimtelijke ordening

De nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro) beoogt een stelselwijziging van de bestuurlijke rollen, bevoegdheden en doorzettingskracht op het gebied van de ruimtelijke ordening in te voeren. In het bijzonder voor het provinciale overheidsniveau zal er veel veranderen. De provincie moet bepalen welke (combinatie van) instrumenten zij het meest geschikt acht ten behoeve van een goede provinciale ruimtelijke ordening. Deze keuze hangt samen met de rol die de provincie voor zichzelf ziet in het netwerk van overheden, markt en samenleving, en ook met de aard en het schaalniveau waarop de provinciale belangen en doelstellingen betrekking hebben. Invoering van de nieuwe wetgeving betekent verder dat gemeenten meer verantwoordelijkheden krijgen en dat de provincie het accent legt op pro-actieve sturing richting gemeenten vanuit haar eigen provinciale belangen en doelstellingen.

Bevoegdheden van Gedeputeerde Staten in verband met de provinciale ruimtelijke ordening

De nieuwe Wet ruimtelijke ordening geeft aan Gedeputeerde Staten diverse bevoegdheden. Deels hangen deze samen met de voorbereiding en uitvoering van besluiten van Provinciale Staten, deels gaat het om bevoegdheden die de Wet ruimtelijke ordening rechtstreeks toekent aan Gedeputeerde Staten. Deze rechtstreeks toegekende bevoegdheden betreffen de volgende:

- het geven van een aanwijzing aan de gemeenteraad om binnen een daarbij te bepalen termijn een bestemmingsplan vast te stellen overeenkomstig daarbij gegeven voorschriften omtrent de inhoud van dat bestemmingsplan, de zogenaamde *pro-actieve aanwijzing* (art. 4.2 Wro);
- *het naar voren brengen van een zienswijze* omtrent het ontwerp van een bestemmingsplan c.q. een projectbesluit bij de gemeenteraad (art. 3.8, lid 1, Wro);
- het geven van een aanwijzing aan de gemeenteraad met betrekking tot het desbetreffende onderdeel van het vastgestelde bestemmingsplan, ertoe strekkende dat dat onderdeel geen deel blijft uitmaken van het bestemmingsplan zoals het is vastgesteld, de zogenaamde *reactieve aanwijzing* (art. 3.8, lid 6, Wro). Op overeenkomstige wijze kan de inwerkingtreding van een gemeentelijk projectbesluit geblokkeerd worden (art. 3.11, lid 2, Wro);
- Daarnaast zijn Gedeputeerde Staten bevoegd het dagelijks bestuur van de provincie te voeren, voor zover niet bij of krachtens de wet Provinciale Staten of de Commissaris van de Koningin hiermee zijn belast (art. 158, lid 1, Provinciewet). Toepassing van deze algemene bestuursbevoegdheid kan leiden tot het maken van *bestuurlijke afspraken* met gemeenten over ruimtelijke planvorming en dergelijke. Deze afspraken kunnen vervat zijn in bestuursovereenkomsten of in een minder formele vorm, bijvoorbeeld in een briefwisseling of in een genotuleerde afspraak.

Volledigheidshalve vermelden wij dat de toekenning van het verlenen van subsidies en dergelijke door ons college grotendeels geschiedt op grond van specifieke wetgeving met een eigen stelstel van beleidskaders en investeringsbudgetten, hetzij op grond van de Wet inrichting landelijk gebied hetzij op grond van de Wet stedelijke vernieuwing. Daarnaast kunnen wij met toepassing van de Algemene subsidieverordening Provincie Noord-Brabant ruimtelijke projecten van gemeenten of andere instanties financieel ondersteunen.

Paraplunota ruimtelijke ordening als beleidsregel

Op grond van de Algemene wet bestuursrecht kunnen wij beleidsregels vaststellen met betrekking tot een aan ons toekomende bevoegdheid (art. 4:81, lid 1, Awb)². Zo'n beleidsregel heeft betrekking op de afweging van belangen, de vaststelling van feiten en/of de uitleg van wettelijke voorschriften. Omdat de wet vereist dat wij in de regel overeenkomstig de beleidsregel handelen, geven wij met z'n beleidsregel duidelijkheid naar de gemeenten over de wijze waarop wij de onze bevoegdheden inzake de ruimtelijke ordening willen te hanteren³.

Onderhavige Paraplunota ruimtelijke ordening heeft als beleidsregel in het bijzonder betrekking op de afweging van belangen en de vaststelling van feiten. Deze beoogt de grondslag te bieden voor het gebruik van de hiervoor genoemde bevoegdheden welke de Wet ruimtelijke ordening rechtstreeks aan ons toekent, alsmede de algemene bestuursbevoegdheden die wij toepassen ten behoeve van een goede provinciale ruimtelijke ordening.

Herziening Paraplunota ruimtelijke ordening

Onderhavige nota met inbegrip van de in de bijlage opgenomen documenten kan uiteraard herzien worden, en wel op dezelfde wijze als deze tot stand is gekomen.

8.2 Artikelgewijze toelichting

Bedoeling beleidsregel (artikel 1)

Dit artikel geeft uitdrukkelijk aan dat de beleidsregel betrekking heeft op onze bevoegdheden op grond van de Wet ruimtelijke ordening c.q. algemene bestuursbevoegdheden ten behoeve van een goede provinciale ruimtelijke ordening.

Inhoud beleidsregel (artikel 2)

Wij nemen *Brabant in Ontwikkeling. Interimstructuurvisie Noord-Brabant* aan als kaderstellend uitgangspunt voor de inhoud van de Paraplunota ruimtelijke ordening (lid 1). Inhoudelijk bestaat deze nota uit twee onderdelen (lid 2):

- Aangewezen gedeelten uit hoofdstuk 3, Beleidslijnen, Streekplan 2002, herzien 2004, en voorzover nodig geactualiseerd, opgenomen in deel I van de Paraplunota ruimtelijke ordening;
- Bestaande plannen, beleidsnota's, beleidsbrieven e.d. op het gebied van de ruimtelijke ordening worden door opname in deel II onder de werking van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening gebracht.

Voorts voorziet dit artikel in een hardheidsclausule, op grond waarvan wij in voorkomende gevallen niet zonder meer gehouden zijn aan de uitwerking van beleid zoals opgenomen in de delen I en II (lid 3). Enerzijds kunnen wij – uiteraard met inachtneming van het kaderstellende document de Interimstructuurvisie Noord-Brabant – bij de concrete toepassing van een bevoegdheid (bijv. het geven van een pro-actieve aanwijzing) het uitgewerkte beleid aanvullen. Anderzijds maakt deze hardheidsclausule ook een afwijking van het uitgewerkte beleid mogelijk. Toepassing van de hardheidsclausule geeft ons de mogelijkheid om met behoud van de provinciale belangen, doelen en principes in een concreet geval tot een andere uitwerking van beleid te komen op een wijze die tevoren niet voorzienbaar is.

2 **Beleidsregel:** Een bij besluit vastgestelde algemene regel (niet zijnde een algemeen verbindend voorschrift) omtrent de afweging van belangen, de vaststelling van feiten of de uitleg van wettelijke voorschriften bij het gebruik van een bevoegdheid van een bestuursorgaan (art. 1:3, lid 4, Awb).

3 Het bestuurorgaan handelt overeenkomstig de beleidsregel, tenzij dat voor één of meer belanghebbenden gevolgen zou hebben die wegens bijzondere omstandigheden onevenredig zijn in verhouding tot de met de beleidsregel te dienen doelen (art. 4:84 Awb).

Bedoeling en werking onder de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (artikel 3, lid 1)

De in de Deel I en II opgenomen beleidsdocumenten zijn opgesteld onder de werking van de (oude) Wet op de Ruimtelijke Ordening, zoals deze geldt tot 1 juli 2008. De Algemene beleidslijnen ruimtelijke ordening, zoals opgenomen in Deel I, komen grotendeels overeen met hoofdstuk 3, Beleidslijnen, Streekplan 2002, herzien 2004. Deze beleidslijnen zijn voor zover nodig geactualiseerd en aangepast aan de nieuwe sturingsfilosofie op grond van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening. Op onderdelen zijn de beleidsuitgangspunten geactualiseerd. Dit wordt hierna in paragraaf 10. nader aangegeven.

Omdat het ondoenlijk is om de documenten uit Deel I en Deel II op korte termijn (geheel) te herschrijven naar de bedoeling en werking van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening, hebben wij in artikel 3, lid 1, een algemene interpretatiebepaling opgenomen die aangeeft dat deze stukken gelezen dienen te worden naar de bedoeling en werking van de Wet ruimtelijke ordening. In de toelichting bij de diverse stukken gaan wij voor zover nodig daarop nader in.

Inhoudelijke relatie met Interimstructuurvisie Noord-Brabant (artikel 3, lid 2)

In de *Interimstructuurvisie Noord-Brabant* hebben Provinciale Staten in Deel A de provinciale visie, belangen en beleid vastgelegd, en in Deel B de provinciale sturing en uitvoering. In artikel 3, lid 2, geven wij aan dat de inhoudelijke documenten die zijn opgenomen in de Paraplunota ruimtelijke ordening in relatie tot de *Interimstructuurvisie Noord-Brabant* moeten worden gelezen. Dit betreft met name de in Deel A geformuleerde ruimtelijke belangen en doelstellingen en de in Deel B opgenomen sturingsfilosofie. Deze onderdelen zijn van belang om de inhoud en samenhang van de verschillende in de bijlagen opgenomen beleidsdocumenten (beter) te kunnen begrijpen en interpreteren. In de beleidspraktijk heeft de *Interimstructuurvisie Noord-Brabant* daarom een belangrijke betekenis (reflexwerking) voor het gebruik van onze bevoegdheden.

Verwijzing naar het Streekplan 2002 (artikel 3, lid 3)

In veel van de in Deel II opgenomen stukken verwijzen wij naar het Streekplan 2002, hoofdstuk 3. In artikel 3, lid 3, is daarom de bepaling opgenomen dat deze verwijzing – voor zover nodig – geacht wordt te zijn gedaan naar de vergelijkbare tekst zoals opgenomen in de *Interimstructuurvisie Noord-Brabant* respectievelijk Deel I, Algemene beleidslijnen ruimtelijke ordening van deze Paraplunota.

9 Toelichting bij Deel I

9.1 Inhoud Algemene beleidslijnen ruimtelijke ordening

Wij hebben de *Algemene beleidslijnen ruimtelijke ordening vastgesteld* als Deel I van onderhavige Paraplunota ruimtelijke ordening. Deze *Algemene beleidslijnen ruimtelijke ordening* komen grotendeels overeen met hoofdstuk 3, Beleidslijnen, Streekplan 2002, herzien 2004. Deze beleidslijnen – met inbegrip van de bijbehorende kaarten - zijn voor zover nodig geactualiseerd en (op onderdelen) aangepast aan de nieuwe sturingsfilosofie op grond van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening. Daar gaan wij in paragraaf 10.2 verder op in. .

Hoofdstuk 3, Beleidslijnen, Streekplan 2002, herzien 2004

Provinciale Staten hebben op 22 februari 2002 het Streekplan 2002 *Brabant in Balans* vastgesteld. Hoofdstuk 3 van het Streekplan 2002 is op 3 december 2004 op onderdelen herzien. Over de oorspronkelijke doelstelling en werking van deze beleidslijnen onder de Wet op de Ruimtelijke Ordening zegt het Streekplan 2002 het volgende:

“In het hoofdstuk over de beleidslijnen concretiseren we (lees:*Provinciale Staten*) deze visie in beleid voor de provinciale ruimtelijke ordening De beleidslijnen vormen samen met de plankaarten het toetsingskader op grond waarvan gemeentelijke ruimtelijke plannen, zoals bestemmingsplannen en zelfstandige projectprocedures, en regionale ruimtelijke plannen worden beoordeeld” (p. 17, uitgave 2002, p.11 uitgave 2004).

Inhoud van de Algemene beleidslijnen ruimtelijke ordening

De *Algemene beleidslijnen ruimtelijke ordening* komen grotendeels overeen met hoofdstuk 3, *Beleidslijnen*, Streekplan 2002, herzien 2004. De bestaande tekst voldoet in het algemeen goed als beleidskader om de hoofdlijnen van provinciaal ruimtelijk beleid, zoals overgenomen van het Streekplan 2002 en opgenomen in de *Interimstructuurvisie Noord-Brabant*, nader uit te werken naar verschillende thema's. Om tot een goede verdeling van hoofdlijnen van beleid (PS-niveau) en uitwerking van beleid (GS-niveau) te komen zijn enkele onderdelen van het genoemd hoofdstuk 3 opgenomen in de *Interimstructuurvisie Noord-Brabant*. Om welke onderdelen het gaat is aldaar aangegeven. Ondanks ons uitgangspunt dat deze *Algemene beleidslijnen ruimtelijke ordening* zijn gebaseerd op het bestaande beleid zoals opgenomen in het Streekplan 2002, is op onderdelen aanpassing onontkoombaar gebleken. Deze aanpassingen betreffen niet het beleid als zodanig, maar vloeien veelal voort uit een noodzaak tot actualisering van de beleidstekst vanuit besluitvorming op rijks- en/of provinciaal niveau. Dit heeft geleid tot aanpassingen van bestaande tekst, toevoeging van nieuwe tekst tot het schrappen van tekst.

Daarnaast heeft ook de sturingsfilosofie op grond van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening zoals uitgewerkt in hoofdstuk 5 van de *Interimstructuurvisie Noord-Brabant*, op onderdelen een actualisering noodzakelijk gemaakt. Deze puur vanwege de Wet ruimtelijke ordening doorgevoerde tekstaanpassingen zijn in onderstaand overzicht meestal niet expliciet benoemd omdat ze in (vrijwel) iedere paragraaf zijn doorgevoerd.

In een enkel geval is de opstelling van deze Paraplunota aangegrepen om noodzakelijke en/of wenselijke beleidsaanpassing door te voeren. Waar er sprake is van een dergelijke beleidsaanpassing is dit expliciet in de tekst bij de desbetreffende paragraaf aangegeven.

Verder wijzen wij er uitdrukkelijk op dat de inwerkingtreding van de Wet ruimtelijke ordening het in dit deel opgenomen provinciale ruimtelijk beleid op zichzelf niet wijzigt, maar wel de wijze waarop wij het provinciaal ruimtelijk beleid wensen aan te sturen. Wij zullen dat meer dan

voorheen op pro-actieve wijze inzetten, in het bijzonder door middel van regionale (bestuurlijke) planningsoverleggen en reguliere ambtelijke overleggen. Zonodig kan dit leiden tot bestuurlijke afspraken. Daadwerkelijke toepassing van onze formele bevoegdheden vormt hierbij het sluitstuk. Zoals wij in artikel 3 van de Paraplunota hebben bepaald, dient de beleidstekst in Deel I, gelezen te worden naar de bedoeling en werking van de Wet ruimtelijke ordening en ook als een uitwerking van de hoofdzaken van het provinciaal beleid uit de *Interimstructuurvisie Noord-Brabant*. In aanvulling op paragraaf 1.6 en 1.7 van deze toelichting brengen wij daarover het volgende naar voren. In beginsel hanteren wij de gegeven beleidstekst als grondslag voor de inzet van onze bevoegdheden. Deze kwalificatie impliceert beleidsruimte die per onderwerp verschilt. Ten aanzien van de beleidslijnen die bijvoorbeeld voor de GHS-natuur zijn opgenomen - en die ook vanuit het rijksbeleid zijn ingegeven - is de beleidsruimte beperkter dan het beleid dat is gebaseerd op kwalitatief geformuleerde beleidslijnen. In een aantal beleidsteksten hebben wij deze afwegingsruimte expliciet tot uitdrukking gebracht door formuleringen als in beginsel, uitgangspunt etc. Andere teksten lenen zich daar minder voor. Daarmee is echter niet bepaald dat hier sprake is van een beleidsregel zonder beleidsruimte in een concreet geval. Zoals aangegeven verschilt dit per thema en geformuleerde beleidslijn. Bij de beoordeling of formeel handelen onzerzijds nodig is, zullen wij in het bijzonder de vraag betrekken of de voorgenomen ontwikkeling (onevenredig) nadelige gevolgen heeft voor de in de *Interimstructuurvisie Noord-Brabant* opgenomen provinciale belangen, doelen en principes. Tenslotte wijzen wij er nog op dat artikel 2, lid 3, van de Paraplunota ruimtelijke ordening voorziet in een hardheidsclausule die ons in voorkomende gevallen de nodige beleidsruimte verschaft. Zie daarover paragraaf 9.2 van de toelichting.

9.2 Overzicht van de aanpassingen

Hierna volgt een overzicht van de aanpassingen ten opzichte van huidige hoofdstuk 3, *Beleidslijnen*, Streekplan 2002, herzien 2004.

Paragraaf 1 Meer aandacht voor de onderste lagen

- Dit betreft actualisering (nieuwe wetgeving c.q. recente beleidsvorming) op de verschillende beleidsthema's bodem, water, landschap, cultuurhistorie, infrastructuur, voortvloeiend uit nieuwe wetgeving en beleidsvorming bij het Rijk en de provincie.
- In het bijzonder zijn veel teksten inzake waterberging en dergelijke geactualiseerd in verband met nieuwe beleidsvorming. Voorts is de bestaande tekst inzake de watertoets vervallen, omdat deze thans voldoende geregeld is in het (nieuwe) Besluit ruimtelijke ordening.
- Het beleid inzake landschapsbescherming en landschapsontwikkeling hebben wij verduidelijkt om het belang van ruimtelijke kwaliteit bij nieuwe ontwikkelingen te benadrukken.
- De werking van de Cultuurhistorische waardenkaart is nader toegelicht in verband met de wijziging van de Monumentenwet ter bescherming van archeologische waarden (invoering september 2007).

Paragraaf 2 Zuinig ruimtegebruik

- De provinciebrede ambitie om 2000 hectare ruimtewinst te boeken bij de aanleg van bedrijventerreinen is vervallen omdat dit niet leidt tot een hanteerbare beleidslijn voor een individuele gemeenten én omdat onze ambitie is verwoord in de onderscheidene uitwerkingsplannen voor de stedelijke en landelijke regio's. Het ligt voorts in de rede hieromtrent in het kader van de regionale ontwikkelingsstrategieën voor werken afspraken te maken (zie paragraaf 3.2). Uiteraard blijft dit onderwerp wel een aandachtspunt bij de beoordeling van nut en noodzaak van een nieuw aan te leggen bedrijventerrein (zie paragraaf 3.1).

Paragraaf 3 Concentratie van verstedelijking

- De beleidstekst inzake bedrijventerreinen is in overeenstemming gebracht met de keuzes die gedaan zijn in de vastgestelde uitwerkingsplannen voor de stedelijke en landelijke regio's. In verband daarmee is ook de tabel met een regionaal verdeeld ruimtebudget voor bedrijventerreinen vervallen.
- Wij hebben de beleidsformulering voor zuinig ruimtegebruik inzake bedrijventerreinen verduidelijkt.
- Er is recente informatie gegeven over de regionale ontwikkelingsstrategieën voor wonen.
- De beleidstekst inzake specifieke innovatieve clusters van bedrijvigheid is vervallen. Daaraan wordt in de *Interimstructuurvisie Noord-Brabant* aandacht besteed.
- De beleidstekst inzake voorzieningen en kantoorlocaties is aangevuld voor wat betreft groot-schalige versus kleinschalige voorzieningen, omdat op dit punt tot nu toe provinciaal beleid ontbreekt.
- De beleidstekst inzake de sociale aspecten van concentratie van verstedelijking is opgenomen in de *Interimstructuurvisie Noord-Brabant* en daardoor hier vervallen.

Paragraaf 4 Zonering van het buitengebied

- De vaststelling van de *reconstructie- en gebiedsplannen* hebben ertoe geleid dat beleidsformuleringen inzake de ruimtelijke vestigingsmogelijkheden van de landbouw, in het bijzonder de intensieve veehouderij, aangepast zijn.
- De paragraaf inzake de relatie van de groene hoofdstructuur met de ecologische hoofdstructuur en de Vogel- en Habitatrichtlijn is geactualiseerd.
- De beschrijving van de ecologische verbindingzones is aangepast, omdat de oude tekst teveel onduidelijkheden in zich droeg. De bedoeling van het bestaande beleid is overeind gebleven.
- De externe bescherming van de GHS en AHS-landschap is uitgebreid met een passage over mogelijkheden voor maatwerk op grond van nieuw Rijksbeleid (Nota Ruimte (2006), uitgewerkt in het beleidskader *Spelregels EHS* (2007). De tekst over (de toepassing van) het compensatiebeginsel is vereenvoudigd doordat wordt verwezen naar de daartoe opgestelde beleidsregel (zoals opgenomen in Deel II).
- Wij hebben de vestigingsmogelijkheden van de landbouw, anders dan intensieve veehouderij, samengevoegd in één paragraaf (paragraaf 4.7). Het agrarisch vestigingsbeleid is vereenvoudigd en aangepast aan de huidige bestuurspraktijk; de (on)mogelijkheden voor nieuwvestiging van een agrarisch bedrijf zijn aangepast en het beleid voor uitbreiding van overige niet-grondgebonden agrarische bedrijven in de AHS-landschap is gelijk getrokken met dat van de andere agrarische bedrijven. In het bijzonder zijn de beleidslijnen inzake glastuinbouw en teeltondersteunende voorzieningen (TOV) aangepast aan recente provinciale beleidsontwikkelingen (zie de in bijlage II opgenomen nota's inzake glastuinbouw en TOV).
- Voor recreatiewoningen hebben wij een aangepast beleidskader geformuleerd, gebaseerd op rijksbeleid (*Nota Ruimte*), in verband met het veelvuldig voorkomen van permanente bewoning van recreatiewoningen.
- De beleidstekst inzake burgerwoningen is meer kwalitatief geformuleerd en aangepast aan de huidige bestuurspraktijk waardoor er meer ruimte is voor maatwerk.
- Vanwege de praktische problemen daaromtrent hebben wij een nieuwe beleidstekst toegevoegd voor de huisvesting van tijdelijke werknemers. De tekst is gebaseerd op de bestaande bestuurspraktijk.
- De beleidstekst inzake overige in het buitengebied voorkomende bedrijvigheid is vereenvoudigd door verwijzing naar onze beleidsnota *Buitengebied in ontwikkeling* (2004).

Paragraaf 6

- De beleidstekst inzake de ruimte-voor-ruimte-regeling is vereenvoudigd, door te verwijzen naar de bestaande beleidsregel uit 2006.
- De bestaande beleidstekst inzake mestbewerking is vervallen en op grond van nieuwe beleidsinzichten vervangen door een nieuwe beleidstekst inzake biomassavergisting en mestbewerking en -verwerking.
- De beleidstekst inzake ontgrondingen is geactualiseerd in verband met bijstellingen in het provinciaal ontgrondingenbeleid.
- De beleidstekst inzake windenergie is aangepast; op grond van huidige inzichten is de ontwikkeling van solitaire windturbines niet gewenst.

9.3 Toelichting op de bijbehorende kaarten

In de tekst van Deel I *Algemene beleidslijnen ruimtelijke ordening* zijn diverse thematische kaarten verwerkt. Deze zijn een verbeelding van de daarin aangegeven beleidsonderwerpen en beschikbaar op schaal 1: 700.000. Een aantal themas komt in meer gedetailleerde kaartschaal terug in een van de beleidsdocumenten, opgenomen in Deel II van deze Paraplunota ruimtelijke ordening. Te noemen valt onder meer de *Cultuurhistorische waardenkaart*, de *Aardkundig waardevolle gebiedenkaart Noord-Brabant* en de regionale natuur- en landschapseenheden, uitgewerkt en opgenomen in de *reconstructie- en gebiedsplannen*. Voorts zijn de stiltegebieden en de grondwaterbeschermingsgebieden (waterwingebieden, 25-jaarszones, 100-jaarszones en boringsvrije zones) aangewezen op grond van de *Provinciale milieuerordering*. Al deze genoemde thematische kaarten hebben uiteraard hun beleidswaarde in de zin en op de schaal zoals bedoeld in de beleidsdocumenten waarin zij zijn opgenomen.

Daarnaast is er de integrale kaart Zonering van het buitengebied, die hoort bij hoofdstuk 4 van Deel I *Algemene beleidslijnen ruimtelijke ordening*. Deze kaart is afgedrukt met schaal 1:170.000. In de tekst zijn ook kaarten opgenomen met een schaal van 1:700.000. Bij schaal 1:170.000 staat één millimeter op de kaart in werkelijkheid gelijk aan 170 meter en bij schaal 1:700.000 gelijk aan 700 meter. Er is derhalve sprake van globale kaarten. Wij hebben bewust voor deze kaartschalen gekozen, omdat dit niet toelaat dat zaken tot op detailniveau worden weergegeven. Dat vinden wij vanuit het provinciale schaalniveau en ons provinciale belang niet nodig. Bovendien zijn wij van mening dat een verdere detaillering thuishoort bij de verantwoordelijkheid van de bestemmingsplanwetgever. In de meeste gevallen is dit een gemeente.

De kaart Zonering van het buitengebied is opgebouwd op grond van diverse in opdracht van de provincie verrichte onderzoeken op verschillende schaalniveaus.

De gegevens uit deze onderzoeken zijn weergegeven op zogenaamde thematische feitenkaarten. Hierop is een vertaling is gegeven van feitelijke informatie, zoals inventarisaties van natuurwaarden die wij periodiek houden. Deze informatie is voor eenieder (analoog en digitaal) beschikbaar. Wij wijzen er op dat ten aanzien van die kaarten door ons geen planologische afweging met andere ruimtelijke belangen heeft plaatsgevonden. Bij de voorbereiding van gemeentelijke ruimtelijke plannen (structuurvisies, bestemmingsplannen, projectbesluiten e.d.) kunnen deze feitenkaarten worden benut. Aanvullend moeten gemeenten echter ook vanuit hun eigen verantwoordelijkheid de nodige onderzoeken doen en afwegingen maken die passen bij het schaalniveau van hun plannen.

Kaarten uit Streekplan 2002 als uitgangspunt

Het kaartmateriaal uit het Streekplan 2002 heeft als uitgangspunt gediend voor het kaartmateriaal. Plankaart 1 van het Streekplan 2002 is vervangen door de kaart Ruimtelijke Hoofdstructuur van de Interimstructuurvisie Noord-Brabant en plankaart 2 van het Streekplan 2002 is vervangen door de kaart Zonering van het buitengebied van Deel I van de Paraplunota ruimtelijke ordening.

De thematische kaarten uit hoofdstuk 3 van het *Streekplan 2002* zijn verdeeld over de *Interimstructuurvisie Noord-Brabant* en de Paraplunota ruimtelijke ordening, al naar gelang de verdeling van de inhoudelijke teksten over deze nota's. Legenda-onderdelen zijn, net als de teksten, geactualiseerd voor zaken waarover op provinciaal niveau al besluitvorming heeft plaatsgevonden. Dit betreft bijvoorbeeld de aanduiding van grondwaterbeschermingsgebieden, van regionale natuur- en landschapsheden of van stedelijke regio's. Ook zijn de kaarten geactualiseerd als gevolg van actuele wetgeving (bijv. inzake archeologie en natuurbescherming) of als gevolg van nieuw rijksbeleid (bv. uit de *Nota Ruimte* en de Planologische Kernbeslissing *Ruimte voor de Rivier*).

Kaarten in de tekst van de Algemene beleidslijnen ruimtelijke ordening

In de tekst van deel I Algemene beleidslijnen ruimtelijke ordening ook een aantal kaarten opgenomen. Hiermee visualiseren wij de relatie van een legendaonderdeel dat is aangegeven op de kaart Zonering van het buitengebied met een nog niet op de kaart opgenomen beleidsaanduiding. Een voorbeeld hiervan is de ligging van de GHS ten opzichte van Natura 2000 (kaart 13). In de digitale versie van deze Paraplunota zijn deze kaarten enkel als pdf-bestand opgenomen en niet IMRO-gecodeerd.

De kaart Ruimtelijke Hoofdstructuur en Zonering van het Buitengebied zijn afgedrukt op een schaal van 1:170.000. Ze zijn echter gebaseerd op de kaarten uit het *Streekplan 2002* met een schaal van 1:100.000. Hieruit volgt dat de onderliggende informatie in ieder geval op een schaalniveau van 1:100.000 beschikbaar is.

Voor een aantal thema's is schaal 1:100.000 de meest nauwkeurige informatie waarover de provincie beschikt. Dit geldt voor de legenda-aanduidingen openheid, openwater, attractiepark van bovenregionale betekenis, concentratiepunt waterrecreatie, vliegveld, militair terrein, majeure ontwikkelingsopgave, landschapsecologische zones, bestaand stedelijk gebied, de drie aanduidingen voor winterbed, wegen, spoor- en vaarwegen, bebouwing en bos en heide buiten Noord-Brabant.

Voor de andere thema's heeft de provincie vaak ook gedetailleerdere (digitale) kaartinformatie ter beschikking. De schaal van de kaarten loopt uiteen van 1:10.000 tot 1:100.000. Deze thema's zijn in gegeneraliseerde vorm opgenomen op de kaarten Ruimtelijke Hoofdstructuur en Zonering van het buitengebied. Het gaat daarbij om de (sub)zonering van de GHS en AHS, de (indicatieve) robuuste verbindingen, de verschillende zones die verband houden met de bescherming van drinkwater, de regionale waterbergingsgebieden, de grens van de stedelijke regio's, de grens van regionale natuur- en landschapseenheden, glastuinbouwgebieden, landbouwontwikkelingsgebieden, de grens van nationale landschappen Het Groene Woud en de Nieuwe Hollandse Waterlinie, de natte natuurparels, de stations en diverse legenda-eenheden met betrekking tot infrastructuur.

Ook over de kaarten schaal 1:700.000 die in de tekst van de *Interimstructuurvisie Noord-Brabant* en Deel I van de Paraplunota ruimtelijke ordening zijn opgenomen, is vaak meer gedetailleerde informatie beschikbaar. Ook hier heeft in veel gevallen kaartgeneralisatie plaatsgevonden. Het proces van kaartgeneralisatie heeft drie effecten: losse kleine gebiedjes vallen weg, ingesloten gebiedjes zijn niet meer als zodanig zichtbaar en de scherpe kantjes worden van begrenzingen afgehaald. De gebruikte methode is dat eerst gebieden die onderling niet meer dan 150 meter van elkaar liggen zijn samengevoegd tot grotere aaneengesloten gebieden. Losliggende gebieden van minder dan 10 hectaren (bij GHS, AHS en regionale waterberging) zijn daarna verwijderd of samengevoegd met direct aangrenzende gebieden op basis van de langste gemeenschappelijke grens.

De kaartgeneralisatie brengt tot uitdrukking dat op provinciaal schaalniveau nog geen volledige afweging tot op perceelsniveau heeft plaatsgevonden van alle in het geding zijnde belangen. Bovendien draagt het proces van kaartgeneralisatie bij aan de leesbaarheid van de kaarten.

De ondergrond van de kaarten

Ter oriëntatie is op de kaart Zonering van het buitengebied een basisondergrond aangegeven. Deze bestaat o.a. uit oppervlaktewateren (1997) en de belangrijkste infrastructuur, zowel binnen als buiten de provincie. Voor het bestaand stedelijk gebied binnen Brabant is informatie gebruikt uit de uitwerkingsplannen voor de stedelijke en landelijke regio's (2004, 2005). Wij merken op dat het bestaand stedelijk gebied groter is dan de weergave 'bebouwde kernen' op de kaarten behorend bij het Streekplan 2002. Reden hiervoor is dat nu bv. ook militaire complexen en kloosters in het buitengebied als stedelijk gebied zijn aangeduid. Als bebouwing en bos- en heideterreinen buiten Noord-Brabant is informatie uit 2005 gebruikt van digitale gegevens die voor de ANWB als ondergrond dienen voor toeristische kaarten. Het beeld van de regionale rivieren is ontleend aan kaart 16 van de provinciale atlas *Watersystemen in beeld* (2000). De kaarten die in de tekst zijn opgenomen, zijn voorzien van een globaal beeld van steden en infrastructuur. Men moet er rekening mee houden dat met name het beeld van bestaand stedelijk gebied snel verouderd.

Nadere toelichting per legenda-eenheid op de kaart Zonering van het buitengebied

GHS en AHS-landschap met de subzones

De GHS en AHS-landschap zijn overgenomen uit het *Streekplan 2002*. De aldaar opgenomen begrenzing is gebaseerd op gegevens die zijn verkregen uit natuur- en landschapsonderzoek dat door de provincie is en wordt verricht en dat op feitenkaarten is weergegeven. De GHS-natuur is mede gebaseerd op de ecologische hoofdstructuur zoals opgenomen in de *Natuurgebiedsplannen en het beheersgebiedsplan van de EHS* (2006 e.v.), dat jaarlijks door Gedeputeerde Staten wordt geactualiseerd.

De feitenkaart voor de GHS en AHS-landschap en de daartoe behorende subzones heeft een schaal van 1:25.000. Op de kaart Ruimtelijke Hoofdstructuur en Zonering van het buitengebied is de (begrenzing van de) zonering van de GHS en de AHS-landschap uit het *Streekplan 2002* overgenomen. Reden hiervoor is ten eerste dat het aanpassen ervan erg tijdrovend is en niet opweegt tegen de beperkte aanpassingen die sinds 2002 zijn doorgevoerd en die na generalisatie op schaal 1:100.000 toch (bijna) niet opvallen. Ten tweede is het voldoende om – puur als signaleerfunctie – op provinciale schaal een globale aanduiding van de ligging van de GHS en AHS-landschap te geven. Er is er wel gekozen voor aanpassing van de GHS voorzover daarover op provinciaal niveau besluitvorming heeft plaatsgehad én mits dit zichtbaar is op een schaal van 1:100.000. Tot slot is er een technische aanpassing doorgevoerd. Dit heeft geleid tot een verkleining van het areaal GHS doordat de GHS die in het *Streekplan 2002* nog onder de grote wateren lag niet meer als zodanig is aangeduid.

Wij gaan ervan uit dat gemeenten de concrete begrenzing van de GHS en AHS en hun subzones met een daarbij behorend beschermingsregime, vastleggen in hun bestemmingsplannen buitengebied.

Gemeenten kunnen daarbij eigen onderzoek met betrekking tot ter plaatse voorkomende natuurwaarden betrekken of gebruik maken van het feitenmateriaal dat de provincie ter beschikking heeft.

AHS-landbouw

Binnen de AHS-landbouw zijn de vestigings- en doorgroeigebieden glastuinbouw, en het glasboomteeltgebied bij Zundert overgenomen uit het *Streekplan 2002*, de gebieds- en reconstructieplannen en de *Beleidsnota Glastuinbouw*. De landbouwwontwikkelingsgebieden zijn overgenomen uit de Reconstructieplannen.

Waterwingebied, 25-jaarzone, 100-jaarzone, boringsvrije zone

De aanduidingen komen voort uit de *Provinciale milieuverordening* (2006).

Infrastructuur

De aanduidingen komen voort uit het *Provinciaal verkeers- en vervoerplan* (2006).

Regionaal waterbergingsgebied

De gebieden zijn overgenomen uit de *reconstructie- en gebiedsplannen* (2005) waar ze zijn weergegeven met de term concreet waterbergingsgebied. Ze zijn op deze kaart opgenomen indien ze groter zijn dan 10 hectare.

Reserveringsgebied waterberging

De gebieden zijn overgenomen uit de *reconstructie- en gebiedsplannen* (2005) waar ze zijn weergegeven met de term zoekgebied waterberging. Ze zijn op deze kaart opgenomen indien ze groter zijn dan 10 hectare.

10 Toelichting bij Deel II

10.1 Uitwerkingsplannen voor de stedelijke en landelijke regio's

Vaststelling van de uitwerkingsplannen

Wij hebben op 21 december 2004 de uitwerkingsplannen van het Streekplan 2002 voor Midden- en West-Brabant en Noordoost-Brabant na een openbare voorbereidingsprocedure vastgesteld.

Het gaat om de volgende uitwerkingsplannen:

- Uitwerkingsplan Breda-Tilburg (omvat gebieden die behoren tot de gemeenten Breda, Dongen, Etten-Leur, Gilze en Rijen, Goirle, Oosterhout en Tilburg);
- Uitwerkingsplan Boxtel, Haaren en Sint-Michielsgestel;
- Uitwerkingsplan Brabantse Buitensteden en Woensdrecht (omvat gebieden die behoren tot de gemeenten Bergen op Zoom, Roosendaal, Woensdrecht en een klein gedeelte van de gemeenten Halderberge en Rucphen);
- Uitwerkingsplan Drimmelen, Geertruidenberg en Moerdijk;
- Uitwerkingsplan Halderberge en Steenbergen;
- Uitwerkingsplan Hilvarenbeek en Oisterwijk;
- Uitwerkingsplan Land van Cuijk (omvat de gemeenten Boxmeer, Cuijk, Grave, Mill en Sint-Hubert en Sint-Antonis);
- Uitwerkingsplan Land van Heusden en Altena (omvat gebieden die behoren tot de gemeenten Werkendam, Woudrichem en Aalburg);
- Uitwerkingsplan Uden -Veghel (omvat de gemeenten Uden, Veghel, Schijndel, Sint-Oedenrode, Boekel, Landerd en Bernheze, met uitzondering van Heesch);
- Uitwerkingsplan Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Rucphen en Zundert.
- Uitwerkingsplan Waalboss (omvat de gemeenten Vught, s-Hertogenbosch, Heusden, Loon op Zand, Waalwijk, Maasdonk, Oss, Bernheze (alleen de kern Heesch) en een klein deel van de gemeente Sint-Michielsgestel.
- Uitwerkingsplan Groot-Langstraat (omvat gebieden van de gemeenten Waalwijk, Loon op Zand, Heusden, Vught en s-Hertogenbosch).
- Uitwerkingsplan Maaskant (omvat de gemeente Lith en delen van de gemeenten Oss, Maasdonk en s-Hertogenbosch)

Op 8 maart 2005 hebben wij het uitwerkingsplan Zuidoost-Brabant vastgesteld. Tegelijkertijd is het Regionaal Structuurplan Regio Eindhoven, vastgesteld op 7 december 2004 met goeddeels dezelfde inhoud, goedgekeurd.

Oorspronkelijke doelstelling en werking van de uitwerkingsplannen

Het Streekplan 2002 heeft een globaal karakter. Dit komt vooral tot uitdrukking in de beleidslijnen voor de verstedelijking. Deze bestaan uit de aanduiding van stedelijke en landelijke regio's en algemene en regiospecifieke uitwerkingsregels die bij de uitwerking gehanteerd moeten worden als uitgangspunt. In het Streekplan 2002 is dit als volgt geformuleerd: *Er wordt voor elke regio een uitwerkingsplan opgesteld, waarin de woon- en werklocaties worden aangegeven.* De uitwerkingsplannen voor de stedelijke regio's hebben een bredere strekking dan de bepaling van woon- en werklocaties en worden daarom integrale uitwerkingsplannen genoemd. De uitwerkingsplannen voor de landelijke regio's beperken zich tot de woon- en werklocaties en heten daarom thematische uitwerkingsplannen.

De uitwerkingsplannen geven de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen weer en bevatten voor onderdelen afspraken over de realisering daarvan. In deze plannen wordt vastgelegd hoe het

programma voor wonen en werken verdeeld wordt, welke locaties worden ontwikkeld en in welke volgorde en welk tempo dat programma gerealiseerd wordt.

10.2 Reconstructieplannen

Vaststelling van de reconstructieplannen

Provinciale Staten hebben de reconstructieplannen op grond van de Reconstructiewet concentratiegebieden na een openbare voorbereidingsprocedure op 22 april 2005 vastgesteld.

De reconstructieplannen strekken zich uit over de volgende gemeenten:

- De Baronie omvat de gemeenten Breda, Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Gilze en Rijen, Rucphen en Zundert;
- Beerze-Reusel omvat de gemeenten Goirle, Hilvarenbeek, Oirschot, Reusel-De Mierden, Bladel, Eersel en een deel van Oisterwijk (de voormalige gemeente Moergestel);
- Boven-Dommel omvat de gemeenten Bergeijk, Cranendonck, Eindhoven, Geldrop-Mierlo (alleen de voormalige gemeente Geldrop), Heeze-Leende, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre;
- Maas en Meierij omvat de gemeenten s-Hertogenbosch, Maasdonk, Lith, Oss, Bernheze, Sint-Michielsgestel en Schijndel;
- De Meierij omvat de gemeenten Loon op Zand, Tilburg, Haaren, Vught, Boxtel, Best, Sint-Oedenrode en Son en Breugel en een deel van de gemeenten Dongen, Oisterwijk en Heusden;
- De Peel omvat de gemeenten Asten, Deurne, Geldrop-Mierlo (alleen grondgebied voormalige gemeente Mierlo), Gemert-Bakel, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a. en Someren;
- Peel en Maas omvat de gemeenten Veghel, Uden, Boekel, Landerd, Grave, Cuijk, Boxmeer, Mill en St. Hubert en Sint-Anthonis.

Doelstelling van de reconstructieplannen onder de Reconstructiewet concentratiegebieden

Het Brabants buitengebied is de afgelopen decennia sterk veranderd. De verstedelijking vroeg veel ruimte, de landbouw intensiverde sterk en er was een toenemende behoefte aan recreatief-toeristische voorzieningen. Al deze ontwikkelingen hebben ook hun keerzijde: kwaliteit van de ruimte, van water en van lucht zijn (en worden) negatief beïnvloed. Wateroverlast en verdroging treden veelvuldiger op. Als gevolg van deze veranderingen werd, onder maatschappelijke druk, de regelgeving aangepast. Er worden nu hoge eisen aan de milieukwaliteit (water, bodem, lucht) ruimtelijke kwaliteit (landschap, cultuurhistorie, natuur) en aan dierenwelzijn gesteld. Er is voor bepaalde functies, zoals bijvoorbeeld voor water veel meer ruimte nodig. Aan genoemde kwaliteitseisen kan alleen worden voldaan als belangrijke economische dragers zoals de landbouw en de recreatie behouden blijven en, waar verantwoord, ook ruimte krijgen zich te ontwikkelen. Het is ook van belang dat het landelijk gebied leefbaar blijft, en zijn aantrekkingskracht blijft behouden. Reconstructie beoogt al deze belangen in een proces bij elkaar te brengen zodat er uitvoering gegeven kan worden aan die projecten die deze maatschappelijke wensen realiseren.

Werking van de reconstructieplannen na de uitspraken van de Raad van State

In de loop van 2007 heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State uitspraken gedaan over de diverse reconstructieplannen. De Afdeling onderschrijft het principe van de integrale zonering en de uitgangspunten die daarbij zijn gehanteerd. Daarmee blijft de kern van de reconstructieplannen voor een belangrijk deel overeind. De beoogde planologische doorwerking naar bestemmingsplannen is echter wel voor een belangrijk deel vernietigd. De belangrijkste punten en consequenties van deze uitspraak zijn de volgende:

1. De begrenzing van de integrale zonerings

De Afdeling staat uitgebreid stil bij de uitgangspunten die zijn gehanteerd bij de begrenzing van de zonerings. De afdeling ziet geen aanleiding deze gehanteerde uitgangspunten onredelijk te achten. De integrale zonerings die in de reconstructieplannen is vastgelegd, blijft overeind. De begrenzing van de integrale zonerings is op grond van artikel 27 Reconstructiewet aangewezen voor rechtstreekse doorwerking naar bestemmingsplannen. Ten aanzien van dit onderdeel prevaleert het bepaalde in de Reconstructiewet boven de algemene bepalingen die in artikel 1 tot en met 3 van deze Paraplunota zijn opgenomen; de gemeenteraad moet verplicht bij de vaststelling van bestemmingsplannen buitengebied de in het reconstructieplan opgenomen begrenzing van de integrale zonerings opnemen. Hiertegen staan geen rechtsbeschermingsmogelijkheden meer open. Ten aanzien van bouwblokken die door de begrenzing van de zonerings worden doorsneden is het besluit tot vaststelling van het reconstructieplan wel vernietigd. Dat brengt met zich mee dat Provinciale Staten hierover bij de hernieuwde vaststelling een standpunt moeten innemen.

2. De planologische doorwerking van de integrale zonerings:

De Afdeling is van oordeel dat de planologische doorwerking van de integrale zonerings onvoldoende concreet- tot op perceelsniveau- is afgewogen. Het besluit tot vaststelling van het reconstructieplan wordt op dat onderdeel vernietigd. Echter belangrijk in de uitspraak is de volgende passage:

Dit laat onverlet dat deze beleidsuitspraken bij de vaststelling en toetsing van deze bestemmingsplannen worden betrokken. Hieruit volgt dat gemeenten bij de opstelling van de bestemmingsplannen wel van de (beleids)uitgangspunten moeten uitgaan die in hoofdstuk 11.6.1 van deel B, van de diverse reconstructieplannen zijn verwoord.

Doordat de rechtstreekse doorwerking is vernietigd, werkt het reconstructieplan niet langer als vrijstelling in de zin van artikel 19 WRO. Dit betekent voor ontwikkelingsaanvragen van intensieve veehouderijen die niet passen binnen het vigerende bestemmingsplan, er separate planologische procedures moeten worden doorlopen. In de praktijk zal dit veelal neerkomen op zogenaamde vrijstellingsprocedure ex artikel 19 WRO. De uitspraak betekent verder dat de gemeenteraad bij de vaststelling van het bestemmingsplan integraal de afweging moet maken voor de ontwikkelings(on)mogelijkheden voor de individuele bedrijven. De in het reconstructieplan neergelegde uitgangspunten blijven daarbij van kracht. Doordat de planologische doorwerking is vernietigd, krijgen belanghebbenden alsnog de reguliere rechtsbeschermingsmogelijkheden tegen de in het bestemmingsplan vervatte regelingen.

Ten slotte is duidelijk geworden dat de voorbereidende bescherming ten aanzien van ontwikkelingen die als strijdig moeten worden aangemerkt met het reconstructieplan, echter wel in stand is gebleven.

3. De begrenzing en doorwerking van de waterbergingsgebieden en de natte natuurparels met de 500 meter zone er omheen

De Afdeling is van oordeel dat de begrenzing van de bestaande inundatie- en concreet in te richten waterbergingsgebieden onvoldoende concreet en tot op perceelsniveau is afgewogen. Belangrijke overweging hierbij is dat de uitgangspunten die zijn gehanteerd bij de begrenzing niet inzichtelijk zijn.

Eenzelfde redenering geldt ten aanzien van de natte natuurparels en de 500 meter beschermingszones daaromheen. De enkele verwijzing naar opname in de waterhuishoudingsverordening is onvoldoende. In het reconstructieplan had een afweging van de 500 meterzone tot op perceelsniveau moeten plaatsvinden. Doordat de afweging tot op perceelsniveau niet heeft plaatsgevonden, is de begrenzing van de gebieden door de Afdeling vernietigd. Daaraan gekoppeld is ook de beoogde doorwerking, inclusief het opgenomen aanlegvergunningstelsel, vernietigd. Dit betekent dat de gemeenten in de op te stellen bestemmingsplannen buitengebied tot een concrete

begrenzing en voor zover noodzakelijk ook bescherming van de gebieden moet overgaan. Voor de natte natuurparels en de 500 meter zone daaromheen blijft de Verordening Waterhuishouding uitgangspunt. Per individueel geval zal bekeken moeten worden of de gehanteerde uitgangspunten uit de verordening niet onredelijk uitpakken. Ten aanzien van de waterbergingsgebieden gaan wij ervan uit dat gemeenten en waterschappen met elkaar in overleg zullen treden over de concrete begrenzing en het gewenste beschermingsregiem.

Overigens wijzigt de inwerkingtreding van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening het in de reconstructieplannen opgenomen provinciale ruimtelijk beleid niet. De planologische doorwerking naar bestemmingsplannen blijft, voor zover deze door de Raad van State in stand is gelaten, onveranderd.

Handreiking ontwikkelingsplannen voor landbouwontwikkelingsgebieden (20 maart 2006)

In de Brabantse reconstructieplannen staat dat nieuwe bouwblokken voor de intensieve veehouderij kunnen worden toegekend op basis van een door Gedeputeerde Staten geaccordeerd ontwikkelingsplan voor een landbouwontwikkelingsgebied. Naast de mogelijkheid voor nieuwvestiging op basis van een ontwikkelingsplan, is nieuwvestiging ook mogelijk door een individueel onderzoek per bedrijf.

De *Handreiking ontwikkelingsplannen voor landbouwontwikkelingsgebieden* is bedoeld om opstellers van ontwikkelingsplannen, zoals gemeenten, milieudiensten en het OntwikkelingsBureau Intensieve Veehouderij (OBIV), te ondersteunen bij het opstellen van de plannen.

10.3 Gebiedsplannen West-Brabant

Vaststelling van de gebiedsplannen

Provinciale Staten hebben de gebiedsplannen na een openbare voorbereidingsprocedure op 22 april 2005 vastgesteld. Het betreft de volgende plannen: - Brabantse Delta en - Wijde Biesbosch

Oorspronkelijke doelstelling en werking van de gebiedsplannen

Met deze plannen heeft de provincie een stevige basis willen leggen voor een perspectiefvolle ontwikkeling van het landelijk gebied in West-Brabant. De diverse (sectorale) plannen die op het gebied rusten zijn op elkaar afgestemd en in één plan gegoten waarna de uitvoering van het beleid centraal staat. Ieder gebiedsplan is een globaal, integraal, ruimtelijk plan voor ongeveer 12 jaar. Alle functies van het landelijk gebied krijgen een plek in het gebiedsplan: water en bodem, milieu, landschap en cultuurhistorie (inclusief archeologie), natuur, landbouw, recreatie en toerisme en wonen, werken en leefbaarheid. In het plan wordt het gewenste toekomstbeeld (de visie) geschetst en worden de belangrijkste keuzes voor het landelijk gebied gemaakt. Vervolgens wordt een omschrijving van de mogelijke oplossingen gegeven, waarbij een globale beschrijving van de maatregelen die daarvoor nodig zijn plaatsvindt. De revitalisering moet in 2016 worden afgerond.

10.4 Beleidsbrief Rood-met-groen-koppeling

Vaststelling van de beleidsbrief

Wij hebben de beleidsbrief *Uitwerking Rood-met-groen koppeling* op 31 mei 2006 vastgesteld. Deze beleidsbrief gaat vergezeld van de Handreiking inzake Uitwerking Rood-met-groen koppeling.

Oorspronkelijke doelstelling en werking van de beleidsbrief

Met deze beleidsbrief vragen wij aandacht voor de Rood-met-groen koppeling zoals voorheen geformuleerd in het Streekplan 2002 (blz. 75). In deze brief staat beschreven dat wanneer uitbreiding van het stedelijk ruimtebeslag ten koste van het buitengebied onontkoombaar is, deze gepaard moet gaan met een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit elders in het buitengebied

(= rood-met-groen koppeling). In de handreiking bij de brief geven wij aan wat wij onder een Rood-met-groen koppeling verstaan, welke varianten mogelijk zijn en hoe wij een en ander willen vastleggen in een bestuurlijke afspraak. Deze notitie is bedoeld als handreiking voor gemeenten om de rood-met-groen koppeling nader uit te werken. Daarnaast gaat de notitie in op de wijze waarop wij afspraken hierover tussen de provincie en de gemeente(n) willen vastleggen.

10.5 Beleidsnota Aardkundig waardevolle gebiedenkaart Noord-Brabant

Vaststelling van de Aardkundig waardevolle gebiedenkaart Noord-Brabant

Wij hebben de Aardkundig waardevolle gebiedenkaart Noord-Brabant na een openbare voorbereidingsprocedure op 30 november 2004 vastgesteld.

Oorspronkelijke doelstelling en werking van de Aardkundig waardevolle gebiedenkaart Noord-Brabant

De Provincie wil haar aardkundige waarden behouden. Aardkundige verschijnselen zijn van grote betekenis voor zowel de belevingswaarde als de natuurpotentie van het landschap. Daarnaast zijn ze ons enige archief met betrekking tot de geschiedenis van het landschap, waardoor ze zowel wetenschappelijke als educatieve betekenis hebben. De Aardkundige Waardevolle Gebiedenkaart bestaat uit een atlas die de begrenzingen op een schaal van 1:25.000 weergeeft, een toelichting en een digitaal bestand met de geografische begrenzing. Atlas en toelichting vormen samen één geheel; het is de bedoeling dat deze toelichting in samenhang met de atlas wordt gebruikt en andersom. Met deze gedetailleerde begrenzing wordt duidelijk vastgelegd waar de beleidslijnen ten aanzien van deze gebieden van toepassing zijn. Het gaat daarbij niet alleen om de opstelling en uitvoering van (gemeentelijke) ruimtelijke plannen, maar ook om de voorbereiding van de (uitvoering van) *reconstructie- en gebiedsplannen* en om de toepassing van het ontgrondingenbeleid.

10.6 Beleidsnota Ecologische bouwstenennota

Vaststelling van de beleidsnota

Wij hebben de beleidsnota na een openbare voorbereidingsprocedure op 30 augustus 2006 vastgesteld.

Oorspronkelijke doelstelling en werking van de beleidsnota

Het landelijk gebied van Noord-Brabant wordt in het Streekplan 2002 geordend in een Groene Hoofdstructuur (GHS) en een Agrarische Hoofdstructuur (AHS). Het doel hiervan is ondermeer om (actuele en potentiële) natuur- en landschapswaarden te beschermen. In het streekplan is de gewenste planologische bescherming van deze waarden uiteengezet. De handreiking Ecologische Bouwstenen bevat de ecologische onderbouwing waarop deze bescherming is gebaseerd. Deze verduidelijking is van belang bij het vertalen van het streekplan naar bestemmings-, inrichtings- en beheersplannen door met name gemeenten, waterschappen en gebiedscommissies. Hierbij vermelden wij nadrukkelijk dat deze handreiking alleen de ecologische feiten beschrijft, die bij het opstellen van het Streekplan 2002 zijn gebruikt. De GHS en de AHS zijn vastgelegd op de streekplankaarten 1 en 2 (schaal 1:100.000). Daartoe is gebruik gemaakt van gedetailleerde werkkaarten, waarbij de GHS en AHS op een schaal 1:25.000 zijn begrensd. De GHS/AHS-detailkaarten zijn gebaseerd op onderdelen uit de provinciale natuurgebiedsplannen en aanvullende provinciale ecologische inventarisaties. Deze feitenkaarten geven een indicatie van de indeling van de subzones van het buitengebied uit het Streekplan 2002 en zijn gebaseerd op feitelijke informatie over de plaatselijke situatie ten aanzien van de actuele en potentiële natuurwaarden, bodem- en waterhuishoudkundige situatie, e.d. Dit betreft zowel de actuele als de potentiële natuur- en landschapswaarden. De informatie wordt regelmatig door middel van veldonderzoeken e.d. geactualiseerd. Gemeenten kunnen bij de voorbereiding en beoordeling van ruimtelijke plannen gebruik maken van de feitenkaarten en de ecologische onderbouwing hiervan. Ze kunnen deze

gebruiken om een ruimtelijke afweging van belangen te maken en deze als hulpmiddel gebruiken bij de begrenzing van de GHS en AHS in hun bestemmingsplannen. In die zin kunnen de feitenkaarten en deze handreiking een belangrijke bijdrage leveren aan de ecologische onderbouwing van de ruimtelijke natuur- en landschapsonderbouw. Een gemeente kan ook zelf een onderzoek doen naar de (actuele en potentiële) natuur- en landschapswaarden.

10.7 Beleidsregel natuurcompensatie

Vaststelling van de beleidsregel

Wij hebben de beleidsregel na een openbare voorbereidingsprocedure op 22 november 2005 vastgesteld.

Oorspronkelijke doelstelling en werking van de beleidsnota

Doel van deze beleidsregel is het opstellen van beleidsregels voor natuurcompensatie en daarmee te zorgen dat er bij onontkoombare aantastingen van natuur- en landschapswaarden geen netto verlies aan waarden optreedt. Met deze beleidsregel is beoogd om het compensatiebeleid zo helder en transparant mogelijk te formuleren. De beleidsregel moet gemeenten en initiatiefnemers duidelijk maken hoe compensatieverplichtingen dienen te worden uitgevoerd en aan welke criteria wij compensatieplannen en overeenkomsten toetsen.

10.8 Beleidsnotitie Rood voor groen; nieuwe landgoederen in Brabant

Vaststelling van de beleidsnota

Wij hebben de beleidsnota na een openbare voorbereidingsprocedure op 2 november 2004 vastgesteld.

Oorspronkelijke doelstelling en werking van de beleidsnota

Deze beleidsnotitie geeft uitwerking aan het rood-voor-groen-beleid met betrekking tot nieuwe landgoederen in Brabant. Het doel is de gewenste ontwikkeling van nieuwe natuur tot stand te laten komen door het stringente buitengebiedbeleid met betrekking tot burgerwoningen te versoepelen. Via de rood-voor-groen gedachte, onder de noemer van nieuwe landgoederen, is het mogelijk om een aantal landhuizen te realiseren in het buitengebied, op voorwaarde dat een aanzienlijke oppervlakte aan nieuwe natuur (de gewenste ontwikkeling) wordt gerealiseerd.

10.9 Beleidsnota Cultuurhistorische waardenkaart

Vaststelling van de Cultuurhistorische waardenkaart

Wij hebben de Cultuurhistorische waardenkaart na een openbare voorbereidingsprocedure op 26 september 2006 in herziene vorm vastgesteld.

Oorspronkelijke doelstelling en werking van de Cultuurhistorische waardenkaart

De provincie ziet cultuurhistorische waarden als een belangrijk element van de identiteit van Noord-Brabant. Cultuurhistorische waarden verdienen het om behouden te worden, maar vooral ook om als inspiratiebron te worden gebruikt bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Behoud door ontwikkeling is hierbij een belangrijk uitgangspunt (Streekplan 2002, tekstuitgave 2002, p. 62). Behalve inspiratiebron voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, is de Cultuurhistorische waardenkaart voor de provincie tevens een beleidskader waaraan onder meer bestemmingsplannen, aanvragen voor ontgrondingsvergunningen en subsidieverzoeken worden getoetst. Bij de opstelling en de uitvoering van ruimtelijke plannen moet met deze waarden rekening worden gehouden (Streekplan 2002, tekstuitgave 2002, p. 63).

De Cultuurhistorische waardenkaart is opgebouwd uit verschillende kaartlagen die elk een thema in beeld brengen (historische bouwkunst, historische stedenbouw, historische geografie (historisch-landschappelijke vlakken en historisch-landschappelijke lijnen), historisch groen, historische

zichtrelaties, archeologische monumenten, indicatieve archeologische waarden). Een uitgebreide toelichting op de kaartlagen (onderbouwing status, toepassing) vindt u op het webadres van de provincie. De Cultuurhistorische waardenkaart bevat een provinciale selectie van ongeveer 30.000 elementen (punten, lijnen en vlakken), die van bovenlokaal belang zijn.

Werking van de Cultuurhistorische waardenkaart onder de gewijzigde Monumentenwet

Onder de werking van de op 1 september 2007 gewijzigde Monumentenwet (Wet op de Archeologische Monumentenzorg) dient de gemeente bij de vaststelling van bestemmingsplannen rekening te houden met de in de grond aanwezige dan wel te verwachten archeologische monumenten (art. 38a). Het uitgangspunt hierbij is dat het archeologisch erfgoed moet worden beschermd op de plaats waar het wordt aangetroffen. Gezien dit uitgangspunt moeten in geval van voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen in gebieden met te verwachte archeologische monumenten door middel van een inventariserend en waarderend onderzoek deze in kaart worden gebracht. Op de Cultuurhistorische waardenkaart staan zowel de gebieden met de in de grond aanwezige archeologische monumenten, als de gebieden waar archeologische monumenten verwacht kunnen worden:

- *Archeologische Monumenten*

Archeologische monumenten zijn terreinen waarvan bekend is dat ze daadwerkelijk archeologische waarden bevatten. Daarbij gaat het om prehistorische kampementen, archeologische nederzettingen, heiligdommen en grafvelden. De ouderdom van deze archeologische waarden varieert tussen de 30.000 en 300 jaar.

- *Te verwachte archeologische monumenten*

Op de Cultuurhistorische waardenkaart zijn ook de gebieden met indicatieve archeologische waarden af te lezen. Op de kaart staan gebieden met een hoge of middelhoge archeologische verwachtingswaarde. Dit zijn gebieden waar een grote kans bestaat dat men bij ruimtelijke ontwikkelingen archeologische monumenten zal aantreffen.

Wij verwachten dat gemeenten gebruik maken van deze twee gebiedenkaarten en deze betrekken bij de voorbereiding van bestemmingsplannen.

10.10 Beleidsbrief De bevolkings- en woningbehoefteprognose Noord-Brabant – actualisering 2005

Vaststelling van de beleidsbrief

Wij hebben de beleidsbrief op 11 oktober 2005 vastgesteld.

Oorspronkelijke doelstelling en werking van de beleidsbrief

Deze brief bevat de prognoseresultaten op provinciaal en regionaal niveau van de bevolkingsontwikkeling en de woningbehoefte. Daarnaast zijn gemeentelijke gegevens opgenomen over de toekomstige groei van de bevolking en de woningvoorraad. De indicatie van de toename van de woningvoorraad per gemeente is, naast meer (ruimtelijk-)kwalitatieve aspecten en de afspraken uit de uitwerkingsplannen voor de stedelijke en landelijke regio's, een belangrijk toetsingskader op grond waarvan ons college ruimtelijke plannen van gemeenten beoordeelt.

10.11 Beleidsbrief Handleiding Ruimtelijke Plannen. Bedrijventerreinen, kantoren, detailhandel en voorzieningen

Vaststelling van de beleidsnota

Wij hebben de beleidsbrief na een openbare voorbereidingsprocedure op 20 juli 2004 vastgesteld.

Oorspronkelijke doelstelling en werking van de beleidsnota

Onderhavige beleidsbrief bevat een handleiding voor het opstellen van ruimtelijke plannen voor de onderdelen bedrijventerreinen, zelfstandige kantoorvestigingen, detailhandel en voorzieningen en vervangt een aantal eerdere beleidsnota's op dit terrein.

10.12 Beleidsregel Ruimte voor Ruimte 2006

Vaststelling van de beleidsnota

Wij hebben de beleidsregel Ruimte voor Ruimte 2006 na een openbare voorbereidingsprocedure op 20 december 2005 vastgesteld.

Oorspronkelijke doelstelling en werking van de beleidsregel

De beleidsregel Ruimte voor Ruimte 2006 heeft tot doel dat de ruimtelijke kwaliteit verbeterd wordt door in ruil voor de sloop van agrarische bedrijfsgebouwen, die in gebruik zijn of waren voor de intensieve veehouderij, de bouw van woningen op passende locaties toe te staan in afwijking van de programmering van de woningbouw, of indien nodig, in afwijking van de regel dat geen burgerwoningen mogen worden toegevoegd aan het buitengebied. Door middel van de beleidsregel Ruimte voor Ruimte 2006 zijn deze algemene regels nader ingevuld en verduidelijkt.

10.13 Beleidsnota Verbrede inzet van de aanpak Ruimte voor Ruimte

Vaststelling van de beleidsnota

Wij hebben de beleidsnota na een openbare voorbereidingsprocedure op 27 juni 2006 vastgesteld.

Oorspronkelijke doelstelling en werking van de beleidsnota

In de Beleidsnota zijn de voorwaarden beschreven waaronder de aanpak ruimte voor ruimte wordt verbreed, zodat zij naast de bijdrage aan de sanering van intensieve veehouderijen ook een bijdrage levert aan de sanering van (voormalige) glastuinbouwbedrijven en de sloop van ongewenste bebouwing in het buitengebied.

10.14 Beleidsnota Buitengebied in Ontwikkeling

Vaststelling van de beleidsnota

Wij hebben de beleidsnota na een openbare voorbereidingsprocedure op 20 juli 2004 vastgesteld.

Oorspronkelijke doelstelling en werking van de beleidsnota

Belangrijke achtergrond bij de opstelling van de beleidsnota is dat de sociale aspecten van veranderingen in de landbouwsector, waaronder de krimp in de intensieve veehouderijsector, moeten worden opgevangen. Voorts heeft het behoud en versterking van de leefbaarheid van het platteland/kleine kernen een belangrijke rol gespeeld. Bij het bieden van ontwikkelingsruimte mag het behoud van het landelijk karakter en de ruimtelijke kwaliteit van het platteland niet uit het oog worden verloren. In de beleidsnota zijn een drietal beleidslijnen te onderscheiden:

1. Beleidslijn *Bebouwingsconcentraties* richt zich op (verruimd) beleid ten behoeve van het toevoegen van bebouwing en hergebruik van Voormalige opstallen binnen bebouwingsconcentraties. De verruimde ontwikkelingsmogelijkheden in bebouwingsconcentraties dragen door de toepassing van de rood-voor- groenconstructie bij aan een kwaliteitsverbetering van het buitengebied.
2. Beleidslijn *Voormalige Agrarische Bedrijfslocaties* richt zich op een beperkte verruiming van hergebruiksmogelijkheden van VABs, gelegen buiten de bebouwingsconcentraties.
3. Beleidslijn *Nevenactiviteiten en Verbrede landbouw* ontwikkelt beleid voor het ontplooiën van nevenactiviteiten, waaronder verbrede landbouw, bij nog in gebruik zijnde agrarische bedrijven.

10.15 Beleidsnota Glastuinbouw

Vaststelling van de beleidsnota

Wij hebben de beleidsnota na een openbare voorbereidingsprocedure op 28 november 2006 vastgesteld.

Oorspronkelijke doelstelling en werking van de beleidsnota

Gezien het belang van de glastuinbouw voor de economie van Noord-Brabant is het hoofddoel van de Beleidsnota Glastuinbouw: Ruimte bieden aan een duurzame ontwikkeling van glastuinbouwconcentraties in die gebieden die daar geschikt voor zijn. De provincie wil planologische ruimte bieden voor de ontwikkeling van glastuinbouw tot 1500 ha in 2015 en tot 1800 ha in 2020. Daarnaast zal in 2015 75% van het areaal moeten liggen in concentratiegebieden. Glastuinbouw in kwetsbare gebieden zal gesaneerd moeten worden. Bij de verdere ontwikkeling van de glastuinbouw zal tevens invulling moeten worden gegeven aan diverse aspecten van duurzaamheid.

Hieruit zijn de volgende doelen af te leiden. Deze zijn als volgt:

1. Ruimte bieden voor de *ontwikkeling* van glastuinbouw
2. *Concentreren* van de glastuinbouw in concentratiegebieden en saneren van de glastuinbouw uit kwetsbare gebieden
3. *Verduurzamen* van de ontwikkeling van de glastuinbouw

In de nota worden deze drie doelstellingen concreet uitgewerkt. Per doelstelling wordt aangegeven wat de stand van zaken is, welke ambitie wij hebben en hoe wij deze ambitie denken te realiseren.

10.16 Beleidsnota Teeltondersteunende voorzieningen

Vaststelling van de beleidsnota

Wij hebben de beleidsnota na een openbare voorbereidingsprocedure op 28 september 2007 vastgesteld.

Oorspronkelijke doelstelling en werking van de beleidsnota

In 2000 is voor de eerste keer provinciaal beleid geformuleerd om teeltondersteunende voorzieningen te reguleren. Na ruim 6 jaar blijkt het aantal teeltondersteunende voorzieningen nog verder gegroeid en is de verwachting dat dit nog meer zal toenemen. Het hoofddoel van onderhavige beleidsnota is: *Het bieden van ontwikkelingsruimte aan ondernemers die gebruik maken van teeltondersteunende voorzieningen in die gebieden die daar geschikt voor zijn. In de kwetsbare gebieden behoren de diverse waarden van provinciaal belang (oa.natuur- en landschapswaarden) een goede bescherming te krijgen.*

Het provinciaal beleid voor ondersteunende voorzieningen moet doorwerken in de gemeentelijke bestemmingsplannen. In de fase waarin het bestemmingsplan wordt opgesteld, beoordelen wij de voorschriften (bouwbepalingen, aanlegvergunningenstelsel) aan het beleid uit deze nota.

Begripsbepalingen

Begrippen verbonden met water, bodem, natuur en landschap

Aardkundig waardevolle gebieden

Gebieden waar de natuurlijke ontstaanswijze al dan niet mede teweeggebracht door menselijk handelen herkenbaar is, doordat aardkundige verschijnselen er nog een gave vorm hebben en/of in onderlinge samenhang voorkomen. De aardkunde heeft de - vaak trage en grootschalige - werking van de niet levende natuur als onderwerp en omvat de geologische, geomorfologische, bodemkundige en (geo)hydrologische verschijnselen en processen. Aardkundige verschijnselen maken samen met natuurlijke, cultuurhistorische en archeologische waarden deel uit van de onderste laag en zijn medebepalend voor de landschappelijke waarden.

Begeleid natuurlijke eenheid

Een aaneengesloten natuur- en bosgebied met een oppervlakte van ten minste 1.000 hectaren, waarin grootschalige landschapsvormende processen – zowel fysische als biologische – met ondersteuning van een beperkt aantal beheersmaatregelen door terreinbeheerders zorgen voor variaties in het landschap.

Beheersgebied

Het als zodanig door Gedeputeerde Staten op grond van de *Regeling beheersovereenkomsten en natuurontwikkeling*, dan wel de daarop volgende subsidieregelingen van het Ministerie van Landbouw en Visserij begrensde gebied, waarin ernaar wordt gestreefd de landbouw mede te richten op doelstellingen van natuur- en landschapsbehoud, door middel van het sluiten van overeenkomsten tussen de overheid en landbouwers. In zulke overeenkomsten verplichten de landbouwers zich om tegen een vergoeding de agrarische bedrijfsvoering aan te passen aan eisen van natuur en landschap.

Cultuurhistorische (landschaps)waarden

Structuren en elementen met betrekking tot het bouwkundig erfgoed, het stedenbouwkundig erfgoed, de historische groenwaarden, het historisch-geografisch erfgoed en het archeologisch erfgoed. Deze cultuurhistorische waarden (zijn) getuigen van een lange, nog herkenbare ontwikkelingsgeschiedenis van Noord-Brabant.

Groenblauwe diensten

Het op vrijwillige basis leveren van bovenwettelijke prestaties gericht op realisatie van maatschappelijke wensen op het terrein van natuur, landschap, waterbeheer, cultuurhistorie en recreatief medegebruik waarvoor een kostendekkende vergoeding wordt verstrekt.

Functionele (ook wel: secundaire) ontgroning

Een ontgroning of zandwinning waarbij delfstofwinning een afgeleide functie is van de gewenste ruimtelijke ontwikkeling en die dus wordt ingegeven door andere motieven. Locatie, omvang en diepte van de winning worden van het ruimtelijk hoofdgebruik afgeleid.

Landschapsgebied

Een in het provinciaal beheersgebiedsplan aangewezen gebied, waarin wordt gestreefd naar de instandhouding en ontwikkeling van landschapselementen door middel van het ter beschikking stellen van vergoedingen aan landbouwers.

Multifunctionele ontgronding

Project waarbij naast de winning van zand ook de realisering van een of meer maatschappelijk gewenste doelen wordt nagestreefd. Het door de winning beïnvloede gebied c.q. het omliggende gebied maakt nadrukkelijk deel uit van het project.

Nationaal Landschap

Gebied met internationaal zeldzame of unieke en nationaal kenmerkende landschapskwaliteiten, en in samenhang daarmee bijzondere natuurlijke en recreatieve kwaliteiten.

Natuurbeek

Een oppervlaktewater dat volgens het provinciale *Waterhuishoudingsplan* de functie waternatuur heeft, op basis van bestaande of potentiële aquatische of semi-aquatische natuurwaarden. In het ideale geval is sprake van vrije afstroming, vrije meandering, veel variatie aan leefmilieus, waterkwaliteit van voedselarm bovenstreams tot meer voedselrijk benedenstreams, en zijn kunstmatige obstakels passeerbaar voor aquatische organismen.

Natte natuurparel

Waterafhankelijke delen van de Groene Hoofdstructuur die behoren tot een samenhangend complex van natuurgebieden en sterk afhankelijk zijn van hoge grondwaterstanden of kwel. Deze gebieden worden sterk beïnvloed door de inrichting en het beheer van de omgeving en daarom is het beleid er op gericht om de waterhuishouding, waterkwaliteit en inrichting af te stemmen op de ecologische doelstellingen.

Primaire ontgronding / zandwinning

Een ontgronding of zandwinning waarbij delfstofwinning het primaire doel is.

Regionaal waterbergingsgebied

Gebied waar, in tijden van overvloedige neerslag, water dat niet afkomstig is uit de grote rivieren, tijdelijk vastgehouden kan worden.

Reservaatgebied

Het als zodanig door Gedeputeerde Staten op grond van de *Regeling beheersovereenkomsten en natuurontwikkeling*, dan wel de daarop volgende subsidieregelingen van het Ministerie van Landbouw en Visserij begrensde gebied, waarin de verwerving van landbouwgronden ten behoeve van de Staat of door een terreinbeherende natuurbeschermingsorganisatie wordt nagestreefd, met het oog op doelstellingen van natuur- en landschapsbehoud.

Robuuste ecologische verbindingzone

Robuuste aaneengesloten lijnvormige natuur die twee natuurkernen verbindt.

Ruime-jas-zoekgebied

Een ruim begrensd beheersgebied, waarin slechts voor een beperkt gedeelte van de daarin gelegen agrarische gronden vergoedingen ter beschikking worden gesteld voor agrarisch natuurbeheer, volgens de regel 'die het eerst komt, het eerst maalt'.

Waterafhankelijke natuur

Natuurwaarden die afhankelijk zijn van bepaalde grondwaterstanden en van een specifieke waterkwaliteit.

Waterbeheerder

Het bevoegde gezag voor de uitvoering van wettelijke taken betreffende de waterhuishouding – met name het beheer van de waterkwantiteit en de waterkwaliteit – in een bepaald gebied.

Winterbed/Zomerbed

Het zomerbed is de oppervlakte die bij gewoon hoogwater in de zomer door de rivier wordt ingenomen. Het winterbed is de oppervlakte tussen het zomerbed van een rivier en de buitenkruinlijn van de hoogwaterkerende dijk (bedijkte rivier), dan wel de hoge gronden die het water bij hoge waterstanden keren (onbedijkte rivier).

Begrippen verbonden met infrastructuur en verstedelijking

Detailhandel met bijzondere vestigingseisen

Detailhandel in brand- en/of explosiegevaarlijke stoffen; detailhandel in auto's, boten en/of caravans; bouwmarkten; detailhandel in grove bouwmaterialen; detailhandel in keukens, badkamers en/of sanitair; detailhandel in woninginrichting waaronder meubelen ten behoeve van de inrichting van een woning en de daarmee rechtstreeks samenhangende artikelen.

Doorstroomas

Dit zijn openbaar-vervoerlijnen waarop een schaalsprong plaatsvindt ten opzichte van een reguliere buslijn. De doorstroomas is daarmee vergelijkbaar met de HOV-as. Het belangrijkste verschil met een HOV-as is dat bij een doorstroomas in principe gebruik wordt gemaakt van bestaande infrastructuur met een gerichte toepassing van doorstroomoplossingen. Deze oplossingen kunnen bijvoorbeeld worden gezocht in prioriteit voor OV bij verkeerslichten of een passerstrook voor OV op plaatsen met frequente congestie.

Gebiedsontsluitingsweg

Weg die als zodanig is aangeduid in het kader van het provinciale project 'De categorisering van het wegennet in Noord-Brabant'. Deze wegen worden ook wel 'gebiedsontsluitingswegen-A' genoemd. Het gaat hier om de wegen van het onderliggend wegennet, die een belangrijke functie vervullen voor het regionaal verkeer en grotere kernen verbinden met de stroomwegen.

Grootschalige detailhandel

Detailhandel met minimaal 1.500 m² bruto vloeroppervlak per vestiging.

HOV-as

Dit zijn openbaar-vervoerlijnen waarop een schaalsprong plaats vindt ten opzichte van een reguliere buslijn. De schaalsprong houdt in dat wordt uitgegaan van een volledig vrije baan met goede doorstroming, prioriteit bij kruisingen met overig verkeer en een hoge gemiddelde snelheid (tenminste 30 km/u in stedelijk gebied, hoger daar buiten) door grote halteafstanden en een korte halteertijd. Een HOV-as heeft een structurerende werking in het stedelijk gebied. Dat betekent dat een HOV-lijn belangrijke knooppunten verbindt en de mogelijkheid biedt om nieuwe knooppunten te ontwikkelen. Hierbij hoort een uitstraling van een product dat duidelijk hoogwaardiger is dan de reguliere bus, zowel wat betreft het voertuig als ook de infrastructuur en voorzieningen. Voorbeelden van HOV zijn een sneltram/light-rail en geleide bus zoals de Phileas.

Landelijke kern

Iedere kern, gelegen in een landelijke regio.

Leisurevoorziening

Grootschalige bezoekersintensieve voorziening met een bovenlokaal verzorgingsgebied op het gebied van entertainment, sport, recreatie, e.d.

Landschapsecologische zone

Een structurerende groene bufferzone tussen twee stedelijke kernen in een stedelijke regio, die bestaat uit een combinatie van gebieden voor de grondgebonden landbouw, de natuur en de recreatie, en een verbindende functie heeft voor aangrenzende landelijke regio's, zowel in landschappelijk als in ecologisch opzicht.

Light-railsysteem

Vervoerssysteem met lichte, snel optrekkende voertuigen op rails.

Multimodaal ontsloten knooppunt

Een plaats die behalve via weginfrastructuur ook via rail en/of water bereikbaar is.

Restcapaciteit bedrijventerreinen

De ruimte voor bedrijventerreinen die is vastgelegd in gemeentelijke ruimtelijke plannen of projecten (in voorbereiding, in ontwerp, vastgesteld, goedgekeurd of vigerend), zoals die jaarlijks in opdracht van de provincie door ETIN Adviseurs te Tilburg wordt vastgesteld en door de provincie wordt aanvaard. De restcapaciteit bedrijventerreinen wordt uitgedrukt in het aantal hectaren (toekomstig) bedrijventerrein dat nog kan worden uitgegeven aan bedrijven.

Restcapaciteit woningbouw

De ruimte voor woningbouw die is vastgelegd in gemeentelijke ruimtelijke plannen of projecten (in voorbereiding, in ontwerp, vastgesteld, goedgekeurd of vigerend), zoals die jaarlijks wordt opgenomen in de provinciale registratie van 'restcapaciteiten woningbouw in gemeentelijke bestemmingsplannen'. De restcapaciteit woningbouw wordt uitgedrukt in het aantal woningen dat kan worden toegevoegd aan de woningvoorraad.

Stedelijke kern

Iedere kern, gelegen in een stedelijke regio.

Stroomweg

Een stroomweg (SW) is in de Nederlandse wegcategorysering een weg waarop gemotoriseerd verkeer zo veel mogelijk ondoorbroken kan doorstromen. De term stroomweg is geïntroduceerd in het kader van de visie *Duurzaam Veilig*. Deze visie beoogt een verdere structurele verbetering van de verkeersveiligheid, onder andere door wegen éénduidig te classificeren en in te richten als stroomweg, gebiedsontsluitingsweg of erftoegangsweg.

Tangent

Een wegverbinding in een stedelijke regio die is bedoeld om verkeer snel en efficiënt te laten doorstromen en tevens een belangrijke verzamel- en verdeelfunctie heeft.

Tracébesluit

Een besluit van de Minister van Verkeer en Waterstaat ingevolge artikel 15 van de Tracéwet.

Tuincentrum

Detailhandel met een al dan niet geheel overdekt verkoopvloeroppervlak, waarop artikelen voor de inrichting en het onderhoud van particuliere tuinen en daarmee rechtstreeks samenhangende artikelen te koop worden aangeboden.

Vaarweg

Een vaarweg (of waterweg) is een water dat kan worden bevaren. Het kan een rivier of kanaal zijn of een aangelegde geul in een verder ondiep water.

Verzorgingsstructuur

De wijze waarop het gehele scala van consumentenverzorgende voorzieningen en activiteiten gespreid is over een gebied.

Begrippen verbonden met het buitengebied

Aanlegvergunningenregime

Een regeling met juridische basis in de Wet ruimtelijke ordening, waarbij krachtens voorschriften in een bestemmingsplan een vergunning van burgemeester en wethouders nodig is voor het uitvoeren van bepaalde werken of werkzaamheden.

Bebouwingsconcentratie

Een kernrandzone, bebouwingslint of bebouwingscluster.

Bebouwingscluster

Een vlakvormige verzameling van gebouwen in het buitengebied.

Bebouwingslint

Een lijnvormige verzameling van gebouwen langs een weg in het buitengebied, doorgaans dubbelzijdig aanwezig, met geringe afstanden tussen de bouwkavels, veelal met een historisch gegroeide menging van kleinschalige buitengebied- en niet-buitengebiedfuncties.

Buitengebied

Het gebied buiten de bebouwde kom en buiten het gebied dat op grond van een vigerend ruimtelijk plan als toekomstig onderdeel van de bebouwde kom kan worden aangemerkt. Kleine kernen, gehuchten en buurtschappen waarvoor geen bebouwde kom is vastgesteld, worden tot het buitengebied gerekend.

Gebiedsplan

Een plan voor een gedeelte van West-Brabant, waarvan de inhoud vergelijkbaar is met die van een reconstructieplan. Gebiedsplannen hebben geen wettelijke status. In het kader van het project 'Revitalisering Landelijk Gebied' zijn in 2005 twee gebiedsplannen vastgesteld.

Kernrandzone

Een overgangszone tussen de bebouwde kom en het buitengebied met daarin relatief veel bebouwing op korte afstand van elkaar en met een ondergeschikte en /of afnemende agrarische functie.

Nieuw landgoed

Een functionele eenheid, bestaande uit bos of natuur al dan niet met agrarische gronden met een productiedoelstelling. Vormen van bos- en landbouw kunnen onderdeel uitmaken van de bedrijfsvoering. Het geheel omvat minimaal tien hectaren grond en is overwegend openbaar

toegankelijk. Op het landgoed staan één of meer wooncomplexen met een tuin van allure en uitstraling. Als ruimtelijk kenmerk geldt dat er een raamwerk van wegen, waterlopen, lanen en singels is, waarbinnen de verschillende ruimtegebruiksvormen zijn gerangschikt. Het geheel is een ecologische, economische en esthetische eenheid waarvan de invulling is geïnspireerd door het omringende landschap, de cultuurhistorie en de bodemgesteldheid.

Reconstructieplan

Een plan als bedoeld in artikel 11 van de Reconstructiewet concentratiegebieden. Een reconstructieplan bevat in ieder geval een beschrijving van maatregelen en voorzieningen:

- ter verbetering van de ruimtelijke structuur ten behoeve van de landbouw, mede om veterinaire risico's voortvloeiend uit een hoge veedichtheid te verminderen;
- ter verbetering van de kwaliteit van natuur en landschap;
- ter verbetering van de kwaliteit van milieu en water.

In het kader van het project 'Revitalisering Landelijk Gebied' zijn in 2005 voor Midden- en Oost-Brabant zeven reconstructieplannen vastgesteld.

Regionale natuur- en landschapseenheid

Een gebied dat bestaat uit één of meer begeleid natuurlijke eenheden en kleinere bos- en natuurgebieden, met tussengelegen of omringende landbouwgronden. De regionale natuur- en landschapseenheden (RNLE'n) vallen grotendeels onder de groene hoofdstructuur en voor een beperkt deel onder de agrarische hoofdstructuur.

Revitaliseringsplannen

De reconstructie- en gebiedsplannen samen.

Begrippen verbonden met de landbouw

Agrarisch bedrijf

Een bedrijf dat is gericht op het voortbrengen van producten door middel van het telen van gewassen of het houden van dieren.

Agrarisch bouwblok

Een bouwblok dat is bestemd voor agrarische doeleinden.

Agrarisch-technisch hulpbedrijf

Een bedrijf dat is gericht op het verlenen van diensten aan agrarische bedrijven door middel van het telen van gewassen, het houden van dieren, of de toepassing van andere landbouwkundige methoden, met uitzondering van mestbewerking.

Voorbeelden van agrarisch-technische hulpbedrijven zijn: grootveeklinieken, KI-stations, mestopslag- en mesthandelsbedrijven, loonwerkbedrijven (inclusief verhuurbedrijven voor landbouwwerktuigen), veetransportbedrijven, veehandelsbedrijven.

Agrarisch verwant bedrijf

Een bedrijf of instelling gericht op het verlenen van diensten aan particulieren of niet-agrarische bedrijven door middel van het telen van gewassen, het houden van dieren of de toepassing van andere landbouwkundige methoden.

Voorbeelden van agrarisch verwante bedrijven zijn: dierenasiels, dierenklinieken, groencomposteringsbedrijven, hondenkennels, hoveniersbedrijven, stalhouderijen, instellingen voor agrarisch praktijkonderwijs, proefbedrijven, volkstuinen.

Bouwblok

Een in een bestemmingsplan vastgelegde ruimtelijke eenheid, waarbinnen de bebouwing ten behoeve van een bestemming dient te worden geconcentreerd.

Duurzame locatie intensieve veehouderij

Een bestaand agrarisch bouwblok met een zodanige ligging dat het zowel vanuit milieu-oogpunt (ammoniak, stank en dergelijke) als vanuit ruimtelijk oogpunt (natuur, landschap en dergelijke) verantwoord is om het te laten groeien tot een bouwblok van maximaal 2,5 hectaren voor een intensieve veehouderij.

Duurzame projectlocatie intensieve veehouderij

Een locatie met een zodanige ligging dat het zowel vanuit milieu-oogpunt als vanuit ruimtelijk oogpunt verantwoord is om daar enkele bouwblokken voor intensieve veehouderijen te projecteren. Op een duurzame projectlocatie intensieve veehouderij is ook nieuwvestiging mogelijk. De omvang van een duurzame projectlocatie ligt in de orde van grootte van tien hectaren.

Glastuinbouwbedrijf

Een (niet-grondgebonden) agrarisch bedrijf, waarin de productie geheel of in overwegende mate plaatsvindt in kassen.

Grondgebonden agrarisch bedrijf

Een agrarisch bedrijf waarvan de productie geheel of in overwegende mate afhankelijk is van het voortbrengend vermogen van onbebouwde grond in de directe omgeving van het bedrijf. Grondgebonden bedrijven zijn in ieder geval: akkerbouw-, fruitteelt- en vollegrondstuinbouwbedrijven en boomteeltbedrijven, waarvan de bomen rechtstreeks in de grond zijn geplant. Melkveebedrijven zijn doorgaans ook grondgebonden.

Intensieve veehouderij

Een niet-grondgebonden agrarisch bedrijf waarin het houden van vee of pluimvee de hoofdzaak is. Ingevolge de bepalingen in de revitaliseringsplannen worden ook nertsenhouderijen gerekend tot de intensieve veehouderij.

Kas

Een agrarisch bedrijfsgebouw waarvan de wanden en het dek voornamelijk bestaan uit glas of een ander lichtdoorlatend materiaal en dienend voor de productie van gewassen onder geconditioneerde klimaatomstandigheden. Schuurkassen en permanente tunnel- of boogkassen (>1,5 meter) worden beschouwd als een kas.

Mestbewerking

Het behandelen van dierlijke mest, zodat deze beter als mest kan worden gebruikt, of voor andere functies geschikt wordt.

Nevenactiviteiten

Het ontplooiën van activiteiten op een agrarisch bouwblok die niet rechtstreeks de uitoefening van de agrarische bedrijfsvoering betreffen.

Niet-agrarisch bouwblok

Een bouwblok dat is bestemd voor andere dan agrarische doeleinden.

Niet-grondgebonden agrarisch bedrijf

Een agrarisch bedrijf waarvan de productie niet in overwegende mate afhankelijk is van het voortbrengend vermogen van onbebouwde grond in de directe omgeving van het bedrijf. Niet-grondgebonden bedrijven zijn in ieder geval: intensieve veehouderijen, glastuinbouwbedrijven en gebouwgebonden teeltbedrijven en kwekerijen, zoals champignonenteeltbedrijven, witlofkwekerijen, nertsenkwekerijen, sommige viskwekerijen en sommige wormenkwekerijen.

Nieuwvestiging van een agrarisch bedrijf

De projectie van een agrarisch bouwblok op een locatie die volgens het ter plaatse geldende bestemmingsplan niet is voorzien van een bouwblok.

Omschakeling van een agrarisch bedrijf

Het geheel of gedeeltelijk overstappen van de ene agrarische bedrijfsvorm in een andere agrarische bedrijfsvorm, dan wel het overstappen van een niet-agrarisch gebruik in een agrarische bedrijfsvorm.

Overig niet-grondgebonden agrarisch bedrijf

De niet-grondgebonden agrarische bedrijven, uitgezonderd de intensieve veehouderijen.

Teeltondersteunende voorziening

Voorziening in, op of boven de grond die door agrarische bedrijven met plantaardige teelten wordt gebruikt om de volgende doelen na te streven:

- verbetering van de productie, onder meer door teeltvervroeging en -verlating, terugdringing van onkruidgroei en beperking van vraatschade;
- verbetering van de arbeidsomstandigheden, onder meer door gewassen verhoogd te telen;
- bereiken van positieve effecten op milieu en water (bodembescherming, terugdringen onkruidbestrijding, effectief omgaan met water).
- Voorbeelden van teeltondersteunende voorzieningen zijn: aardbeiteelttafels, afdekfolies, anti-worteldoek, boomteelthekken, hagelnetten, insectengaas, plastic tunnels, ondersteunende kassen, schaduwhallen en vraatnetten.

Verbrede landbouw

Het ontplooiën van activiteiten op een agrarisch bouwblok, die ruimtelijk inpasbaar zijn en verbonden zijn aan de bestaande en te behouden agrarische bedrijfsvoering.

Voormalige agrarische bedrijfslocatie

Een agrarisch of niet-agrarisch bouwblok waarop in het verleden een agrarisch bedrijf werd uitgeoefend, waarvan de bedrijfsgebouwen nog geheel of gedeeltelijk bestaan.

Begrippen verbonden met toerisme en recreatie

Dagrecreatie

Het verblijf voor recreatieve doeleinden buiten de woning, zonder dat daar een overnachting elders mee gepaard gaat.

Projectlocatie recreatie

Gebied waar een clustering mogelijk is van grootschalige en kleinschalige verblijfsrecreatieve bedrijven, dagattracties, intensieve watersportlocaties, intensieve toeristisch-recreatieve voorzieningen en openluchtrecreatiegebieden, mits een dergelijke ontwikkeling zich verhoudt tot de hoofdlijnen van het ruimtelijke beleid.

Recreatieve poort

Vormt de toegang tot een natuur- en bosgebied en bevat ruime parkeermogelijkheden, een horecavoorziening en informatie over het gebied.

Recreatiewoning

Een gebouw dat dient als recreatiewoonverblijf en waarvan de gebruikers hun hoofdverblijf elders hebben.

Verblijfsrecreatie

Het verblijf voor recreatieve doeleinden buiten de eerste woning, waarbij ten minste één nacht wordt doorgebracht, met uitzondering van overnachtingen bij familie en kennissen.

Lijst van kaartbeelden en afkortingen

Overzicht van gebruikte kaartbeelden en tabellen

Kaart 1:	Stroom- en afwateringsgebieden (par. 1.2)
Kaart 2:	Potentieel natte gebieden (par. 1.2)
Kaart 3:	Stroomgebieden van natuurbeken (par. 1.2)
Kaart 4:	Uitsnede Cultuurhistorische waardenkaart (par. 1.4)
Kaart 5:	Archeologie en aardkundig waardevolle gebieden (par. 1.5)
Kaart 6:	Openheid, waardevolle historisch-landschappelijke vlakken en Belvederegebieden (par. 1.4)
Kaart 7:	Uitsnede Risicokaart Noord-Brabant (par.1.5)
Kaart 8:	Stiltegebieden (par. 1.5)
Kaart 9:	Gezoneerde industrieterreinen Wet geluidhinder (par. 1.5)
Kaart 10:	Infrastructuur (par. 1.6)
Kaart 11:	Gebiedsindeling Revitalisering Landelijk Gebied (par. 4.1)
Kaart 12:	GHS, AHS, RNLE en nationale landschappen (par. 4.2)
Kaart 13:	GHS en AHS-landschap, Natura 2000, beschermd- en Staatsnatuurmonument (par. 4.4)
Tabel 1:	Hoofdzones en subzones van GHS en AHS (par. 4.3)
Tabel 2:	Vergelijking oppervlakten van GHS, AHS-landschap en EHS (par. 4.4)

Stroomschema Maatwerkmogelijkheden in de GHS en AHS-landschap (par. 4.5)

Lijst van gebruikte afkortingen

AFC	Agro- en Foodcluster West-Brabant
AHS	Agrarische hoofdstructuur
AICD	Agro Industrieel Complex Dinteloord
AMK	Archeologische monumentenkaart
AmvB	Algemene Maatregel van Bestuur
Awb	Algemene wet bestuursrecht
BHB	Brabantse Herstructureringsmaatschappij voor Bedrijventerreinen
BMIT	Brabantse Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport
BRZO	Besluit Risico's Zware Ongevallen
BOM	Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij
EHS	Ecologische hoofdstructuur
GGA	Gebiedsgerichte Aanpak
GHS	Groene hoofdstructuur
GIOS	Groen in en om de stad
GS	Gedeputeerde Staten
HOV	Hoogwaardig Openbaar Vervoer
HSL	Hogesnelheidslijn
HST-shuttle	Hogesnelheidstrein
ILG	Investeringsbudget Landelijk Gebied
IMRO	Informatiemodel Ruimtelijke Ordening
IPO	Interprovinciaal overleg

ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
IVB	Integrale verkenning benedenrivierengebied
KI	Kunstmatige inseminatie
KRW	Kaderrichtlijn Water
LOG'n	Landbouwontwikkelingsgebieden
LPM	Logistiek Park Moerdijk
LPG	Liquified Petroleum Gas
LTO	Land- en tuinbouworganisatie
OV	Openbaar Vervoer
PKB	Planologische kernbeslissing
MER	Milieu Effect Rapport
m.e.r.	milieueffectrapportage
MIRT	Meerjarenplan Infrastructuur Ruimte en Transport
MLA	Micro Light Aeroplanes
Nimby	Not in my backyard
PLG	Programma Landelijk Gebied
PMJP	Provinciaal Meerjarenprogramma voor het landelijk gebied
PMV	Provinciale milieuverordening
PPC	Provinciale planologische commissie
PS	Provinciale Staten
PVVP	Provinciaal Verkeer en Vervoersplan
RBML	Regelgeving Burgerluchthavens en Militaire luchthavens
RLG	Revitalisering landelijk gebied
RNLE	Regionale natuur- en landschapseenheid
RWS	Rijkswaterstaat
SGR	Structuurschema Groene Ruimte
SRE	Samenwerkingsverband Regio Eindhoven
TOM	Tuinbouw-Ontwikkelingsmaatschappij
VIV	Verplaatsing Intensieve Veehouderij
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Wav	Wet ammoniak en veehouderij
Wilg	Wet inrichting landelijk gebied
Wimby	'Wel' in my backyard
Wgr+	Wet gemeenschappelijke regelingen
WRO	Wet op de Ruimtelijke Ordening
Wro	Wet ruimtelijke ordening

Trefwoordenlijst

De trefwoordenlijst biedt een overzicht van veel gebruikte begrippen uit deze paraplunota, met een verwijzing naar paragrafen waar het betreffende woord is te vinden. De vetgedrukte paragrafen bevatten de meest uitgebreide informatie over het trefwoord. De trefwoorden die ook in bij de 'Begripsbepalingen' zijn omschreven, zijn met een asterix (*) aangeduid.

Aanlegvergunningenregime *	1.2
Aardkundig waardevolle gebieden	1.4, 4.7, 6.4
Agrarisch bedrijf *	4.7, 4.12, 6.3, 10.2
Agrarisch bouwblok *	4.7
Agrarische hoofdstructuur	4.2, 4.11, 6.5, 11.6
AHS-landbouw	4.3, 4.5, 4.7, 4.9, 10.3
AHS-landschap	1.4, 4.3, 4.4, 4.5, 4.7, 4.8, 4.10, 6.3, 6.5, 10.2, 10.3
Archeologische waarden	1.4, 6.5, 10.2, 11.9
Attractieparken	4.10
Bebouwingscluster *	6.2
Bebouwingsconcentratie *	4.11, 4.12, 6.2, 11.14
Bedrijventerreinen	1.2, H2, 3.1, 4.5, 6.2, 6.3, 6.4, 10.2, 6.1, 11.11
Beeldkwaliteit	1.4, 6.1, H8
Beeldkwaliteitsplannen	1.4
Beheersgebied *	4.3, 4.4, 10.3
Beheersgebiedsplan*	4.3, 4.4, 10.3
Belvedere-gebieden	1.4, 3.7
Beschermingszone kwetsbare grondwaterwinning	1.2

Beslotenheid	1.4, 4.3
Bodem- en grondwaterverontreiniging	1.2
Boringsvrije zone grondwaterwinning Bouwblok *	1.2 4.3, 4.7, 4.8, 11.2
Buisleidingen	1.6
Buitengebied *	1.2, 2, H4, 4.2, 4.3, 4.8, 4.9, 4.10, 4.11, 4.12, 4.13, 6.2, 6.3, 6.6, 10.2, 10.3, 11.2, 11.4, 11.6, 11.8, 11.12, 11.13, 11.14
Buitenplaats	6.2
Burgerwoningen in het buitengebied	4.12, 6.2, 11.8, 11.12
Compensatie van natuur- en landschapswaarden	2, 4.5, 4.10
Concentratie van verstedelijking	H3, 10.2
Cultuurhistorische (landschaps)waarden *	1.3, 1.4, 4.3, 4.4, 4.7, 4.10, 4.11, 4.12, 6.2, 6.4, 6.5, H8, 10.2, 10.3, 11.9
Dagrecreatie *	1.5, 4.8, 4.9, 4.10
Detailhandelsvoorzieningen	3.4, 4.10
Detailhandel met bijzondere vestigingseisen *	3.4
Duurzame locatie intensieve veehouderij *	4.6
Duurzame projectlocatie intensieve veehouderij *	4.6
Duurzame projectlocatie recreatie en toerisme	4.6
Ecologische hoofdstructuur	4.3, 4.4, 4.5, 10.2, 10.3
Ecologische verbindingzone	4.3, 4.4, 4.8, 4.10, 10.2
Fiets	4.8, 4.10
Gebiedsplan *	1.2, 1.4, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.6, 4.7, H8, 10.2, 10.3, 11.3, 11.4, 11.6

GHS-landbouw	4.3, 4.5, 4.7, 4.10, 6.5
GHS-natuur	1.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.7, 4.8, 4.10, 6.2, 6.5, 10.1, 10.3
Glasboomteeltgebied	4.3, 4.7, 10.3
Glastuinbouw	1.2, 1.4, 4.5, 4.7, 6.3, H8, 10.2, 10.3, 11.13, 11.15
Glastuinbouwbedrijf *	4.3, 4.7
Golfbanen	4.10
Groene hoofdstructuur	1.3, 1.4, H2, 4.2, 4.4, 4.11, 4.12, 4.13, 6.2, 6.4, 10.2
Grondgebonden agrarisch bedrijf *	4.7
Grondgebonden landbouw	1.2, 4.6
Grondwaterbescherming	1.2, 10.3
Grondwatersysteem	1.2
Grootschalige detailhandel *	3.3.6, H8
Infiltratiegebied	1.2
Intensieve veehouderij *	1.2, 1.4, 4.1, 4.3, 4.6, 4.7, 4.9, 6.1, 6.2, 10.2, 11.2, 11.12, 11.13, 11.14
Kantoorlocatie	3.4
Kernrandzone *	3.4, 4.9, 4.10, 6.2
Kleine kernen	6.2, 11.14
Lagenbenadering	1.1, 1.2
Landbouwontwikkelingsgebieden	4.3, 4.7, 4.9, 6.3, 10.3
Landelijke regio	1.2, H2, 3.1, 3.2, 3.4, 4.12, 6.2, 6.4, H8, 10.2, 11.1, 11.10
Landgoed, nieuw*	1.4, H8, 11.8
Landschapscamping	4.8
Landschapsgebied *	4.4
Landschapsvisie	1.4
Lawaaisport	1.5, 4.10

Leefgebied dassen	4.3, 4.8, 4.10
Leefgebied kwetsbare soorten	4.3, 4.10
Leefgebied struweelvogels	4.3, 4.10
Leisurevoorziening*	3.4
Mestbewerking *	4.5, 6.3, 10.2
Milieuzone	1.5
Militaire terreinen	4.5, 6.6
Mogelijk doorgroeigebied glastuinbouw	4.3, 4.7, 6.3, 10.3
Multimodaal ontsloten knooppunt *	3.6, 6.1
Natte natuurparel	1.2, 4.3, 10.3, 11.2
Natuurgebiedsplan	4.3, 4.4, 10.3, 11.6
Natuurontwikkelingsgebied	4.3,4.4
Natuurparel	1.2, 4.3, 4.5, 4.7, 6.6
Niet aan het buitengebied gebonden b edrijvigheid	4.11
Niet-agrarisch bouwblok *	4.7
Niet-grondgebonden agrarisch bedrijf *	4.7, 10.2
Nieuwvestiging van een agrarisch bedrijf *	1.2, H2, 3.1, 4.3, 4.7, 4.8, 4.13, 10.2, 11.2
Noodoverloopgebied	1.2
Omschakeling van een agrarisch bedrijf *	4.3, 4.6, 4.7
Ontgronding / zandwinning *	6.5
Openheid	1.4, 4.5, 10.3
Overig bos- en natuurgebied	4.3, 4.7
Overlegzone of vrijwaringszone	1.5
Paardenhouderijen	4.13

Potentieel natte gebieden	1.2, 10.3
Reconstructieplan *	1.2, 4.1, 4.3, 4.6, 4.8, 4.10, H8, 10.3, 11.2
Recreatiewoning *	4.10, 10.2
Regionale natuur- en landschapseenheid *	4.2, 4.3, 6.4, 6.5, 10.3
Regionaal waterbergingsgebied *	1.2, 10.3, 11.2
Regionale ontwikkelingsstrategie voor wonen en werken	3.2, 10.2
Reservaatsgebied *	4.4
Revitalisering landelijk gebied	1.2, 1.4, 4.1, 4.8, 4.9, 4.11, 11.3
RNLE-landschapsdeel	4.3, 4.4, 4.8
Robuuste verbinding	4.3
Rood-met-groen	H2, H8, 11.4
Rood-voor-groen	H2, 4.5, 6.2, 11.8
Ruimtebudget bedrijventerreinen	3.1, 10.2
Ruimte voor de rivier	1.2, 10.3
Ruimte-voor-ruimte	4.5, 4.11, 4.13, 6.2, 10.2
Sociaal beleid	3.7
Spoorwegen	1.2
Stedelijk netwerk Brabantstad	1.6
Stedelijke regio	1.2, H2, 3.2, 3.4, 4.3, 4.10, H5, 6.2, 6.4, 6.6, 10.3, 11.1
Stiltegebied	1.5
Stroom- en afwateringsgebied	1.2
Technische infrastructuur	1.6
Teeltondersteunende voorzieningen *	4.3, 4.7, H8, 10.2, 11.14, 11.16
Thematische uitwerkingsplan landelijke regio's	1.2, 1.3, 1.4, 3.1, 3.2, 6.6, H8, 10.2, 10.3, 11.1, 11.10

Tuincentra*	3.4
Vaarwegen	4.3, 4.10
Veiligheidszone	1.5, 1.6, 6.6
Verbeterprojecten buitengebied	6.2
Verblijfsrecreatie *	1.2, 4.8, 4.9, 4.10
Vestigingsgebied glastuinbouw	1.1, 4.3, 4.5, 4.7, 6.3
Vogel- en Habitatrichtlijn	4.4
Voormalige agrarische bedrijfslocatie *	4.7, 4.8, 4.11, 4.12, 4.13, 11.14
Voorzieningen	1.5, 3.4, 11.11
Waterberging	1.2, 6.5, 10.3, 11.2
Watersport	4.10
Waterrecreatie	4.10
Watertoets	1.2
Waterwingebied	1.2
Wegen	1.2, 1.4, 1.6, 4.2
Windenergie	6.4
Woningbouwprogramma	3.1, 3.2, 4.12, 6.2
Zoekgebied regionale waterberging	1.2
Zonering buitengebied	H4
Zorgvuldig ruimtegebruik	6.1
Zuinig ruimtegebruik	1.6, H2, 3.1, 4.7, 6.1, 6.2, 10.2
Zwaarwegend maatschappelijk belang	4.5, 6.6

Literatuurlijst

Aardkundig waardevolle gebiedenkaart Noord-Brabant, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2004)

Actualisatie Notitie Luchtvaart, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2002)

Beleidsbrief Bedrijventerreinen, zelfstandige kantoorvestigingen, detailhandel en voorzieningen, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2004)

Beleidsbrief Bodem, Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, 's-Gravenhage (2003)

Beleidsbrief Rood-met-groen-koppeling, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2006)

Beleidslijn grote rivieren, Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 's-Gravenhage (2006)

Beleidsnota Buitengebied in Ontwikkeling, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2004)

Beleidsnota Glastuinbouw, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2006)

Beleidsnota Teeltondersteunende voorzieningen, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2007)

Beleidsnotitie Rood voor groen; nieuwe landgoederen in Brabant, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2004)

Beleidsregel Natuurcompensatie, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2005)

Beleidsregel Ruimte voor Ruimte 2006, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2005)

Beleidsnota Verbrede inzet van de aanpak Ruimte voor Ruimte, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2006)

Bestuursakkoord Vertrouwen in Brabant 2007-2011, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2007)

Cultuurhistorische waardenkaart, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2006)

De bevolkings- en woningbehoefteprognose Noord-Brabant – actualisering 2005, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2005)

Ecologische bouwstenennota, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2006)

Handleiding voor ruimtelijke plannen. Bedrijventerreinen, kantoren, voorzieningen en detailhandel, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2004)

Handreiking ten behoeve van golfbanen in dassenleefgebied respectievelijk voor golfbanen in de AHS-landschap, subzone RNLE-landschapsdeel en subzone waterpotentiegebied en GHS-landbouw, subzone leefgebied struweelvogels, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2005)

Hoofddijnen Actualisatie van het Brabantse grondstoffenbeleid, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2006)

Impressiekrant discussieronde sturingsvoorstellen, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2007)

Integraal Strategisch Milieubeleid, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2006)

Integrale verkenning Maas-2, Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 's-Gravenhage (2006)

Inventarisatierapport ecologische verbindingzones en beken met de functie waternatuur in de provincie Noord-Brabant, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2000)

Kaderrichtlijn Water / Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid, Brussel (2000)

Landschapsgebiedsplan, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2006)

LEI-rapport Verkassende Westlanders; Motieven en vestigingsfactoren van verplaatsende Westlandse telers, LEI, 's-Gravenhage (2005)

Nationaal Bestuursakkoord Water/ Rijk, Interprovinciaal Overleg, Unie van Waterschappen en Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 's-Gravenhage (2003)

Natuur- en Landschapsoffensief Brabant 2002-2012, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2002)

Natuurgebiedsplannen en beheersgebiedsplan, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2006)

Netwerkanalyse Brabantstad, Hoofdrapport, Stuurgroep Netwerkanalyse Brabantstad (2006)

Nota Landschapsbeeld; Nieuwe aanpak naar een mooi en dynamisch Noord-Brabant, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2000)

Nota Mobiliteit 2006, Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, 's-Gravenhage (2006)

Nota Ruimte, Ruimte voor Ontwikkeling, Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, 's-Gravenhage (2006)

Pieken in de Delta; Gebiedsgerichte Economische Perspectieven, Ministerie van Economische Zaken, 's-Gravenhage (2004)

Pieken in de Delta; Gebiedsgerichte Economische Perspectieven, Ministerie van Economische Zaken, 's-Gravenhage (2006)

Plan MER bovenregionaal logistiek park Midden- en West-Brabant Milieurapport, Witteveen + Bos, Deventer (2007)

Plan MER (SMB) Glastuinbouw West-Brabant, Witteveen + Bos in samenwerking met RBOI, Deventer (2006)

Planologische Kernbeslissing Ruimte voor de Rivier, Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, 's-Gravenhage (2006)

Prognoses bedrijventerreinen Noord-Brabant 2006 – 2040, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2006)

Provinciaal Meerjarenprogramma voor het landelijk gebied 2007-2013, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2007)

Provinciaal Milieubeleidsplan 2000-2004, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2000)

Provinciaal Verkeers- en Vervoerplan, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2006)

Provinciale Milieuverordening, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2006 e.v.)

Regionaal Structuurplan voor de regio Eindhoven, Samenwerkingsverband Regio Eindhoven (2005)

Revitaliseringsplannen (Reconstructie- en Gebiedsplannen), Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2005)

Samen werken aan Kwaliteit. Werkdocument sturingsvarianten nWro, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2007)

Spelregels EHS. Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS. Een gezamenlijke uitwerking van rijk en provincies, 's -Gravenhage (2007)

Streekplan Noord-Brabant, Brabant in balans (2002), Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (vastgesteld 22 februari 2002, gedeeltelijk herzien 3 december 2004 en 20 januari 2006)

Uitwerkingsplannen voor de stedelijke en landelijke regio's , Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2004/2005)

Waterhuishoudingsplan 2; Samen werken aan water. Plantekst 1998-2002, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (1998)

Watersystemen in beeld; Een beschrijving en kaarten van de grond- en oppervlaktewatersystemen van Noord-Brabant, TNO-rapport NITG 00-10-A, Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch (2000)

Wetsvoorstel Regelgeving Burgerluchthavens en Militaire Luchthavens, Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 's-Gravenhage (2006)